ГЛАВА ЧУТЕЕВСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ КАЙБИЦКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН	ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КАЙБЫЧ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ЧҮТИ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ БАШЛЫГЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ **КАРАР**

19 май 2025 ел Чүти ав. № 3

«Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» карар проекты буенча гавами тыңлаулар билгеләү хакында

«Россия Федерациясендә үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеге Уставы нигезендә, авыл җирлегендә яшәүчеләрнең гавами тыңлаулар уздыру юлы белән проект буенча фикер алышуда катнашу хокукларын үтәү максатларында КАРАР ИТӘМ:

1.«Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» карар проектын гавами тыңлауларга чыгарырга (алга таба - Төзекләндерү кагыйдәләре проекты).

2. Чүти авыл җирлегенең мәгълүмат стендларында урнаштырып халыкка таратырга һәм «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматы рәсми порталы»нда бастырып чыгарырга (http://pravo.tatarstan.ru), һәм Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы Олы Кайбыч авыл җирлегенең рәсми сайтында түбәндәгеләрне урнаштырырга:

- гавами тыңлаулар уздыру турында хәбәр;
- гражданнарның Төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча тәкъдимнәрен исәпкә алу һәм аның буенча фикер алышуда катнашу тәртибе (1 нче кушымта);
- «Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы Чүти авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» карар проекты (3 нче кушымта).

3. Төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча гавами тыңлауларны 2025 елның 20 июненә 10 сәгатькә Татарстан Республикасы, Кайбыч районы, Чүти ав., Кооперативная ур., 37 й. адресы буенча Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеге башкарма комитеты бинасында билгеләргә.

4. 2 нче кушымта нигезендә килүче тәкъдимнәрне исәпкә алу, гомумиләштерү һәм карау буенча эшче төркем төзергә.

5. Эшче төркемгә:

Кайбыч муниципаль районы
Чүти авыл җирлеге Башлыгының
2025 елның 19 маеның 3 карарына
1нче кушымта

Гавами тыңлаулар уздыру
ТӘРТИБЕ

1. Чыгыш хокукы белән гавами тыңлауларда катнашуга гаризалар түбәндәге адрес буенча шәхсән яки почта аша бирелә: ТР Кайбыч районы, Чүти ав., Кооперативная ур., 37 йорт.

2. Гавами тыңлаулар үзләренең тәкъдимнәрен аргументацияләү хокукы булган катнашучылар булып гавами тыңлаулар уздыру датасына кадәр катнгариза биргән катнашучылар санала.

3. Халык тыңлауларында, чыгыш ясау хокукыннан башка, җирлекнең барлык кызыксынучы халкы да катнаша ала.

4. Катнашучыларны теркәү гавами тыңлаулар башланганчы 30 минут кала башлана.

5. Гавами тыңлауларында җирлек башлыгы рәислек итә. Гавами тыңлаулар рәиснең кереш сүзе белән ачыла, ул катнашучыларга фикер алышына торган мәсьәләнең асылы, тыңлаулар уздыру тәртибе турында хәбәр итә.

6. Гавами тыңлауларда катнашучылар гариза бирү вакытына бәйле чиратлылык тәртибендә үз тәкъдимнәрен аргументацияләү өчен чакырыла.

7. Гавами тыңлауларда катнашучыларның чыгышлары 5 минуттан артык дәвам итәргә тиеш түгел.

8. Гавами тыңлауларда катнашучылар утырыш тәмамланганнан соң чыгыш ясаучыларга председатель рөхсәте белән сораулар бирергә хокуклы.

9. Гавами тыңлауларда катнашучылар гавами тыңлаулар барышына тыкшынырга, аларны үткәрүгә комачауларга хокуклы түгел.

10. Гавами тыңлауларда катнашучылар тарафыннан тыңлаулар уздыру тәртибе бозылган очракта, рәис аларны утырыш залыннан чыгаруны таләп итәргә хокуклы.

11. Гавами тыңлауларда катнашучыларның барлык искәрмәләре һәм тәкъдимнәре гавами тыңлаулар беркетмәсенә кертелә. Беркетмә җирлек Советы материалларында билгеләнгән тәртиптә саклана.

12. Гавами тыңлаулар нәтиҗәләре буенча бәяләмә эшче төркем тарафыннан әзерләнә һәм бастырып чыгарылырга тиеш.

- төзекләндерү кагыйдәләре проекты буенча билгеләнгән тәртип нигезендә һәм әлеге карар белән билгеләнгән срокларда гавами тыңлаулар әзерләргә һәм уздырырга;

- гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча гавами тыңлаулар беркетмәсе, гавами тыңлаулар нәтиҗәләре буенча бәяләмә, шулай ук эшләнеп беткән (үзгәрешләр кертелгән очракта) төзекләндерү кагыйдәләре проектын әзерләргә;

-2025 елның 25 июненә кадәр гавами тыңлаулар нәтиҗәләрен мәгълүмат стендында һәм Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга.

6. Әлеге карарны Чүти авыл җирлегенең мәгълүмат стендларында урнаштырырга һәм «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы»нда (http://pravo.tatarstan.ru) бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлегенең рәсми сайтында урнаштырырга.

7. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз җаваплылыгымда калдырам.

Татарстан Республикасы
Кайбыч муниципаль районы
Чүти авыл җирлеге Башлыгы — П.П.Тараканов

Кайбыч муниципаль районы
Чүти авыл җирлеге Башлыгының
2025 елның 19 маеның 3 номерлы
карарына
2нче кушымта

килүче тәкъдимнәрне исәпкә алу, гомумиләштерү
һәм карау буенча эшче төркем
СОСТАВы

Тараканов П.П. –	Эшче төркем рәисе, Чүти авыл җирлеге башлыгы
Фролова О.В	- Кайбыч муниципаль районы Чүти башкарма комитетың баш бухгалтеры
Низамутдинова Ф.М.	– Кайбыч муниципаль районы Чүти авыл китапханә методисты
Әхмәтшина Г.З.	– эшче төркем секретаре, Кайбыч муниципаль районы Чүти авыл җирлеге Башкарма комитеты секретаре

Кайбыч муниципаль
районы
Чүти авыл җирлеге
Башлыгының
2025 елның 19 маеның 3
номерлы карарына
3 нче кушымта

СОВЕТ ЧУТЕЕВСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ КАЙБИЦКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН	РЕСПУБЛИКАСЫ КАЙБЫЧ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ЧҮТИ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

РЕШЕНИЕ **КАРАР**

Чүти ав. №

Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә, шулай ук төзекләндерү объектларын тәртиптә тотуга, тулаем җирлек территориясендә төзекләндерү дәрәҗәсен күтәрүгә бердәм таләпләр билгеләү максатларында, Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеге Советы КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләрен расларга (кушымта).
2. Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеге Советының:

-«Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» 2017 елның 05 апрелендәге 5 номерлы;

-«Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» 2017 елның

05 сентябрендәге 21 номерлы;

-«Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеге карары белән расланган Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының «Чүти авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2019 елның 28 февралендәге 2 номерлы;

- «Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының «Чүти авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 14 июнендәге 9 номерлы;

«Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының 2017 елның 05 апрелендәге 5 номерлыы Чүти авыл җирлеге Советы карары белән расланган Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында» 2022 елның 28 февралендәге 34 номерлы карарларын үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карарны веб-адрес буенча Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында: http://pravo.tatarstan.ru һәм Кайбыч муниципаль районы Олы Кайбыч авыл җирлегенең рәсми сайтында веб-адрес буенча "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә бастырып чыгарырга: http://chuteev-kaybici.tatarstan.ru.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз җаваплылыгымда калдырам.

Совет рәисе,
Кайбыч муниципаль районының
Чүти авыл җирлеге Башлыгы — П.П.Тараканов

Татарстан Республикасы
Кайбыч муниципаль районы
Олы Кайбыч авыл җирлеге
Советының 2025е. номерлы карарына 1
кушымта

Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы
Чүти авыл җирлегенең
төзекләндерү кагыйдәләре

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Чүти авыл жирлеген (алга таба - Кагыйдә) төзекләндерү кагыйдәләре «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законны үтәү йөзеннән, әйләнә-тирә мохитне саклау турындагы федераль кануннар, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының һәм муниципаль норматив хокукый актларның башка норматив хокукый актлары нигезендә эшләнгән.

2. Әлеге Кагыйдәләр, оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә, барлык физик һәм юридик затлар тарафыннан үтәү өчен мәҗбүри.

3. Әлеге Кагыйдәләр Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының «Чүти авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенең бөтен территориясендә (алга таба текст буенча - авыл җирлеге) эшли һәм түбәндәге таләпләрне билгели:

1) биналарны (торак йортларны да кертеп), алар урнашкан корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен тоту буенча тиешле биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның тышкы күренешенә;

2) төзекләндерү эшләре исемлегенә һәм аларны үтәү ешлыгына;

3) биналар милекчеләренең (алардагы урыннар) һәм янәшәдәге территорияләрне төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгеләүгә;

4) авыл җирлеге территориясен төзекләндерүне оештыру (урамнарны яктыртуны, территорияне яшелләндерүне, урамнар исемнәре һәм йортларның номерлары булган күрсәткечләр урнаштыруны, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап торуны да кертеп).

4. Территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеше һәм җир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, муниципаль берәмлекнең Генераль планы, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документациясе нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Әлеге Кагыйдәләр авыл җирлеге территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын җыюны, алып китүне, транспортировкалауны, утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыру буенча мөнәсәбәтләрне җайга салмый.

Төп төшенчәләр

6. Әлеге Кагыйдәләрне гамәлгә ашыру максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

арборицидлар - чүп агач-куакларына каршы кулланыла торган химик матдәләр;

Сосновский балтырганы - үләнчел эре үсемлек, зонтиклылар гаиләсенә керә торган ыру төре. Үсемлек озак вакыт төзәлми торган көчле пешүләр китереп чыгарырга сәләтле;

гербицидлар - үсемлекләрне юкка чыгару өчен кулланыла торган химик матдәләр;

җирле әһәмияттәге автомобиль юлы - транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән һәм автомобиль юлының бүленгән полосасы чикләрендә һәм аларда урнашкан яисә алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл өслеге һәм шуңа охшаш элементлар) һәм аның технологик өлеше булган юл корылмаларын - саклагыч юл корылмаларын, ясалма юл корылмаларын, җитештерү объектларын, автомобиль юлларын төзекләндерү элементларын үз эченә алган транспорт инфраструктурасы объекты;

архитектур яктырту - кичке вакытта сәнгати-тәэсирле визуаль мохит формалаштыру, әлеге Кагыйдәләрдә каралган очракларда, җирлек территориясендә урнашкан аерым бинаны яисә корылманы, биналар комплексын, мәдәни мирас объектларын, төзекләндерү элементларын, архитектура-ландшафт объектларын караңгылыктан һәм образлы интерпретацияләүдән ачыклау өчен кулланыла;

фасадның архитектур үзенчәлекләре - бина фасадының, шәһәр төзелеше мохитенең конструктив һәм эстетик сыйфатларын чагылдыра торган аермалы характеристикалары (стиль һәм композицион бөтенлек, ритм, ярашлылык һәм пропорциональ булу, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык киңлекләр балансы);

фонсыз конструкцияләр - корылма аерым хәрефләрдән, билгеләрдән, декоратив элементлардан торган тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы;

территорияне төзекләндерү - әлеге Кагыйдәләрдә гражданнарның яшәү шартларының уңайлылыгын тәэмин итүгә һәм арттыруга, җирлек территориясенең санитария һәм эстетик хәлен яхшыртуга, торак пунктлар территориясен һәм аның территориясендә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, җир кишәрлекләрен, биналарны, корылмаларны, территорияләрне карап тотуга юнәлдерелгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру эшчәнлеге;

вертикаль яшелләндерү - биналарның фасад өслекләрен һәм корылмаларны, шул исәптән балконнарны, көймәләрне, галереяларны, терәк стеналарын һ.б. куллануны, аларда стационар һәм мобиль яшел утыртмаларны урнаштыру өчен;

витрина - фасадның бер өлешен биләп торучы тоташ пыялалау рәвешендәге уем (тәрәзә, витраж);

барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур йөзе - җирлекнең тышкы образын формалаштыручы авыл җирлеге биналары һәм территорияләре фасадларының архитектур-сәнгать һәм шәһәр төзелеше үзенчәлекләре;

яктыртуның тышкы ысулы - мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы, ул вакытта мәгълүмат кыры аңа юнәлтелгән утның еракта урнаштырылган чыганагы

белән яктыртыла;

квартал эчендәге (җирле) юл - магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына таба транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

төзекләндерүне торгызу - юлларның, хуҗалык проездының, тротуарның бөтен киңлегенә сыйфатлы асфальт түшәмәне торгызуны, бордюр ташын кире урнаштыруны, туфракның уңдырышлы катламын торгызу, газ үләннәре чәчелү һәм бозылган яшел утыртмалар утырту тырмасы астына газлар ремонтлауны, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызуны үз эченә алган эшләр комплексы;

газон - утырту өчен фон, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементы булып тора торган махсус сайлап алынган үләннәр орлыклары чәчелә торган, шулай ук табигый үлән капламы;

декоратив-монументаль сәнгать - ул төзекләндерү элементлары, шул исәптән массакүләм йөрү биналары һәм корылмалары, гомуми файдалану территорияләре өчен, декоратив-сәнгать бизәлешен кулланып махсус билгеләнгән кече архитектура формалары;

декоратив-сәнгати бизәлеш - монументаль яисә декоратив сыннар рәвешендәге декоратив-монументаль сәнгать элементлары, монументаль яисә декоратив рәсем сәнгате, кырмыска, мозаика, орнамент, стрит-арт, инсталляция, барельеф, нәфис металл һәм объектның сәнгатьлелеген һәм имиджын күтәрүгә йогынты ясый торган башка төрләр;

мәгълүматны тапшыруның динамик ысулы - мәгълүматны электрон чыганаклардан файдаланып тапшыру ысулы һәм мәгълүматны алмаштыруны күздә тоткан табло;

йорт биләмәсе - ишегалды корылмалары булган индивидуаль торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан җир кишәрлеге;

ишегалды корылмалары - җир кишәрлегендә урнашкан вакытлы ярдәмче корылмалар (базлар, күгәрчен оялары, сарайлар һ.б.);

бина - автоном рәвештә яшәргә, реконструкцияләнергә һәм эксплуатацияләнергә мөмкин булган бердәм күләмле төзелеш системасын (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән) тәшкил итүче капиталь төзелеш объекты;

яшел утыртмалар - табигый һәм ясалма килеп чыккан агач-куаклык һәм үләнчел үсемлекләре җыелмасы (паркларны, урманнарны, махсус сакланылучы табигать территорияләрен, бульварларны, скверларны, бакчаларны, газоннарны, чәчәклекләрне, шулай ук аерым торучы агачларны һәм куакларны да кертеп);

җир кишәрлеге - җирнең өслеге характеристикалары булган, аны индивидуаль билгеле бер әйбер сыйфатында билгеләргә мөмкинлек бирә торган өлеше;

җир эшләре - юллар һәм тротуарларның камилләштерелгән катламын, камилләштерелгән яисә грунт катламын бозуга бәйле эшләр;

инженерлык коммуникацияләре - инженерлык-техник тәэмин итү челтәрләре: суүткәргеч, канализация, җылыту, торбаүткәргеч, электр тапшыру линияләре, элемтә һәм авыл җирлеге территориясендә гамәлдә булган йә салына торган башка инженерлык корылмалары;

түбә яшелләндерү - аларда архитектура-ландшафт объектларын (газлар, чәчәк

түтәлләре, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мәйданнар һ.б.) төзү өчен биналарның түбәләрен һәм корылмаларны куллану;

яңгыр канализациясе (яңгыр сулары) - өске (яңгыр сулары, таллар), су юу һәм дренаж суларын транспортировкалау өчен билгеләнгән технологик яктан бәйле инженерлык корылмалары (улаклар, яңгыр сулары, лотоклар һәм торбалар) комплексы;

җемелдәүче яктылык - яктылык агымы характеристикаларын (төс, яктылык, керешү чираты һ.б.) алмаштыруны күздә тота торган яктылык-одинамик нәтиҗә;

тышкы яктырту - торак пунктның магистральләр, урамнар, мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, ишегаллары һәм җәяүлеләр өчен билгеләнгән элементлар җыелмасы;

килеп туган төзелешнең тышкы архитектур йөзен бозу - авыл җирлегендә барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур йөзен саклау кирәклеген исәпкә алып, урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының тибына һәм төренә карата таләпләрне, шул исәптән тышкы күренешкә яисә мондый конструкцияләрне урнаштыру урынына таләпләрне үтәмәү;

санкцияләнмәгән чүплек - үз белдеге (рөхсәтсез) ташландыру (урнаштыру) яисә каты көнкүреш, эре габаритлы, төзелеш калдыкларын, юридик яисә физик затлар эшчәнлеге барышында барлыкка килгән башка чүп-чарны берләштерү, 50 кв. метрдан артык мәйданда һәм 30 куб. метрдан артык күләмле;

стационар булмаган сәүдә объекты - вакытлыча корылган яисә вакытлыча корылган сәүдә объекты, инженерлык-техник тәэмин итү челтәрләренә тоташтыру (технологик тоташтыру) булуга яисә булмавына карамастан, җир кишәрлегенә нык бәйле булмаган килеш җир кишәрлеге белән бәйле булмаган сәүдә объекты, шул исәптән күчмә корылма;

яшелләндерү - үсемлек компонентларын актив кулланып муниципаль берәмлек тирәлеген формалаштыруны тәэмин итә торган территорияне төзекләндерү һәм ландшафт оешмасы элементы, шулай ук инженерлык әзерлегенең төрле төрләре буенча эшләр үткәрүгә (вертикаль планлаштыру, терраслау, кронирование һ.б.) бәйле комплекслы процесс һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү: турыдан-туры агач утырту, шул исәптән эре үлчәмнәр, куаклыклар, үләнчел газлар, чәчәклекләр, альпинарийлар һәм рокарилар булдыру, махсуслаштырылган бакчалар төзү һ.б.лар төзү белән бәйле комплекслы процесс;

гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - гомуми файдаланудагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләрнең яшелләндерелгән территорияләре;

махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр - санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, үсентеләр питомниклары;

махсус сакланылучы табигать территорияләре - табигать комплекслары һәм аеруча табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру әһәмиятенә ия булган, җирле үзидарә органнары карарлары тарафыннан тулысынча яисә өлешчә хуҗалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус

саклау режимы билгеләнгән җир, су өслеге һәм алар өстендәге һава киңлеге участоклары;

җәмәгать транспортының көтүен туктату - җәмәгать транспортын туктату, пассажирлар утырту һәм төшерү зонасына һәм җәмәгать транспортында пассажирлар көтеп тору зонасына ия махсус җиһазландырылган мәйданчык;

пыялаланган фасад - фасадның бөтен яссылыгын яисә аның шактый өлешен алып тора торган тоташ пыяладан эшләнгән фасад;

яктыртуның ачык ысулы - яктылык чыганагының аны тарату өчен каршылыклары булмаган мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы;

объектның архитектур яктырту паспорты - билгеләнгән тәртиптә килештерелгән, аерым бинаның яисә корылманың, биналар комплексының, мәдәни мирас объектларының, төзекләндерү элементларының, җирлек территориясендә урнашкан архитектура-ландшафт объектларының бәйрәм (вакыйгалар) яктыртуын да кертеп, бердәм архитектура-сәнгать яктыртуын билгели торган һәм аның тышкы бизәлешенә таләпләр билгели торган документ;

биналар һәм корылмалар фасадларының колористик хәл итү паспорты, шул исәптән фасадларның некапиталь (фасадларның төсле хәл ителеше) - билгеләнгән тәртиптә расланган фасадларның (фасадларның элементларын да кертеп) тышкы бизәлешенә таләпләр билгели торган бердәм архитектура һәм төсләр чишелешен билгели торган документ;

җәяүлеләр өчен зоналар - халыкны ял итү һәм мәдәни-көнкүреш максатларында хәрәкәт итә торган авыл җирлеге территорияләре участоклары, транзит хәрәкәт итү максатларында һәм билгеле бер характеристикаларга ия: урамдан тыш һәм җир өсте җәмәгать транспорты тукталышы булу, хезмәт күрсәтү объектларының, тарих һәм мәдәният һәйкәлләренең, рекреацияләрнең күп тупланыуы һ.б.лар, җәяүлеләр агымнарының суммар тыгызлыгы югары. Җәяүле зоналар эспландларда, җәяүлеләр урамнарында, торак пункт мәйданнарының җәяүле частьларында формалашырга мөмкин;

йорт алды территориясе - яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары булган күпфатирлы йорт урнашкан җир кишәрлеге, әлеге йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән һәм күрсәтелгән җир кишәрлегендә урнашкан башка объектлар;

якындагы территория - гомуми файдаланудагы территория, ул Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртип нигезендә бинага, төзелешкә, корылмага, җир кишәрлегенә, әгәр шундый җир кишәрлеге төзелгән булса һәм чикләре җирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән билгеләнгән очракта, гомуми файдаланудагы территория;

тышкы мәгълүмат чараларын (паспортны) урнаштыру проекты - муниципаль хокукый акт белән расланган, ул төзекләндерү элементының тышкы күренешен һәм төгәл урынын, ә атап әйткәндә тышкы мәгълүмат чараларын билгели торган һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка белешмәләрне үз эченә алган билгеләнгән рәвештәге документ;

территорияне санитар чистарту - аерым территориядән җыю, каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны алып китү һәм утильләштерү (зарарсызландыру);

яктылык тартмасы - тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы, корылма эчке яктыртылган бер күләмнән яисә күләмле элементлардан гыйбарәт;

махсуслаштырылган оешмалар - муниципаль контрактлар нигезендә авыл җирлеге территориясен төзекләндерү өлкәсендәге эшчәнлекнең махсус төрләрен гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый рәвештәге юридик затлар;

территорияләрне карап тоту - җир кишәрлегендә урнашкан биналарны, корылмаларны, кече архитектура формаларын, коймаларны, төзелеш мәйданчыкларын, яшел утыртмаларны, җир асты инженерлык коммуникацияләрен һәм аларның конструктив элементларын, транспорт инфраструктурасы объектларын үз вакытында ремонтлау һәм фасадларын карап тотуга бәйле чаралар комплексы;

җирле әһәмияттәге юлларны тоту - юлларның, юл корылмаларының, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация торышын тәэмин итә торган эшләр комплексы;

тышкы мәгълүматны (элмә такта) урнаштыру чарасы - оешма урнашкан урында һәм (яисә) турыдан-туры товарны реализацияләү урынында урнашкан һәм (яисә) турыдан-туры товарны гамәлгә ашыру урынында урнашкан, биналарны һәм корылмаларны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында хезмәтләр күрсәтү, шул исәптән, некапиталь мәгълүматны кулланучыларга җиткерү өчен, «Кулланучылар хокукларын яклау турында» Федераль законның 9 статьясы үз көченә мәҗбүри булган мәгълүматны, атап әйткәндә, оешманың фирма исеме (исеме) һәм аның эш режимы турындагы мәгълүматны, шулай ук законны урнаштыру мәҗбүрилегенә урнаштырылган яки эш әйләнеше гадәте аркасында урнашкан яисә реклама белән бәйле максатларны күздә тоткан мәгълүматны реклама белән эзәрлекләми торган мәгълүмат. «Тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы» һәм «тышкы мәгълүмат чарасы» төшенчәсе тиңдәш;

суперграфика - фасадларның архитектур-сәнгати бизәлеше алымнарының берсе (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика);

тактиль өслек - өске катлам фактурасының сизелерлек үзгәреше булган өслек;

территорияләрне җыештыру - җитештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны махсус билгеләнгән урыннарга җыюга, алып китүгә бәйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чаралар;

күрсәткечләр - урамнарның, йортларның һәм җир участокларының исемнәре, подъездларның һәм фатирларның номерлары күрсәткечләре, янгын гидранты, грунт геодезик билгеләре, магистраль һәм су үткәрү челтәре коелары, канализация, җир асты газүткәргече корылмалары, полигонометрик билге, бина фасадына урнаштырыла торган инвалидлар өчен объектның файдалана алуы күрсәткечләре, җирлек турында гомумиләштерелгән мәгълүматны, туризм өлкәсендәге объектларның, мәгариф объектларының, дәүләт һәм муниципаль учреждениеләрнең аерым торучы стел рәвешендәге урнашуы;

торак пункт урамнары һәм юллары - гомуми файдаланудагы территорияләр, торак пункт эстетикасына югары таләпләр куела. Урамнар исемлеге җирлекнең муниципаль хокукый актлары белән раслана;

вәкаләтле органнар - аерым вәкаләтләр җирле үзидарә органнарына тапшырылган очракта, авыл җирлеге территориясен оештыруны, координацияләүне һәм тикшереп торуны үз компетенциясе чикләрендә гамәлгә ашыручы авыл җирлеге башкарма комитетының функциональ һәм территориаль

органнары;

фасад - бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды). Бинаның төп фасады күз күреме иң зур зонага ия, кагыйдә буларак, магистраль һәм / яки башка әһәмияткә ия урамнарны кабул итүгә юнәлдерелгән;

фон конструкцияләре - хәрефләр, билгеләр һәм декоратив элементлар фон өслегендә урнашкан тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы;

фриз - фасадның декоратив әйләнә торган элементы яки горизонталь полоса рәвешендәге козырек;

фронтон - бинаның фасадының соңгы кат тәрәзәләренең югарыгы билгеләреннән яисә чыгыш ясаучы элементлардан фасадның өске ноктасына кадәр үлчәнгән түбәдән югарырак күтәрелүче йомгаклау өлеше;

төзекләндерү элементлары - территорияне төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган декоратив, техник, планлаштыру, конструктив җайланмалар, яшелләндерү элементлары, җиһазларның һәм бизәлешнең төрле төрләре, шул исәптән биналарның, корылмаларның фасадлары, кече архитектура формалары, конвертсыз төзелеш һәм корылмалар, мәгълүмати щитлар һәм күрсәткечләр.

II. Төзекләндерүгә, территорияләрне карап тотуны һәм җыештыруны оештыруга гомуми таләпләр.

7. Җирлекнең бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап тотылырга һәм җыештырылырга тиеш.

8. Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән мәйданнар, урамнар, машина юллары, җирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, бульварлар, пляжлар, башка объектлар белән шөгыльләнүче җир кишәрлекләрен карап тотуны һәм җыештыруны үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыралар.

9. Физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә, милек хокукындагы, башка асыл йә мәҗбүри хокуктагы җир кишәрлеге территорияләрен (алга таба - җир кишәрлекләре хокук ияләре), янәшәсендәге территорияне, шулай ук гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә биналарны, корылмаларны үз акчалары исәбеннән яисә махсуслаштырылган оешмаларны үз акчалары исәбеннән җәлеп итү юлы белән карап тора һәм җыештыра.

Бина, корылма милекчелек хокукында яисә башка әйбер хокукында булган яисә берничә зат өчен мәҗбүри хокукта булган очракта, җыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешкә яисә күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Җир кишәрлеге территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булса, территорияне тоту һәм җыештыру чикләре яклар килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаса, җыештырылырга тиешле территория биналарның, корылмаларның барлык милекчеләре яисә башка хуҗалары (кулланучылар) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яисә юридик зат биләмәсендәге җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, биләмәсендәге фактта урнашкан җир кишәрлеге чиге, шулай ук аның янәшәсендәге территория җыештырылырга тиеш.

Бина, корылма милек хокукында яисә башка төрле хокукта булган очракта, берничә зат мәҗбүри хокукта булса, фасадны карап тоту якларның килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаса, фасадның эчтәлеге милек хокукында яисә күчемсез милек объектына башка хокукта өлешләргә пропорциональ рәвештә гамәлгә ашырыла.

10. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын тоту һәм җыештыру «Дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2021 елның 05 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәрүгә конкурс откан махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

11. Күпфатирлы йортларның һәм аңа якын территорияләрнең йорт яны территорияләрен тоту һәм җыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итүнең бер ысулы: торак милекчеләре ширкәте яисә торак кооперативы яисә башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы, идарәче оешма (алга таба - идарәче оешмалар) , коммуналь оешмалар каты коммуналь калдыкларны булдырганда һәм чыгарганда - күпфатирлы йортта гомуми мөлкәтне тоту һәм ремонтлау эшләрен башкаручы затлар тарафыннан әлеге йортта урыннар милекчеләре күпфатирлы йорт белән турыдан-туры идарә иткәндә гамәлгә ашырыла.

12. Индивидуаль торак йортларны һәм аның янындагы территорияләрне тоту һәм җыештыру мондый йортларның милекчеләре (яллаучылар) тарафыннан башкарыла.

13. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын тоту һәм карау түбәндәгеләрне гамәлгә ашыра:

1) бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә - җир кишәрлегенең милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә - дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу нәтиҗәләре буенча әлеге эшләрне үткәрүгә конкурс откан вәкаләтле орган яисә махсуслаштырылган оешма «Дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турында» 2021 елның 05 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә;

3) чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнгән урыннар чикләрендә (санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) - әлеге объектларның хуҗалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә - күпфатирлы йортлардагы торак урыннар милекчеләре яисә идарәче оешмалар;

5) җир өсте коммуникацияләренең, шул исәптән электр челтәрләренең, яктырту челтәрләренең, радиолинияләрнең сак зоналарында күрсәтелгән

коммуникацияләр хуҗалары;

6) җир асты коммуникацияләренең сак зоналарында (әгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса) - күрсәтелгән коммуникацияләр хуҗалары.

14. Кювет, торбалар, дренаж корылмаларын җыештыру һәм чистарту, урамнардан һәм юллардан грунт суларын һәм җир өсте суларын бүлеп бирү, яңгыр канализациясе һәм яңгыр сулары коелары коллекторларын чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

15. Диспетчерлык пунктларын, җәмәгать транспортының борылыш мәйданчыкларын тоту һәм җыештыру пассажирлар транспортын эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

16. Җәмәгать транспортын көтү павильоннары тоту һәм җыештыру вәкаләтле территориаль органнар тарафыннан товарлар, эшләр сатып алу нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга конкурс откан махсуслаштырылган оешмалар белән шартнамәләр нигезендә «Дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турында» 2021 елның 05 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен хезмәтләр күрсәтүгә конкурс откан махсуслаштырылган оешмалар белән шартнамәләр нигезендә тәэмин ителә.

17. Җәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитария кагыйдәләре һәм нормалар нигезендә билгеләнә.

Бәдрәфләрнең санитар һәм техник хәлен аларның милекчеләре, хуҗалары, арендаторлары яки махсуслаштырылган оешмалар тәэмин итә, аларга хезмәт күрсәтә.

18. Төзекләндерү эшләрен башкару ешлыгы эшләрнең заказчысы тарафыннан объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып билгеләнә.

19. Җирлек территориясен карап тоту һәм җыештыру чикләре, әлеге Кагыйдәләрнең VIII бүлеге нигезендә, бирелгән җир кишәрлегенең чикләре (җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән булса, биләмәдәге җир кишәрлегенең фактта урнашкан чиге буенча) һәм бина һәм корылма милекчеләренең, аларның янәшәсендәге территорияләрне төзекләндерүдә урнашкан урыннарның катнашу тәртибе нигезендә билгеләнә.

20. Вәкаләтле органнар җирлек территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә карап тоту һәм җыештыру эшләренең үтәлешен тикшереп тора.

Авыл җирлеге территориясен, шул исәптән гомуми файдалану территорияләрен, билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә карап тоту һәм җыештыру эшләренең үтәлешен тикшереп тору Олы Кайбыч авыл җирлеге башлыгы йөзендә вәкаләтле органнар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

III. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен тышкы күренешенә, фасадларның һәм коймаларның, юлларның, индивидуаль торак йортларның, яңгыр канализациясе челтәрләренең, күзәтү һәм яңгыр сулары коеларының, су бүлеп чыгару корылмаларының, техник элемтә чараларының, тышкы яктырту объектларының, кече архитектура рәвешләренең, стационар булмаган объектларның, төзелеш эшләрен җитештерү урыннарының, күмү

урыннарының, юл сервисы объектларының тышкы кыяфәтенә, автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау урыннарына карата таләпләр. Җирлек территориясен бәйрәм белән бизәү

Биналар, корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен карап тору эчтәлеге буенча гомуми таләпләр

21. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен милекчеләре яисә башка хокук ияләре үзләре йә махсуслаштырылган оешмаларны үз акчалары исәбеннән җәлеп итү юлы белән тоталар.

22. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен карап тоту биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен төзекләндерүне үз эченә ала:

1) биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;

2) җир кишәрлеген җыештыру һәм санитар-гигиена белән чистарту;

3) гражданнар, оешмалар һәм индивидуаль эшкуарлар эшчәнлеге нәтиҗәсендә барлыкка килә торган җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю һәм алып китү;

4) җир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карау.

23. Биналар, корылмалар фасадларының тышкы күренешенә гомуми таләпләр:

23.1.биналар, корылмалар фасадлары өчен төп шарт архитектура-сәнгать образының, материалларның һәм төсле чишелешнең стильле бердәмлеге булып тора.

Фасадның, детальләрнең, элементларның һәм өстәмә җиһазларның каль участоклары комплекслы карар нигезендә урнаштырылырга тиеш. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары, гамәлгә кую такталарыннан, режим такталарыннан тыш, паспорт нигезендә урнаштырылырга һәм кулланылырга тиеш;

23.2.төсле карар фасадның характеристикаларына һәм стиленә, объектның функциональ билгеләнешенә, әйләнә-тирә мохиткә туры килергә тиеш;

23.3.урамнан, стеналардан һәм арка юлларының ябылуыннан карап торган йортлар (ян фасады) торцалары тулысынча төп фасад төсенә буяла;

23.4.биналарның фасады, корылмаларның төзелеш өлешендәге, декоратив бизәлеш һәм инженерлык элементларына күренеп торган зыян күрергә тиеш түгел һәм тиешле эстетик халәттә ярдәм итәргә тиеш. Бинаның фасадын буяу фасадның гомуми мәйданының 5%тан да артмаска тиеш;

23.5.биналарның фасадларын, аерым детальләрне бетерү яисә үзгәртү белән бәйле корылмаларны үзгәртү норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә рөхсәт ителә;

23.6.бинаның фасадының төсләр гаммасы бинаның фасадларының төсләр чишелеше паспорты нигезендә билгеләнә һәм билгеләнгән тәртиптә килештерелә. Бинаны, корылманы эксплуатацияләгәндә яисә ремонтлаганда төсләр тонын үзгәртү рөхсәт ителми;

23.7.мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан биналарның фасадларын бизәү мәдәни мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге кануннар һәм мәдәни

мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге вәкаләтле органнар белән килештереп, мәдәни мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге вәкаләтле органнар белән килештереп гамәлгә ашырыла һәм биналарның архитектура стилендә, шул исәптән урамнарны төзүнең гомуми стилендә башкарыла;

23.8.фасадларны буяу штукатур, түбә һәм ябыштыру эшләрен кабул иткәннән соң һәм бинаның фасадларының төсләр чишелеше паспорты нигезендә генә үткәрелә;

Биналар, корылмаларның фасадлары эчтәлеге

24. Биналарның, корылмаларның фасадлары эчтәлеге үз эченә түбәндәгеләрне ала:

24.1.фасадларның, шул исәптән керү ишекләренең һәм козырекларның, балкон һәм көймә коймаларының, карнизларның, аерым баскычларның коймаларын, төшү һәм баскыч коймаларын, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны үз вакытында ремонтлауны һәм торгызуны һәм торгызуны, һәм аларның төсен;

24.2.суүсемнәрнең, су торбаларының һәм сливларның төзек хәлдә булуын һәм аларның эчтәлеген тәэмин итү;

24.3.герметизация, җөйләрне сүтеп ябыштыру, ярыклар һәм казылмалар;

24.4.керү төркемнәрен торгызу, ремонтлау һәм үз вакытында чистарту, тәрәзә төпләре, подвалларга керү урыннары;

24.5.фасадта урнаштырылган электр яктырткычын төзек хәлдә тоту һәм аны караңгы төшү белән кабызу;

24.6.фасад өслекләрен, шул исәптән фасад элементларын, аларның торышына һәм эксплуатацияләү шартларына бәйле рәвештә, үз вакытында чистарту һәм юу;

24.7.тәрәзә һәм витриналарны, элмә такталарныһәм күрсәткечләрне вакытында юу;

24.8.язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук китерелгән граффитилардан чистарту.

25. Биналар һәм корылмаларның фасадлары элементлары составына керә:

1) уемнар, подвалга керү урыннары һәм чүп-чар камералары;

2) керү төркемнәре (баскычлар, мәйданчыклар, култыксалар, ишек өстендәге козыреклар, коймалар, ишекләр һ.б.);

3) цоколь һәм отмостка;

4) диварлар яссылыгында;

5) фасадларның чыгып торучы элементлары (балконнар, лоджиеләр, эркерлар, карнизлар һ.б.);

6) түбәләр, шул исәптән рәшәткәләрне киртәләүче вентиляция һәм төтен торбаларын да кертеп, түбәгә чыгу һәм башкалар;

7) архитектура детальләре һәм облицовка (декоратив-сәнгати бизәлеш элементлары, колонналар, пилястрлар, розеткалар, капительләр, фризалар, пояслар һ.б.);

8) чокырларны да кертеп, су үткәргеч торбалар;

9) парапетлы киртәләр һәм тәрәзә киртәләре, рәшәткәләр;

10) тәрәзә, балкон, цоколь, һ.б.ларның металл бизәлеше;

11) асылмалы металл конструкцияләр (әләм тотучылар, анкерлар, янгын баскычлары, вентиляция җиһазлары һ.б.);

12) панельләр һәм блоклар арасындагы горизонталь һәм вертикаль җөйләр (эре панельле һәм эре блоклы биналарның фасадлары);

13) пыяла, рамнар, балкон ишекләре;

14) биналарга якын урнашкан стационар коймалар.

26. Биналарның, корылмаларның, торак булмаган биналарның милекчеләре, башка хокук ияләре, торак белән тәэмин ителгән биналар һәм тиешле вазыйфалар йөкләнгән башка затлар:

26.1. кирәк булганда, ләкин елга бер тапкырдан да ким түгел, махсус техника һәм методика буенча юу кулланып, фасадларны чистарталар һәм юалар;

26.2. кирәк булганда, елга ике тапкыр, язын (җылыту системаларын сүндергәннән соң) һәм көзен (җылыту сезоны башланганчы), тәрәзәләрне, балконнар ишекләрен һәм көймәләрне, керү ишекләрен химик чаралар белән чистарталар һәм юалар;

26.3. агымдагы ремонт уздыралар, шул исәптән фасадның төсен дә, фасадның факттагы торышын исәпкә алып, 5 - 6 ел эчендә вакыт аралыгында;

26.4. фасадның аерым элементларын (цоколь, крыльцо, басма, керү ишекләрен, капка, цоколь тәрәзәләрен, балконнар һәм лоджияләрне, су агызу торбаларын, тәрәзә төбендәге отливларны һәм башка конструктив элементларны) төзекләндерәләр.

Ярдәм итүче ремонт кимендә өч елга бер мәртәбә үткәрелә. Фасадларның конструктив элементлары һәм эшләнеше аларның нормаль тузган саен торгызылырга яисә кинәт зарарлану шартлары барлыкка килгәндә (аварияләр, стихияле бәла-казалар, янгын һ.б.) әлеге хәлләр туктатылганнан соң ике ай эчендә торгызылырга тиеш;

26.5. чыгыш ясаучы конструкцияләр җимерелү ихтималы булган очракта, саклау-кисәтү чараларын (коймалар, челтәрләр урнаштыру, элементның җимерелә торган өлешен демонтаж һ.б.) башкаралар;

26.6. әгәр мондый элмә такта эксплуатацияләнмәсә (арендатор (субарендатор) тышкы мәгълүмат урнаштыру чарасын (вывеска) фаш итәләр, бинаның фасады үзгәртелгән.

27. Фасадларны эксплуатацияләгәндә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

27.1.бина һәм корылмаларның фасадлары стеналары өслегенең зарарлануы (пычрануы): подтеклар, буяуларның купшаклануы, штукатурка өзелгән ярыклар булу, кирпеч кладкасы зарарлану, тимер-бетон конструкцияләренең саклык катламының өзелүе һ.б.

27.2.биналарның һәм корылмаларның архитектур һәм сәнгати-скульптур детальләре: колонналар, пилястр, капительләр, фризлар, барельефлар, әвәләнгән бизәкләр, орнаментлар, мозаик, нәфис бизәкләр һ.б.ш. каралган очракларда зыян күрү (аларның булуы проект документациясе белән каралган очракларда булмау);

27.3.панельара ялгауларның герметизациясе бозылу;

27.4.штукатуркаларның, облицовкаларның, фасадларның, биналарның яисә корылмаларның цоколь өлешенең бизәкле катламының зарарлануы (шартлавы,

пычрануы), шул исәптән тәрәзә, керү приямкалары конструкциясенең төзексезлеге;

27.5.биналар һәм корылмаларның фасадлары барлыкка китерүче элементларының: балконнар, лоджиеләр, эркерлар, тамбурлар, карнизлар, козыреклар һ.б. зарарлануы (пычрануы);

27.6.балконнар, көймә, парапетлар киртәләрен җимерү (булмау, пычрану һ.б.

27.7.фасадны һәм аның элементларын бизәкләү һәм буяу, бу бинаның төсе буенча әлеге бинаның өчен билгеләнгән материаллардан, проект тирбәлешле паспорты белән корылмаларны;

27.8.бинаның фасадында һәм (яисә) түбәсендә, паспортсыз тышкы мәгълүмат урнаштыру чаралары корылмаларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, гамәлгә кую такталарыннан, режим такталарыннан тыш, вәкаләтле орган белән килештерелгән;

27.9.җимерелгән яки зыян күргән архитектура детальләрен торгызуга кадәр фасадларның төсе;

27.10.фасадларның өлешчә бизәлеше (биналарның беренче катларының тулы буявын тәшкил итә);

27.11.төсләр чишелешенең ирекле үзгәрүе, рәсем, үрелешләр калынлыгы һәм фасадларның, шул исәптән тәрәзәләр һәм витриналар, ишекләр, балконнар һәм көймәләрнең, фасадның гомумархитектура карарына туры килми торган башка элементлары һәм җайланмаларының калынлыгы;

27.12.биналарның һәм корылмаларның фасадларын өстәмә элементлар һәм фасадлар белән җиһазлау, аларның декоратив чишелешен һәм тышкы күренешен боза торган җайланмалар;

27.13.фриз җайланмасы, конструкциягә беркетелгән элементлар (каркас, фасад, стеналар) белән фасад бизәлеше, шулай ук мондый ныгытмаларны яшерүче кушылма (планкалар, почмаклар, профильләр), төс буенча фриз, козырька, бизәкләр белән туры килми торган кушылма;

27.14.гомуми файдалану территорияләреннән чыга торган һәм тикшерелә торган фасадлы биналарда һәм корылмаларда чукрак металл полотнолар урнаштыру, фасадның архитектур карарына туры килми торган ишек тутырмаларын урнаштыру, фасадтагы башка керү юлларының характерын һәм төсен үзгәртү;

27.15.алгы блокның фасад яссылыгына карата урнашуы үзгәрү;

27.16.тәрәзә һәм ишек тартмасы белән фасадның тышкы күренешен начарайта торган проем арасындагы җөйләрнең сыйфатсыз эшләнүе;

27.17. үтә күренмәлелекне, пыяла кисәкләре белән каплануны һәм декоратив пленкалар белән каплануны ирекле үзгәртү;

27.18. фасадлар элементларын, түбәләрен, диварларын һәм корылмаларын (төтен, вентиляция, телевидение һәм радионы күмәк кабул итү системалары антенналарын, үткәргечле радиотапшырулар челтәрләре стойкаларын, фронтоннарны, козырекларны, ишекләрне, тәрәзәләрне, парапетларны, янгынга каршы баскычларны, җир асты элемтә линияләрен һәм һава-кабельле кичүләрне беркетү сыйфатында);

27.19. балконнарның нинди дә булса үзгәрешләрен җитештерү, тиешле рөхсәтсез көймә җитештерү, келәмнәрне, кием-салымны, балконнарның тышкы ягыннан кием-салымны, урамга чыга торган биналарның төп фасадлары

тәрәзәләрен җитештерү, шулай ук аларны йорт кирәк-яракларының төрле предметлары белән тәэмин итү;

27.20. архитектур детальләрдә, декор элементларында, кыйммәтле архитектур бизәкле өслекләрдә тышкы кондиционерлар һәм антенналар урнаштыру, шулай ук архитектур өслекләрне зарарлауга китерә торган ныгу;

27.21. фасадның гамәлдәге декоратив, архитектура һәм сәнгать элементларын керү төркеме элементлары, керү төркемнәрен урнаштырганда яңа бизәкләү һәм реклама белән капларга;

27.22. афишалар, белдерүләр, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзә уемының эчке ягында), биналар һәм корылмаларның ишекләрендә (шул исәптән ишек өслегенең эчке ягында һәм ишек уемында) куллану максатларында элү һәм ябыштыру;

27.23. фасадларның архитектур, төсле чишелешен үзгәртү, биналар һәм корылмаларның декоратив-сәнгати бизәлешен әлеге биналар, корылмалар милекчеләре, күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләре ризалыгын алмыйча үзгәртү;

27.24. тышкы кондиционерларны урнаштыру:

– торак пункт эстетикасына таләпләр югары булган урамнарда урнашкан биналарның төп һәм ян фасадларында;

– кондиционерның тышкы һәм эчке блогын тоташтыручы чыбык урыныннан ераклыкта;

– конденсатның үзәкләштерелгән бүленүеннән башка.

28. Антенна-фидер җайланмаларын, радиореле станцияләрен, радиоҗиһазларны кабул итә торган радиорелей станцияләрен урнаштыру, спутник һәм эфир телевидениесе антенналары рөхсәт ителми:

28.1. төп фасадларда;

28.2. брандмауэрларда, ишегалды һәм ян фасадларда;

28.3.биналар һәм корылмаларның (манаралар, гөмбәзләр), парапетларда, түбә коймаларында, вентиляция торбаларында;

28.4.фасадның почмак өлешендә;

28.5.балконнар, көймә коймаларында;

29. Тышкы күзәтү видеочаралары түбә астында, козыреклар, балконнар, эркерлар, архитектур детальләрдән азат булган фасад участокларында, декор, бизәлешнең кыйммәтле элементларына урнаштырыла.

Колонналарда, фронтоннарда, карнизларда, пилястраларда, порталларда, козырекларда, балконнар цокольләрендә тышкы күзәтү камераларын урнаштыру рөхсәт ителми.

30. Рөхсәт ителә:

30.1. подъездга кергәндә мәгълүмаҭи стендлар урнаштыру;

30.2.проект карары нигезендә биналар түбәсендә эфир телевидениесен коллектив кабул итү системаларының антенналарын һәм кабельләрен урнаштыру.

30.3. торак пункт эстетикасына таләпләр югары булган урамнарда урнашкан биналарның төп һәм ян фасадларында тышкы кондиционерларны урнаштыру, алар махсус каралган урыннарда яисә визуаль кабул итү өчен яшерен урыннарда (балконнарның эчке ягында биналар, көймә, түбә дәрәҗәсеннән 1,0 метр

биеклектәге парапетлар артында) урнаштыру шарты белән.

Күрсәткечләр

31. Биналар, корылмалар фасадлары, шулай ук җир кишәрлекләре, урамнар атамалы күрсәткечләрдән тыш, күрсәткечләр белән җиһазланган булырга тиеш.

Урам исемнәре күрсәтелгән кешеләр урамнар чатында урнашкан биналарның һәм корылмаларның фасадларында, урамнарның башлангычларында һәм очларында урнаштырылырга тиеш.

Урам чатларында урам исемнәре әлеге чаттан узганнан соң урамның уң ягында урнашкан биналарда һәм корылмаларда урнаша.

Урам башында (урам нумерациясе башлану, урам башыннан урам хәрәкәте) урамнарның исемнәре урамнарның исемнәре урамның сул ягында урнашкан биналарда һәм корылмаларда урнашкан.

Урам ахырында (урам нумерациясе ахыры, урам нумерациясе барышында урам ахырына таба хәрәкәт) урамнарның исемнәре уң яктан урнашкан биналарда һәм корылмаларда урнашкан.

Урам исемнәре күрсәтелгән күрсәткечләр, әлеге Кагыйдәләрнең 34 пунктында билгеләнгән таләпләрне исәпкә алып, биналарның һәм корылмаларның номерлары күрсәткечләре белән бергә, шулай ук җир кишәрлекләре белән бергә урнаштырыла.

Әлеге җир кишәрлегенең номерлары күрсәтелгән күрсәткечләр әлеге җир кишәрлегендә бина яисә корылма булмаганда гына урнаштырыла. Бер җир кишәрлегендә биналар һәм корылмаларның номерларын бер үк вакытта урнаштыру рөхсәт ителми.

32. Урам исемнәре һәм йорт номерлары күрсәтелгән күрсәткечләр җирлек башкарма комитетының муниципаль хокукый актлары, әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән урыннарга һәм башкаруларга урнаштырыла.

33. Күрсәткечләрдә урамнарның һәм йортларның номерларының исемнәре турында мәгълүмат Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә урнаштырыла.

Күрсәткечләрнең типларына һәм төрләренә карата йорт урамнары һәм номерлары исемнәре муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә.

34. Бина һәм корылмаларның, шулай ук җир участокларының номерлары түбәндәге урыннарда урнашкан:

- биеклегендә - 2,5 м һәм җир өстеннән кимендә 5,0 м;
- фасадның тышкы почмагыннан 1,0 м дан артмаска;
- витриналар, тәрәзәләр, архитектура детальләре һәм декоратив-сәнгати бизәлеш ябылмый һәм ябылмый;
- яктыртуның ачык ысулын кулланмыйча;
- фасадның архитектур үзенчәлекләрен исәпкә алып;
- төп һәм ян фасадта - фасадның уң ягында, әлеге Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш;
- ишегалды фасадында - квартал эчендәге юл ягыннан;
- транспортның бер яклы хәрәкәте булган урамнарда - транспорт хәрәкәте юнәлешенә якын булган фасад ягында;
- фасад озынлыгы 100 м дан артык булганда - фасадның сул почмагында

кабатланып;

– сәнәгать предприятиеләре коймаларында һәм корпусларында - төп керү, керү уңында;

– урам чатына фасадлар белән чыга торган биналарда - чаттан якындагы фасад почмакларында;

– бердәм горизонталь һәм вертикаль күчәрне исәпкә алып;

– коймада яки табличкада, бина яки корылма булмаганда.

35. Аерым торучы күрсәткечләрне (стелаларны)түбәндәгечә урнаштыру рөхсәт ителми:

– нейтраль төсләрдә (соры, кара, коңгырт яки кара төсләрнең башка төсләре) һәм (яисә) табигый (имитацияләүче натураль) материалларда башкарылмаган;

– биеклеге 6,0 м дан артык;

– фундамент ясамыйча;

– урнаштыру тротуарның норматив киңлеген, шулай ук машина юлларын, машина кую һәм машиналар кую өчен билгеләнгән урыннарны киптеругә китергән очракта;

– агач кәүсәләреннән 5,0 м якынрак булган урыннарда, җир кишәрлеге чикләрендә объект проектында каралган яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынына;

– профнастил, тукыма материаллары әзерләгәндә, беркетүнең ачык ысулларын кулланып;

– мәгълүмати кырда фоторәсем белән;

– мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып.

36. Подъезд һәм фатирлар номерлары күрсәткечләре аларда ишек уемы өстендә яисә ишек уемын тутыру импостенда (горизонталь табличка) яисә ишек уемыннан уңда 2,0 - 2,5 м биеклектә урнашкан.

37. Янгын гидрантлары, полигонометрик билгеләр урнашкан күрсәткечләр, геодезик билгеләрнең урнашу күрсәткечләре биналарның цокольләрендә, магистраль камераларында һәм су үткәргеч һәм канализация челтәрләре коеларында урнаштырыла.

38. Янгын гидрантларының, полигонометрик билгеләрнең күрсәткечләрен урнаштыру, урамнарның исеме, йортларның номерлары белән янәшә геодезик билгеләр урнаштыру, шулай ук архитектур детальләрдә, декоратив-сәнгати бизәлештә, пыяла ватуда, капка, ишек күрсәткечләрендә геодезик билгеләр урнаштыру рөхсәт ителми.

39. Күрсәткечләрне чисталыкта һәм төзек хәлдә тотарга кирәк.

Керү төркемнәре (төеннәр)

40. Биналарның, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту җиһазлары, өслекләрне үзара бәйләү элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз мобильле төркемнәрен (пандуслар, култыксалар һ.б.), чүп савытлары белән җиһазландыру зарур.

Пандус горизонталь канаулардан башка кытыршы текстуралы материалдан башкарылырга тиеш. Талаучы конструкцияләр булмаганда, пандуслар кимендә 75

мм биеклектәге бораулар каралган. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 кабул ителә.

Пандус яки аның озынлыгы 9 м дан артык борылганда һәр 9 м саен 1,5 х 1,5 м зурлыктагы горизонталь мәйданчыкны күздә тоту тәкъдим ителә. Төшерү тәмамланганнан соң горизонталь мәйданчыкларда дренаж җайланмаларын проектларга кирәк. Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участокларын әйләнә-тирәдәге өслекләрдән аерылып торган текстура һәм төс белән башкарырга кирәк.

Баскычның ике ягында да, пандуста да 800 - 920 мм биеклектә, стенадан 40 мм ераклыкта калып торучы түгәрәк яки турыпочмаклы кисемтә ясау күздә тотыла. Баскычларның киңлеге 2,5 м һәм аннан да киңрәк булганда, бүлүче тоткалар күздә тотыла. Кулъязмаларның озынлыгы һәр яктан 0,3 м дан да ким булмаган баскычның озынлыгы яки озынлыгы зуррак билгеләнә. Кул эше конструкциясе кулның металл белән орынуын булдырмаска тиеш.

41. Керү төркемнәрен проектлаганда, эксплуатацияләгәндә, биналарның, корылмаларның фасадларын яңартканда, үзгәрткәндә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

41.1.фасадның гамәлдәге декоратив, архитектура һәм сәнгать элементларын керү төркеме элементлары, яңа бизәкләү һәм реклама белән ябу;

41.2.идән өсте тигезлеге гомуми файдалану территориясендә чыга торган фасадлардагы җир дәрәҗәсеннән 1,2 метрдан югарырак урнашкан биналарга һәм цоколь катларына керү җайланмасы;

41.3.җәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементларын (колонналар, стоклар һ.б.) урнаштыру;

41.4.бина фасадының комплекслы чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшкәртмичә ике һәм аннан күбрәк керү җайланмасы (булганнарын исәпкә алып);

41.5.тротуарлар зонасында урам-юл челтәрен керү юлы группасы элементларының минималь норматив киңлеге белән янәшәдәге тротуарга урнаштыру (баскычлар, пандуслар, болдыр, яшелләндерү);

41.6.җиңел конструкцияләрдән кергән керүче төркемнәрнең кызыл сызыклардан читтә 1,5 м дан артыкка урнашуы;

41.7.күпфатирлы йортта урыннар милекчеләренең ризалыгын алмыйча, керү төркемен күпфатирлы йортта урнаштыру;

41.8.торак урын милекчесенең ризалыгын алмыйча керү төркеме өчен балкон файдалану;

41.9.күпфатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен рөхсәтсез урнаштыру, вәкаләтле орган белән килештермичә.

Түбәләр

42. Биналар, корылмалар, су кертелә торган система элементлары, төтен һәм вентиляция системалары түбәләре төзек хәлдә булырга һәм теләсә нинди һава шартларында йорт һәм җәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.

43. Кышын биналарның милекчеләре һәм башка хокук ияләре, шулай ук күпфатирлы йортлар белән идарә иткәндә идарәче оешмалар тарафыннан түбә кардан, боздан һәм сосулкалардан вакытында чистарту оештырылырга тиеш.

Җәяүлеләр зонасына чыга торган якларда кар түбәсен чистарту участоклар киртәсе белән башкарылырга һәм барлык кирәкле чаралар кабул ителергә тиеш, бары тик тәүлекнең якты вакытында гына. Түбәнең калган скатларыннан кар ташлау, шулай ук яссы түбәләр эчке ишегалды территорияләренә чыгарылырга тиеш. Йорттан җәяүлеләр юлына ташланган, җәмәгать транспортының көтү тукталышы, юлларның бер өлеше кар һәм кичекмәстән җыештырылырга тиеш.

44. Кар һәм каткан бозны ыргытканда, боз сөңгеләрен койганда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда, агач һәм куакларның, электр белән тәэмин итүнең һава линияләренең, яктырту һәм элемтәнең, юл билгеләренең, светофорларның, юл киртәләренең һәм җайланмаларның, җәмәгать транспортын көтү павильоннарының, декоратив бизәкләрнең һәм инженерлык биналарының сакланышын тәэмин итә торган чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зарарланган очракта, алар түбәне чистарткан һәм зарарланган очракта торгызылырга тиеш.

45. Биналарның, корылмалар түбәләренең су үткәргечләре булырга тиеш, алар җәяүлеләр һәм җәяүлеләр зоналарына агып төшә торган суның турыдан-туры эләгүенә юл куймый. Ялгаш, воронка, водостоклар аерылгысыз булырга һәм җыелган су күләменең үткәрүенә исәпләнергә тиеш. Юл кырыйларына җәяүлеләр зоналары булган биналар ягына чыга торган шоферлар җәяүлеләр юлыннан читкә китәргә тиеш.

46. Рөхсәт ителми:

46.1.түбә өстендә түбә ябу (көрәкләр, скрепкалар, ломнар), төзелеш материаллары, ремонт калдыклары, файдаланылмый торган механизмнар һәм башка предметлар төзү;

46.2.боз, кар һәм чүп-чар биналары түбәсеннән су торбалары бүрәнкәсенә агып төшкән чүпләрне ташлау.

Җир кишәрлекләрен тоту

47. Җир кишәрлекләре территорияләрен карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

47.1. көндәлек чүп-чардан, яфраклардан, кардан һәм боздан (каты кардан) җыештыру;

47.2.юлларның, күперләрнең, урамнарның, тротуарларның, машина юлларының, җәяүлеләр территорияләренең юл өлеше капланмаларының бозга каршы материаллары белән эшкәртү;

47.3.карны көрәү һәм себерү;

47.4.кар һәм боз чыгару (кар-боз берәмлекләре);

47.5.контейнер мәйданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерлар, чүп савытлары, эскәмияләр, кече архитектура формаларын һәм башкаларны чиста һәм техник яктан төзек хәлдә урнаштыру һәм тоту;

47.6.чүп-чар җыю камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын җыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

47.7.яңгырлы һәм карлы суларны чыгару;

47.8.каты коммуналь (көнкүреш), эре габаритлы һәм башка калдыкларны җыю һәм алып китү;

47.9.тузан җыйдыруны һәм һаваның дымлануын киметү өчен территориядә су сиптерү;

47.10. яшел утыртмаларның сакланышын тәэмин итү һәм аларны карау;

47.11. коммуналь билгеләнештәге объектларны, инженерлык коммуникацияләрен (корылмаларын), юлларны, тимер юл юлларын, күперләрне, җәяүлеләр өчен кичүләрне төзегәннән, реконструкцияләгәннән һәм ремонтлаганнан соң төзекләндерүнең бозылган элементларын торгызу, реставрацияләү, археологик һәм башка җир эшләре уздыру;

47.12. гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләре нигезендә карау һәм яңгыр сулары агызу коеларының (яңгыр сулары канализациясе), җир асты коммуникацияләре коеларының (корылмаларның) эчтәлеге;

47.13. җир кишәрлекләре коймаларын тоту, шул исәптән җимерелгән (сүтелгән, җимерелгән) биналарның, корылмаларның коймаларын урнаштыру һәм карап тоту, чит затлар территориясенә керү һәм (яисә) калдыкларны рөхсәтсез урыннарда урнаштыру мөмкинлеген юкка чыгара, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

47.14. үләннең вакыт-вакыт тузуы, чүп үләннәре һәм куаклыклар, барыннан да элек - гражданнарның яшәү һәм сәламәтлеге өчен куркыныч тудыра торган үсемлекләрне юкка чыгару, шул исәптән Сосновский балтырганы.

Гражданнарның тормышы һәм сәламәтлеге өчен куркыныч тудыручы Сосновский балтырганыһәм башка үсемлекләр көрәшчесен алып ташлау чаралары аны бутонизацияләүгә һәм чәчәк ата башлаганчы үткәрелергә тиеш.

Гражданнарның тормышы һәм сәламәтлеге өчен куркыныч тудыручы Сосновский һәм башка үсемлекләр көрәшчесен алып ташлау чаралары түбәндәге ысуллар белән үткәрелергә мөмкин:

– химик - гербицидлар һәм (яисә) арборицидлар белән үсү чыганакларын сиптерү;

– механик - чаптыру, кипкән үсемлекләрне җыю, тамыр системасын аерып алу;

– агротехник яктан - туфрак эшкәртү, күпьеллык үләннәр чәчү.

Юлларны карап тоту

48. Юлларны карап тоту «Дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турында» 05.04.2021 №44-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәрүгә конкурс откан махсуслаштырылган оешмалар башкара.

49. Юллар территорияләрен карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) юллар, тротуарлар, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге машина юлларын ремонтлау;

2) тротуарлардан (җәяүлеләр зоналары, сукмаклар) һәм юлларның, ясалма юл корылмаларының пычрак, чүп-чар, кар һәм боз җыештыру;

3) юл өслекләрен юу һәм су сиптерү;

4) газоннарны һәм яшел утыртмаларны карау;

5) җәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту баганаларын һәм контакт челтәрен ремонтлау;

6) кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

7) ясалма юл корылмалары составына керә торган карау һәм яңгыр сулары коеларын, ачык лотокларны төзү, ремонтлау һәм чистарту;

8) коймаларны, коиртәләрне, турникетларны, кече архитектура формаларын төзү, ремонтлау һәм ел саен буяу;

9) ачык люкларны ачыклау, зарарланган юл өслегеначыклау һәм коймалар урнаштыру максатларында юллар торышының көндәлек мониторингы.

50. Юл өслекләрен саклау максатларында түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

50.1.йөк ташу;

50.2.рельслар, бүрәнәләр, тимер балкалар, торбалар, кирпеч төяү-бушату эшләрен башкарганда һәм аларны төзегәндә;

50.3.каты өслекле торак пункт урамнары буйлап чылбырлы машиналар күчерү;

50.4.квартал эчендәге җәяүлеләр юллары, тротуарларда зур йөк транспортының хәрәкәте һәм туктап торуы;

50.5.юл өлешендә һәм тротуарларда төзелеш материаллары һәм төзелеш калдыкларын ыргыту һәм (яисә) складлау.

51. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

51.1.Җәяүлеләр өчен җәяүлеләр йөри торган металл киртәләрне һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамланганнан соң, төзекләндерү айлыгы уздырылган чорда гамәлгә ашырыла. Буяу алдыннан коймалар ремонтланган, пычрактан чистартылган, юылган булырга тиеш;

51.2.барлык юл тамгалары заказчы тарафыннан билгеләнгән срокларда һәм чират тәртибендә юл билгеләре ясауга расланган паспортлар (схемалар) нигезендә башкарылырга тиеш;

51.3.юлларның юл билгеләре таләп ителә торган төсләр һәм яктылык-техника характеристикаларын, эләктерү коэффициентын, эксплуатацияләүнең бөтен чоры дәвамында мәйдан буенча сакланышын тәэмин итәргә тиеш;

51.4.юл билгеләрен беркетү конструкцияләре һәм системалары күренү шартларына һәм монтаж мөмкинлекләренә карап сайлана;

51.5.юл билгеләре төзек хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вакытлыча билгеләнгән юл билгеләре аларны урнаштыру зарурлыгын китереп чыгарган сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә төшерелә;

51.6.визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, торак пунктның (поселоклар, торак районнар, микрорайоннар) планировка-структур элементлары күрсәткечләре юлларда һәм транспорт чишелешләрендә аларга таба хәрәкәт итү юнәлешен күрсәтү өчен билгеләнә;

51.7.парковкалар (парковка урыннары) шул исәптән җирлекнең гомуми файдаланудагы җирле әһәмиятле автомобиль юлының бер өлеше һәм (яисә) машина юлына һәм (яисә) тротуарга, юл читенә тоташкан машина кую урыннары муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә файдаланылырга тиеш.

Шәхси торак йортларны карап тоту һәм территорияне төзекләндерү

52. Индивидуаль торак йортларның милекчеләре (яисә) яллаучылары (алга таба - торак йортлар хуҗалары), әгәр законда яисә шартнамәдә башкасы каралмаган булса:

52.1. торак йортлар фасадларының, коймаларның (киртәләрнең) тиешле торышын, шулай ук йорт биләмәләре чикләрендә башка корылмаларның торышын тәэмин итәләр, аларны үз вакытында ремонтлауны һәм буяуны үз вакытында җитештерәләр;

52.2. торак йортта урам атамасы һәм (яисә) номеры булуын тәэмин итәләр һәм аны төзек хәлдә тоталар;

52.3. тәүлекнең караңгы вакытында яктырту фонарьларын (алар булса) кабызалар;

52.4. йорт биләмәләре территориясен тәртиптә тота һәм янәшәсендәге территориянең тиешле санитар халәтен тәэмин итәләр;

52.5. йорт биләмәләре чикләрендә яшел утыртмаларны тәртиптә тоталар, куакларны һәм агачларны санитар кисеп аударалар, газүткәргечләрнең, кабельле һәм һава линияләренең һәм башка инженерлык челтәрләренең саклау зонасында агачлар утыртмыйлар;

52.6. канауларны һәм су агызыр өчен торбаларны чистарталар, язгы чорда кар сулары агып төшүне тәэмин итәләр;

52.7. якын-тирәдәге территориядән чистартылган карны транспортка бару, андагы инженерлык коммуникацияләренә һәм корылмаларга керү, җәяүлеләрнең үтеп керүе һәм яшел утыртмаларның сакланышы тәэмин ителерлек итеп салалар;

52.8. үзәкләштерелгән канализация, юынгыч чокыр, бәдрәф булмаганда бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә санитар нормалар нигезендә аларны даими рәвештә чистарту һәм дезинфекцияләүне башкаралар;

52.9. каты һәм эре габаритлы калдыкларны контейнер мәйданчыкларында урнаштырылган контейнерларга һәм бункерларга берләштерәләр;

52.10.билгеләнгән тәртип нигезендә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны үз вакытында җыеп алуны һәм чыгаруны тәэмин итәләр.

53. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

53.1. йорт биләмәләре чикләреннән читтәге киртәләр урнаштырырга;

53.2. йорт биләмәләре һәм алар янәшәсендәге территорияләрдә яфракларны, калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрен яндырырга;

53.3. күмер, тара, утын, эре габаритлы калдыклар, йорт биләмәләре территориясе өчен төзелеш материаллары төзергә;

53.4. йорт биләү территориясе өчен транспорт чараларын юарга;

53.5. йорт корылмалары төзергә, йорт биләмәсе территориясе өчен чүп-чар чокырлары корырга;

53.6. әлеге территорияне үтеп керүне тоткарлый торган яисә махсус транспортны һәм урып-җыю техникасын үтеп керүне тоткарлый торган киртәләрне урамда урнаштырырга;

53.7. территорияне төзекләндерү элементларын җимерергә һәм бозарга;

53.8. йортка ия булган территория өчен комплектлаштырылган (төзек

булмаган) транспорт чарасын сакларга;

53.9. якын-тирәдәге территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;

53.10. каты коммуналь калдыклар урнаштырырга, шулай ук контейнер мәйданчыкларында урнаштырылган контейнерлардан һәм бункерлардан тыш эре габаритлы калдыкларны складлау эшләрен башкарырга.

54. Җир кишәрлеге хуҗасы тарафыннан хуҗалык корылмалары, торак йорт төзелеше гамәлгә ашырылган очракта, төзелеш материалларын якын-тирәдәге территорияләрдә вакытлыча урнаштырырга рөхсәт ителә, 200 метрдан артык булмаган мәйданда, 30 календарь көннән артык булмаган вакытка. Төзелеш материалларын вакытлыча урнаштыру максатларында җир кишәрлегенең (бина яисә корылма) милекчесе яисә башка хокук иясе җирлек башкарма комитетына язмача рөхсәт алу өчен мөрәҗәгать итә, анда объектның адресы һәм төзелеш материалларын вакытлыча складлауга рөхсәт бирү срогы күрсәтелә. Шул ук вакытта автотранспортка бару тәэмин ителергә тиеш, төзелеш материаллары компактлы һәм пөхтә итеп берничә складка урнаштырылырга тиеш. Чишелешне бирүдән баш тарту өчен якындагы территориядә элек төзелгән төзелеш материаллары булу нигез булып тора.

Яңгыр канализациясе челтәрләрен, смотр һәм яңгыр сулары коеларын, су чыгару корылмаларын карап тоту

55. Карау һәм яңгыр сулары коелары, җир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспорт һәм җәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итә торган төзек хәлдә булырга тиеш.

56. Кабул итү бүлмәләрен, тупик, карау һәм башка коеларны һәм камераларны төзек техник хәлдә тоту, чистарту һәм тоту гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләре нигезендә аларның хуҗаларын тәэмин итә.

57. Торак пунктта магистраль һәм квартал эчендәге яңгыр канализациясе челтәрләрен тоту һәм эксплуатацияләү махсуслаштырылган оешмалар белән шушы максатларга җирлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә төзелгән шартнамәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

Ведомстводагы яңгыр канализациясе челтәрләрен тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмалар акчалары исәбеннән башкарыла.

Хуҗасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәтү коелары юлларны карап тотучы махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан тиешле куркынычсыз хәлдә ярдәм күрсәтелергә тиеш.

58. Яңгыр суы агу канализациясе коллекторларын саклау максатларында коллектор күчәренең һәр ягына каравыл зонасы - 2 м билгеләнә.

59. Яңгыр суы агу канализациясе коллекторларының саклау зонасы чикләрендә тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма белән язмача килештермичә, гамәлдәге законнарда билгеләнгән очракларда түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

59.1.җир эшләрен башкарырга;

59.2.су асты канализациясе челтәрләрен җимерергә, су алу люкларын ватарга яки җимерергә;

59.3.сәүдә, хуҗалык һәм көнкүреш корылмалары төзергә, урнаштырырга;

59.4.сәнәгать, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ташларга.

60. Су үткәргечләр, канализация, яңгыр җайланмалары, системалар, челтәрләр һәм корылмаларның төзексезлеге, шулай ук газ, тротуарларга, урамнарга һәм ишегалды территорияләренә су агып төшү рөхсәт ителми.

61. Торак пункт территориясендә йота торган коеларны һәм парга әйләндерә торган мәйданчыкларны урнаштыру рөхсәт ителми.

62. Яңгыр суы агу коеларның репетитлары даими рәвештә чистартылган хәлдә булырга тиеш. Үткәрүчәнлекне чикли торган рәшәткәләр һәм коеларны чүпләү, тыю рөхсәт ителми. Карау канализациясенең күзәтү һәм яңгыр сулары коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына кимендә ике тапкыр башкарыла. Карау һәм яңгыр сулары коеларын чистартканнан соң, барлык пычраклар кичекмәстән чыгарылырга тиеш.

63. Карау коелары люкларын бергәләү юл өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар өслекле бер дәрәҗәгә башкарылырга тиеш.

Юл өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар, 2 см дан да артыкка булмаган яшел зоналар, су сиптерү коелары люкларын катнаштыру дәрәҗәсе 3 см дан артмаска да мөмкин.

64. Түбәләре яки рәшәткәләре җимерелгән яки булмаган коммуналь коелар эксплуатацияләүче оешма тарафыннан чикләнгән булырга тиеш, тиешле кисәтү билгеләре белән билгеләнгән һәм билгеләнгән вакытта алыштырылган.

65. Планлы эшләрдә инженерлык челтәрләрендә канализация суларын агызу якындагы коеларда канализация челтәре, су үткәргеч су һәм җылылык челтәрләреннән су агызыла - яңгырлы канализациягә (ул булса). Юлга су агызу тыела.

Су агу нәтиҗәләрен бетерү зыян күргән инженерлык челтәрләре хуҗалары акчалары исәбеннән дә башкарыла.

66. Яңгыр суы агу канализациясе челтәрләренең (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне вакытында ябып кую) төзек техник халәте эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан тәэмин ителә.

Техник элемтә чараларын карап тоту

67. Биналарны инженер-техник тәэмин итү өчен билгеләнгән кабельле элемтә линияләрен, телевидение, радио, Интернет һәм башка шундый челтәрләрне урнаштыру җир асты юлы белән (траншеяларда, каналларда, тоннельләрдә) гамәлгә ашырыла.

68. Биналарга тышкы коммуникацияләрне башка ысул белән (һава, җир өсте) үткәрү, файдаланыла торган оешмаларның техник шартларын алу шарты белән, аларны җир астында урнаштыру мөмкин булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

69. Асылмалы элемтә линияләрен һәм һава-кабель кичүләрен беркетү сыйфатында куллану рөхсәт ителми:

69.1.иҗтимагый һәм тимер юл транспортының контактлы челтәрләренең терәкләре һәм элементлары һәм тышкы яктырту терәкләре;

69.2.автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: светофорларны, юл

билгеләрен урнаштыру өчен билгеләнгән юл киртәләре, элементлар һәм конструкцияләр;

69.3.фасадларның элементлары, түбәләр, бина диварлары һәм корылмалар (төтен, вентиляция, телевидение һәм радионы күмәк кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр).

70. Рөхсәт ителми:

70.1.элемтә кабельләре салганда, бер бинадан икенчесенә һава юлы белән юлларны кисеп чыгарга;

70.2. кабель запасларын бүлүче муфта шкафыннан тыш урнаштырырга;

70.3.кануннарда билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проект карары булмаганда биналар түбәсендә антенналар, җиһазлар һәм элемтә кабельләре урнаштырырга.

71. Милекчеләр (хуҗалар) элемтәнең техник чараларыннан (кабельләр, кабельләрне беркетү элементлары, бүлү һәм мөфт шкафлары һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тиешле хәлдә тоташтырыла торган техник җайланмалардан (изоляция тышчасы булмау, покраска булмау, коррозия һәм/яки механик зарарланулар булу, үткәргечләр һәм / яки аларны яктырту һәм электр тапшыру линияләре баганаларына һәм / намотларына кертмичә).

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) тоту

72. Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, туклану чыганаклары (шул исәптән җыю, туклыклы пунктлар, идарә әрҗәләре) керә.

73. Урамнар, юллар, мәйданнар, җәяүлеләр өчен тротуарлар, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләре, шулай ук йортларның урам һәм номерлары, юл билгеләре һәм күрсәткечләр, тышкы мәгълүмат чаралары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

Урамнарны, юлларны, мәйданнарны, территорияләрне тышкы яктырту кичке эңгер-меңгергә кадәр тизлектә табигый яктырту дәрәҗәсен киметкәндә башкарыла, ә сүндерү - 10 лкага кадәр күтәрелгәндә иртәнге эңгер-меңгердә.

Торак йортларның подъездларын, архитектур яктырту җайланмаларын, тышкы мәгълүмат чараларын, шулай ук архитектура яктырту системаларын, тышкы мәгълүмат чараларын кертү һәм сүндерү урамнарны тышкы яктырту режимында башкарыла.

74. Торак пунктның эстетикасына таләпләре югары булган, торак пункт панорамасын формалаштыручы урамнарга һәм юлларга фасадлар белән чыга торган биналар һәм корылмаларның милекчеләре, милек формаларына карамастан, түбәндәгеләрне тәэмин итә:

– билгеләнгән тәртиптә килештерелгән аерым бинаның яисә корылманың, биналар, төзекләндерү элементлары комплексының, архитектура-ландшафт объектларының бәйрәм (вакыйгалы) яктыртуын да кертеп, архитектура яктырткычы булу һәм аның эшләве;

– архитектура һәм бәйрәм (вакыйгалар) яктырту җайланмаларының экономияле һәм энергия нәтиҗәлелеге, электр энергиясен рациональ бүлү һәм

куллану;

– яктырту җайланмалары элементларының эстетикасын, аларның дизайнын, көндез һәм төнлә кабул итүне исәпкә алып, материаллар һәм эшләнмәләрнең сыйфатын;

– яктырту җайланмаларының төрле режимнарында хезмәт күрсәтү һәм идарә итү уңайлыклары.

Бәйрәмчә (вакыйгалы) яктыртуны да кертеп, архитектур яктыртуга таләпләр җирлек башкарма комитетының муниципаль хокукый актлары, әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнә.

75. Төп мәйданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә эшләмәүче яктырткычлар саны 3 %тан артмаска тиеш, башка территорияләрдә (район билгеләнешендәге урамнар, ишегалды территорияләре) - 5 %, җир асты кичүләрендә - көндез дә, кичке һәм төнге режимнарда да 10 % тәшкил итә (кабызылган 10 яктырткычка кертелмәгән берсе рөхсәт ителә).

76. Терекөмеше булган газ разрядлы лампалар бу максатлар өчен билгеләнгән махсус биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсуслаштырылган предприятиеләргә чыгарылырга тиеш.

Күрсәтелгән типтагы лампаларны бистә чүплекләренә, чүп эшкәртү заводларына чыгару рөхсәт ителми.

77. Тышкы яктырту җайланмаларының металл баганалары, кронштейннары һәм башка элементлары чиста булырга, крен, коррозия чыганаклары булмаска һәм кирәк саен милекчеләр (хуҗалар, кулланучылар) белән буялырга, ләкин өч елга бер тапкырдан да сирәгрәк булмаска һәм төзек хәлдә калырга тиеш.

78. Тышкы яктыртуның бердәм системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны яктыртуын тоту һәм ремонтлау «Дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турында» 05.04.2021 № 44-ФЗ нигезендә әлеге төр эшләрне башкаруга конкурс откан вәкаләтле орган яисә махсуслаштырылган оешма гамәлгә ашыра.

Торак йортларны гамәлгә кертү җайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктырткычын тоту һәм ремонтлау идарәче оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

79. Тышкы яктырту терәкләре, җәмәгать (тимер юл) транспорты контакт челтәре терәкләре, яклау, бүлү киртәләре, юл корылмалары һәм юллар җиһазлары элементлары буялган булырга, язмалардан һәм теләсә нинди мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек һәм чиста булырга тиеш.

80. Тышкы яктырту баганаларын, җәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләрен алмаштырганда күрсәтелгән конструкцияләр демонтажланырга һәм өч тәүлек эчендә челтәрләр хуҗалары тарафыннан чыгарылырга тиеш.

Тышкы яктыртуның сынган терәкләрен чыгару юллардагы терәк хуҗасы тарафыннан кичекмәстән, калган территорияләрдә - шундый кирәк (демонтаж) табылганнан соң бер тәүлек эчендә башкарыла.

81. Иҗтимагый (тимер юл) транспортының яктырту һәм контакт челтәре терәкләрендә урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның идарә һәм куркынычсыз торышы һәм канәгатьләнерлек тышкы кыяфәте әлеге терәкләрнең милекчесен (хуҗасы) тәэмин итә.

82. Чыбыклар өзелгәндә, тәрәкләрнең, изоляторларның зарарланулары булганда тышкы яктырту җайланмаларын эксплуатацияләү рөхсәт ителми.

Электр үткәргечләре өзелү яки терәкләрнең зарарлануы белән бәйле тышкы яктырту җайланмалары эшендә тәртип бозуларны, ачыкланганнан соң ук кичекмәстән юкка чыгарырга кирәк.

83. Чыбыкларны һәм кабельләрне челтәргә һәм тышкы яктырту җайланмаларына рөхсәтсез тоташтыру һәм тоташтыру рөхсәт ителми.

84. Тышкы яктырту чаралары белән җиһазландырылган объектларның яисә тышкы яктырту объектларының милекчеләре (хуҗалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар:

84.1.урамнарны, юлларны, терәкләрнең һәм яктырту җайланмаларының сыйфатын күзәтеп торалар, бозылганда яисә зарарланганда үз вакытында ремонт ясыйлар;

84.2.билгеләнгән тәртип нигезендә яктыртуны, шул исәптән тышкы мәгълүмат чараларының архитектур яктырткычын һәм яктырткычларын кертүне һәм сүндерүне тәэмин итәләр;

84.3.тышкы яктыртуны һәм бизәүне урнаштыру, тоту һәм эксплуатацияләү кагыйдәләрен үтиләр;

84.4.тышкы яктырту фонарьларын вакытында алыштыралар.

Аерым яктырткычларның яктырту вакыты төзексезлекләр ачыкланган яки тиешле хәбәр килгән вакыттан алып 10 тәүлектән артмаска тиеш.

85. Тротуарларда урнашкан җәмәгать транспортының мачталары һәм баганалары тирәсендә территорияләрне җыештыру тротуарларны җыештыру өчен җаваплы затларны тәэмин итә.

Трансформатор һәм бүлү подстанцияләренә якын территорияләрне, автоматик режимда эшләүче (хезмәт күрсәтүче персоналсыз) башка инженер корылмаларын җыюны әлеге объектлар урнашкан территория хуҗалары тәэмин итә.

Кече архитектура формаларын карап тоту

86. Кече архитектура формаларына декоратив-сәнгати бизәлеш (аерым торган инсталляцияләр, стрит-арт) элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү җайланмалары, су җайланмалары, муниципаль җиһазлар, җирлек территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар керә.

87. Кече архитектура формаларын карап тоту бирелгән җир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә җир кишәрлекләренә хокукка ия булучылар тарафыннан гамәлгә ашырыла - вәкаләтле орган тарафыннан «Дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алулар өлкәсендә контракт системасы турында» 05.04.2021 № 44-ФЗ нигезендә конкурс нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне үткәрүгә откан оешма белән шартнамә нигезендә тәэмин ителә.

88. Кече архитектура формалары хуҗалары:

88.1. кече архитектура формаларын чиста һәм төзек хәлдә тота;

88.2.язгы чорда кече архитектура формаларын планлы рәвештә тикшерәләр, аларны иске буяулардан, күгәректән, төсеннән чистарталар, шулай ук сынган элементларны алмаштыралар;

88.3.кышкы чорда кече архитектур формаларын, шулай ук кар һәм боздан чистартырга;

88.4.шома киртәләүче өслек белән комлыклар төзиләр, комлыкларны елга кимендә бер тапкыр алыштыралар;

88.5.балалар, спорт, хуҗалык мәйданчыклары һәм ял итү мәйданчыклары җиһазларының конструктив элементларының ныклыгы, ышанычлылыгы һәм иминлеге таләпләренә туры килүен күзәтәләр.

89. Рөхсәт ителми:

89.1.кече архитектур формаларын билгеләнеше буенча кулланмау (балалар уен мәйданчыкларында өлкәннәрнең ял итүе, спорт мәйданчыкларында эчке кием һ.б.);

89.2.теләсә нинди мәгълүмати-басма продукцияне кече архитектура формаларында элеп куярга һәм ябыштырырга;

89.3.кече архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын бозарга һәм ватарга.

Стационар булмаган объектларны карап тоту

90. Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә урнаштыру схемасы нигезендә гамәлгә ашырыла.

91. Җир кишәрлеген арендалау шартнамәсе срогы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан сүтелә, җир кишәрлеге башлангыч халәткә китерелә.

92. Стационар булмаган объектларның милекчеләре булган юридик һәм физик затлар:

92.1.аларны ремонтлый һәм буйыйлар. Ремонт проект документациясендә билгеләнгән тышкы кыяфәтне һәм төс чишелешен саклап калуны исәпкә алып башкарылырга тиеш;

92.2.янәшәдәге территориядә яшел утыртмалар, газоннар, бордюр ташлары, кече архитектура формалары (алар булса) сакланышын күзәтеп торалар, әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләр нигезендә күрсәтелгән территорияне үз эченә ала;

92.3.стационар булмаган объектлар янындагы урналарны урнаштыралар, калдыклардан урналарны кирәк булган саен көн дәвамында чистарталар, ләкин тәүлеккә кимендә бер тапкыр, урналарны елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә буйыйлар;

92.4.билгеләнгән тәртиптә килештерелгән мондый объект проекты (паспорты) нигезендә стационар булмаган объектларда тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыралар һәм эксплуатацияліләр.

93. Рөхсәт ителми:

93.1.проектта каралмаган янкорманың, козырекларның, лапасларның һәм башка конструкцияләрнең стационар булмаган объектларына төзергә;

93.2.стационар булмаган объектларга якын сәүдә-суыткыч җиһазлары куярга;

93.3.стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә тара, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм җитештерү характерындагы башка

предметларны берләштерергә, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатларына яраклаштырырга;

93.4.стационар булмаган объектлар арасында җиһазлар, калдыклар белән янгынга каршы өзеклекләр йөкләрне йөкләргә;

93.5.вестибюльләр һәм метрополитен станцияләре козыреклары астында, биналар арканнарында, газларда, мәйданчыкларда (балалар ялы, спорт, транспорт тукталышларында), суүткәргеч һәм канализация челтәрләренең, торбаүткәргечләрнең саклау зонасында, шулай ук метрополитенның техник корылмаларына кадәр 10 метрдан кимрәк ераклыкта, вентиляция шахталарына кадәр - 25 метрдан кимрәк, торак биналар тәрәзәләренә кадәр, сәүдә предприятиеләре витриналарында - 20 метрдан кимрәк, агач кәүсәләренә кадәр - 3 метрдан да кимрәк ара урнаштырырга.

Төзелеш эшләрен башкару урыннарын тоту

94. Төзелеш мәйданчыкларын һәм аларга якын территорияләрне карап тоту, ремонт, төзелеш һәм башка төр эшләр тәмамланганнан соң төзекләндерү эшләрен яңарту йорт салучыга йөкләнә.

Эшләнмәгән төзелеш объектларын һәм аңа якын территорияләрне карап тоту, әлеге Кагыйдәләрнең 95.1, 95.2, 95.3, 95.3, 95.5, 95.6, 95.10, 95.11 пунктчалары таләпләрен үтәп, төзүчегә йөкләнә.

Эш төгәлллләнмәгән төзелеш объектлары төзелеш челтәрләре белән ябылган булырга тиеш.

95. Эшләр башланганчы, шулай ук төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләрне житештерү чорында:

95.1.төзелеш мәйданы территориясенең бөтен периметры буенча типлашкан киртә урнаштырырга;

95.2.төзелеш мәйданчыгы киртәсенең гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;

95.3.төзелеш мәйданчыгы коймаларының техник торышын, аның чисталыгын, пычрактан, кардан, наледидан, мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан вакытында чистартырга;

95.4.төзелеш мәйданы территориясенә кергәндә төзелеш объектының гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган мәгълүмат тактасын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

95.5.җәяүлеләр өчен вакытлы тротуарлар төзүне тәэмин итәргә;

95.6.төзелеш мәйданчыгы периметры буйлап тышкы яктыртуны тәэмин итәргә;

95.7.юлларның (үтү юлларының) алгы өлешенә пычрак һәм чүп-чар чыгарылмый торган юлларны, транспорт чараларының тәгәрмәчләрен чистарту яки юу пунктларын төзелеш мәйданчыгына, йорт эчендәге машина юлларын һәм транспорт чаралары юлларын төзекләндергән подъездларны җиһазларга;

95.8.юллар һәм юлларның сакланышын тәэмин итә торган төзелеш мәйданчыгына керү юлларында йөк автотранспортының (10 тоннадан артык) ябык циклы хәрәкәте маршрутын килештерергә;

95.9.төзелеш мәйданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм

төзелеш калдыкларын җыю өчен контейнерлар һәм (яисә) бункерлар булдыруны тәэмин итәргә;

95.10. төзелеш мәйданы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;

95.11. төзелеш мәйданчыгы территориясеннән җыештырылган һәм калдыклар булмаган кар эретү станцияләренә яисә билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарга кар чыгаруны тәэмин итәргә;

95.12. эшләрне башкарганда төзелеш мәйданчыгы янындагы территорияне, аңа якын килү юлларын һәм тротуарларны пычрактан, чүп-чардан, кардан, боздан көндәлек җыештырырга, елның (кышны, җәйне) вакытын исәпкә алып;

95.13. эшләрне башкарганда гамәлдәге җир асты инженерлык коммуникацияләрен, тышкы яктырту челтәрләрен, яшел утыртмаларны һәм кече архитектура формаларын саклауны тәэмин итәргә.

96. Төзелеш һәм (яисә) ремонт эшләрен уздыруның бөтен чоры дәвамында әлеге Кагыйдәләрнең 95.2 -95.10 пунктчаларында күрсәтелгән таләпләрне үтәргә, шулай ук эшләрне башкарганда җимерелгән һәм җимерелгән юл өслекләрен, яшел утыртмаларны, газоннарны, тротуарларны, откосларны, кече архитектура формаларын торгызырга кирәк.

97. Төзелеш материаллары, җиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче бүлмәләр, эшче һәм хезмәткәрләрне вакытлыча тоту өчен көнкүреш вагоннары, төзелеш калдыкларын вакытлыча саклау һәм туплау өчен урыннар төзелешне оештыру проекты нигезендә төзелеш мәйданчыклары чикләрендә урнаштырыла.

98. Рөхсәт ителми:

98.1. гражданнарның шәхси һәм иҗтимагый иминлеген тәэмин итүгә бәйле коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, тынлыкны бозуга китерүче төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм башка эшләрнең торак зонасы янында 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр оештыру һәм үткәрү;

98.2. авыл җирлеге башкарма комитеты рөхсәтеннән башка юлларның һәм тротуарларның юл өлешен тарайту яки ябу;

98.3. чүп-чарны яндырырга һәм төзелеш производствосы калдыкларын утильләштерергә.

Җирләү урыннарын карап тоту

99. Этник, санитар һәм экологик таләпләр нигезендә җирләү урыннарын тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукый актта билгеләнгән җирләү урыннарын тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

100. Күмү урыны эчтәлегенә таләпләр:

100.1.зиратларда җәмгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Иҗтимагый бәдрәфләр территорияләрендә урыннар чистартылырга тиеш;

100.2.зират территориясендә чүп-чар һәм чүп савытлары чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган саен 3 көнгә бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чыгарылырга тиеш;

100.3.ауган һәм авария хәлендә агач утыртмалары булу рөхсәт ителми. Авария

агач утыртмалары ачыкланганнан соң бер тәүлек эчендә җимерелергә тиеш;

100.4.шәхесләре ачыкланмаган үлгән каберләр яки үлгән кешеләрнең каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга тиеш. Үләннең биеклеге күмү участогы чикләрендә 30 см дан артмаска тиеш. Чүп агач-куак үсентеләре булу күмү участогы мәйданының 10%тан артыграгына рөхсәт ителә.

101. Кышкы чорда җирләү урыннарын тоту үзенчәлекләре:

101.1.зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар киңәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаса, тигез кар накаты булу рөхсәт ителә;

101.2.үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юлларның һәм тротуарларның юл өлешен эшкәртү кар явудан соң ук башланырга тиеш;

101.3.беренче чиратта кар чыгаруны, боз ватуны һәм үзәк һәм керү юлларыннан кар-боз берәмлекләрен чыгаруны башкарырга кирәк;

101.4.җәяүлеләр зонасында бозга каршы материаллар куллану, юллардан чистартылган кар һәм бозны каберләргә, газоннарга, куаклыкларга салу рөхсәт ителми.

102. Җәйге чорда җирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

102.1. үзәк юллар, килү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм гомуми файдаланудагы җирләрдәге башка территорияләр төрле пычранулардан чистартылырга тиеш;

102.2. яшел утыртмаларны санитар кисеп алу, чүп үләннәрен кисү чаралары ел саен үткәрелергә тиеш.

103. Күмү урынына, кабер өстенә кую корылмасына (тәреләр, һәйкәлләр, плиталар, склеплар һ.б.) тәрбия бирү, чәчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, колумбарида куышны карау ир белән хатын (ой), туганнары, үлгән кешенең законлы вәкиле яки башка зат тарафыннан санитария таләпләрен мәҗбүри үтәгән килеш башкарыла.

104. Күмү урыннарын санитар карап торуны Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районының Олы Кайбыч авыл җирлегендә җирләү эше мәсьәләләре буенча попечительләр советы гамәлгә ашыра.

Озак һәм кыска вакытлы стоянкаларны карап тоту автотранспорт чараларын саклау

105. Автотранспорт чараларын (алга таба - туктап тору) һәм аларга якын территорияләрне озак һәм кыска сроклы саклау урыннарын карап тоту гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә стоянкалар урнаштыру өчен бирелгән җир кишәрлегенең (алга таба - хуҗасы) хокук иясе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

106. Хуҗалар:

106.1.барлык периметр буйлап стоянкада киртә урнаштыралар, ул механик йогынтыларга һәм тышкы мохит йогынтысына тотрыклы булырга тиеш;

106.2.стоянкаларның техник торышын, аларның чисталыгын тиешенчә күзәтеп торалар, пычрактан, кардан, наледидан, мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистарталар;

106.3.материаллар туплауга, комплектлаштырылган транспортны, стоянкалар янындагы территорияләрдә һәм территорияләрдә төрле конструкцияләрне саклауга юл куймыйлар;

106.4.дежур персонал өчен бина кую җайланмаларын җиһазландыралар.

Дежур персонал өчен гомуми мәйданы 10,0 кв. м дан артмаган җиңеләйтелгән типтагы конструкцияләрдән эшләнгән, алга таба тышкы стеналарны нейтраль төстәге гамманың заманча бизәлеш материаллары белән җиһазландыру өчен, капиталь булмаган объектлар урнаштыру рөхсәт ителә;

106.5.гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры килә торган яктылыкны тигез бүлүне тәэмин итүче тышкы яктырткыч куеп тору территорияләрен җиһазландыралар;

106.6.проектта каралмаган башка капиталь һәм вакытлы биналар, корылмалар, сәүдә павильоннары, киосклар, лапаслар төзү тукталышлары территорияләрендә рөхсәт итмиләр;

106.7.машина кую урыннары территорияләрендә ягулык-майлау материаллары агып торган автомобильләр юуны һәм автомобиль кую урыннарын кертмиләр;

106.8.санитария һәм янгынга каршы кагыйдәләрне үтәгән стоянкалар территорияләре тоталар;

106.9.даими рәвештә тирә-юньдәге территорияләрне санитар эшкәртәләр һәм чистарталар, калдыклар җыю өчен контейнерлар (урналар) урнаштыралар, каты көнкүреш калдыкларын, карны даими алып китүне тәэмин итәләр;

106.10.автомобиль стоянкасының урнашу урынын һәм хезмәтләрне билгеләр, шулай ук гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә туры килә торган билге куелган каты өслекле махсус стоянкага килү юлларын җиһазландыралар;

106.11.инвалидларның стоянкалар территориясенә тоткарлыксыз керүен тәэмин итәләр һәм инвалидларның махсус автотранспорт чараларын кую өчен кимендә 10 % урын (кимендә бер урын) бүлеп бирәләр, анда башка транспорт чаралары кую тыелган. Инвалидлар махсус автотранспорт чараларын кую өчен урыннардан «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 октябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясы нигезендә бушлай файдаланалар.

Җирлек территориясен бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәү

107. Җирлек территориясен бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәү дәүләт һәм башка бәйрәмнәр, истәлекле, мәдәни, спорт вакыйгаларына бәйле чаралар уздыру чорында башкарыла.

Бәйрәм (вакыйгалы) бизәлеше чараларга бәйле рәвештә афишалар, панно, декоратив элементлар һәм композицияләр урнаштыруны, шулай ук бәйрәм (вакыйгалы) яктырткычлар (яктылык гирляндалары һәм элементлары, челтәр, күләмле яктылык композицияләре, яктылык проекцияләре һ.б.) урнаштыруны үз эченә ала. Бәйрәм (вакыйгалы) бизәлеше конструкцияләре бинаның фасадында яисә корылма рәвешендә аерым торучы һәм (яисә) конструкцияләр рәвешендә урнаштырылырга мөмкин.

Бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәлеш элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен җайга салуның техник чаралары күренешен төшерү,

зарарлау һәм начарайту рөхсәт ителми.

Җирлек территориясендә йорт хайваннарын һәм кошларын тоту

108. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту:

108.1.Төп принциплар, йорт хайваннарын тоту шартлары, этләрне йөртү кагыйдәләре, «Хайваннар белән җаваплы эш итү турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 27 декабрендәге 498-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә;

108.2.Авыл хуҗалыгы хайваннарын фатир, кунакханә тибындагы һәм тулай торакларлардагы торак йортларда тоту рөхсәт ителми.

108.3.Авыл хуҗалыгы хайваннарын чыгару җирлекнең башкарма комитеты билгеләгән урыннарында, хуҗасын яисә ул вәкаләт биргән затны күзәтүдә башкарыла.

108.4.Рөхсәт ителми:

108.4.1. терлекләрне балалар мәйданчыкларына, мәктәп территорияләренә, балалар бакчаларына, ашханәләргә, поликлиникаларга, азык-төлек кибетләренә җибәрергә;

108.4.2. тыелган язулар булганда, хайваннарны учреждениегә кертергә;

108.4.3. торак пунктлар территориясендә хайваннарны һәм кошларны караучысыз чыгарырга;

108.4.4. авыл хуҗалыгы хайваннарын җирлекнең башкарма комитеты билгеләгән көтүлек урыннарыннан читтә көтү;

108.4.5. хайваннарны исерек хәлдә булган затларга, шулай ук ундүрт яшькә җитмәгән затларга чыгарып йөртергә;

108.4.6. йорт хайваннарын һәм кош-кортны балконнарда, лоджиеләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (арадаш фатирлар коридорларында, баскыч читлекләрендә, чормаларда, подвалларда һәм башка ярдәмче биналарда) даими тоту;

108.4.7. йорт хайваннарының торак пункт территориясендә моңа бүлеп бирелгән урыннардан тыш урнашуы, махсуслаштырылган чаралар уздыру урыннарыннан тыш (күргәзмәләр һәм башкалар).

108.5.Хуҗалар йорт хайваннарының ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар мәйданчыкларын, скверларны, мәйданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратмаска тиеш. Этләр, мәчеләр һәм башка вак хайваннарны чыгарып йөрткәндә хуҗа үзе белән йорт хайваннарының табигый нужаларын тулысынча җыештыруны тәэмин итә торган булырга тиеш, алар мәйданчыкларда чүп контейнерларына чыгарылырга тиеш.

108.6.Этне тезгеннән махсус йөртү урыннарында гына җибәрергә була. Махсус билгеләнгән мәйданчыклар булмаганда, җирлек башкарма комитетының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган буш урыннарда, башка урыннарда чыгару рөхсәт ителә.

108.7.Этләрне өйрәтү яхшы корылган мәйданнарда яки торак пункт территориясендә генә үткәрелергә мөмкин.

108.8.Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек хуҗалары яшел

утыртмаларны бозудан терлекләрне кууга киткән чыгымнарны каплый.

108.9.Йорт хайваннары һәм кошлары китергән зыян өчен аларның хуҗалары РФ законнары белән билгеләнгән тәртиптә җаваплы.

108.10.Иҗтимагый урыннарда озата баручы затлардан башка урнашкан күзәтүчесез хайваннар ауланырга тиеш.

Сервис объектларын карап тоту

108.11.Сервис объектлары территорияләрен карап тоту мондый объектларның хуҗасы (милекчесе) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

108.12.Юл буе сервисы объектлары территорияләрен төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә алырга тиеш:

- уңайлы хәрәкәт итү өчен каты өслек;
- территорияне яктырту, архитектура-декоратив яктырту;
- аларны урнаштыру һәм тоту таләпләрен үтәгән бәдрәф кабиналары;
- чүп-чар өчен урналар һәм кече контейнерлар;
- яшелләндерү (газоннар, чәчәклекләр) һәм яшелләндерү (коймалар) участокларын яклау элементлары.

108.13.Сервис объектларын һәм аларга якын территорияләрне урнаштыруга һәм тотуга таләпләр түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- күчмә урыннар, сервис объектларына керү юллары күчеш-тизлек полосалары белән төзекләндерелергә тиеш;
- күчеш-тизлек полосалары һәм сервис объектлары территорияләре тышкы яктырту белән төзекләндерелергә тиеш;
- хәрәкәткә хезмәт күрсәтү корылмасы янына бару юллары, гамәлдәге сууткәргеч системасы белән бәйле рәвештә, сууткәргеч торбалар урнаштырылырга тиеш;
- хәрәкәткә һәм аның съездларына хезмәт күрсәтү корылмасы мәйданчыгының буй-буй текәлеге юлдан капма-каршы якка юнәлтелергә тиеш. Каймалау радиусы чикләрендә ул 20% тәшкил итәргә тиеш.
- мәйданчыкта һәм аның съездларында автомобиль юлы белән тигез дәрәҗәдә камилләштерелгән каты өслек булырга тиеш;
- “Оешманың техник чаралары” ГОСТ Р 52289-2019 таләпләре нигезендә юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары булу. Юл билгеләрен, тамгаларны, светофорларны, юл киртәләрен һәм юнәлеш бирү җайланмаларын куллану кагыйдәләре»;
- эксплуатацияләү һәм тоту барышында сервис объекты территориясендә дефектларны бетерү «Гомуми файдаланудагы автомобиль юллары» ГОСТ Р 59292-2021 таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш. Җәйге карап тоту дәрәҗәсенә таләпләр. Бәяләү критерийлары һәм контроль ысуллары" һәм ГОСТ Р 59434 - 2021 Гомуми файдаланудагы автомобиль юллары. Кышкы карап тоту дәрәҗәсенә таләпләр. Бәяләү критерийлары һәм контроль ысуллары»;
- функциональ билгеләнеше буенча хәрәкәткә хезмәт күрсәтү корылмасы территориясе, шул исәптән санитария-гигиена зонасы булырга тиеш;
- тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан тәртиптә булырга һәм бирелгән техник шартлар нигезендә

эксплуатацияләнергә тиеш;

- Юл буе сервисы объектларының транспорт чаралары стоянкасында инвалидлар белән идарә ителә торган транспорт чараларын бушлай парковкалау өчен «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 декабрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә урыннар бирелергә тиеш.

IV. Авыл җирлеген җыештыру тәртибе, исемлекне дә кертеп төзекләндерү эшләре һәм аларны үтәү ешлыгы

Авыл җирлеге территориясен җыештыруга һәм карап тотуга гомуми таләпләр

109. Җирлек территориясен җыештыру һәм карап тоту түбәндәгеләр гамәлгә ашырыла:

1) җәйге чорда - 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;

2) кышкы чорда - 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Күрсәтелгән сроклар, һава шартларына карап, җирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзәтелә ала.

110. Җирлек территориясен җыю түбәндәгеләрне үткәрү юлы белән башкарыла:

1) торак пункт территориясен карап тоту, җыештыру буенча системалы эшләр;

2) җирлек башкарма комитетының хокукый актлары нигезендә бердәй массакүләм чаралар (өмәләр) .

111. Җәйге чорда җирлек территориясен җыештыру, юу, су сибү, себерү һәм җирлекнең торак пункты территориясен карап тоту буенча башка эшләр башкару юлы белән җирлекнең торак пункты территориясенең пычрануын һәм тузанлануын киметү максатында башкарыла һәм түбәндәгеләрне үз эченә ала:

111.1.ясалма өслекле территорияләрне себерү (коры көннәрдә су сибү), урам-юл челтәре объектларының һәм яңгыр канализациясе белән җиһазландырылган башка территорияләрнең тузаннан һәм пычрагыннан юу (су сиптерү юлы белән 23.00 дән 7.00 гә кадәр житештерелә). Ясалма өслекле юл өслекләрен, мәйданнарын, тротуарларын һәм башка территорияләрне юу бөтен киңлеккә башкарыла;

111.2.яңгырлы канализация рәшәткәләрен чистарту;

111.3.бөтен территориядән чүп-чар җыю;

111.4.ел саен, 1 июньгә кадәр, кече архитектура формаларын, бакча һәм урам җиһазларын, урналарны, спорт һәм балалар мәйданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

111.5.үләннең вакыт белән кошлануы (үләннең 15 см дан артык биеклегендә), чүп үләннәре һәм куаклыклар, барыннан да элек - гражданнарның гомере һәм сәламәтлеге өчен куркыныч тудыручы үсемлекләр, шул исәптән Сосновский борщевикы, чикләнгән файдаланудагы һәм махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрдән тыш, һәм тәүлек дәвамында чабылган үләнне җыештыру;

111.6.Яфрак коелу чорында - тәүлегенә бер тапкыр коелган яфракны җыю һәм алып чыгу;

111.7.территорияләрне җыештыру, шул исәптән сәүдә объектлары, оешмалар һәм предприятиеләр янында автотранспортны кую урыннары, ул 8.00 сәгатькә тәмамланырга тиеш;

111.8.Локларны юудан соң чүп-чардан арындыру.

112. Җыелган чүп-чар, катнашма, яфрак, чабылган үлән, ботаклар билгеләнгән таләпләр нигезендә чыгарылырга тиеш.

113. Гражданнарның тормышы һәм сәламәтлеге өчен куркыныч тудыручы Сосновский балтырганыһәм башка үсемлекләр көрәшчесен алып ташлау чаралары аны бутонизацияләүгә һәм чәчәк ата башлаганчы үткәрелергә тиеш.

Гражданнарның тормышы һәм сәламәтлеге өчен куркыныч тудыручы Сосновский һәм башка үсемлекләр көрәшчесен алып ташлау чаралары түбәндәге ысуллар белән үткәрелергә мөмкин:

– химик - гербицидлар һәм (яисә) арборицидлар белән үсү чыганакларын сиптерү;

– механик - чаптыру, кипкән үсемлекләрне җыю, тамыр системасын аерып алу;

– агротехник яктан - туфрак эшкәртү, күпьеллык үләннәр чәчү.

114. Территорияләрне җыештыру өчен җаваплы оешмалар яфрак коелу чорында урамнар һәм юллар буйлап газлардан коелган яфракларны җыеп алып чыгалар.

Яфракларны, җылылык яратучы үсемлекләрне җылыту очракларыннан тыш, агач һәм куакларның комлевой өлешенә җыю тыела.

115. Кышкы чорда гомуми файдаланудагы территорияне җыештыру түбәндәгеләрне үз эченә ала:

115.1.юл өсләрен һәм тротуарларны кардан, кар һәм чүп-чардан чистарту;

115.2.тайгаклык яисә бозлавык барлыкка килгәндә - җәяүлеләр өчен ком зоналары, баскычлар посыпкасы, юл капламаларын бозлавыкка каршы материал белән эшкәртү;

115.3.язгы чорда - кар эрү һәм кар суларын агызып чыгаруны оештыру.

116. Җирлекнең торак пункты территориясендә башкарыла торган урып-җыю эшләре технологиясе һәм режимнары һава шартларына бәйсез рәвештә транспорт чараларының һәм җәяүлеләрнең каршылыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

117. Җәяүле тротуарларны, җир өсте кичүләрен, кышкы чорда баскычларны җыештыру үзенчәлекләре:

117.1.җәяүле тротуарлар, җир өсте кичүләре, баскычлар күрсәтелгән корылмаларның җәяүле өлешенең бөтен киңлегенә кардан чистартылырга тиеш.

Чистарту вакыты кар яуганнан соң тугыз сәгатьтән артмаска тиеш;

117.2.интенсив кар яву чорында җәяүлеләр өчен тротуарлар, баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм чистартылырга тиеш;

117.3.бозлавык бозлавык материаллары барлыкка килгәндә, беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә.

Бозга каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгак табылганнан соң дүрт сәгатьтән артмаска тиеш;

117.4.Ишек алларында калдыклар белән пычранмаган һәм химик реагентлар, ком-тоз катнашмалары белән пычранмаган карны да кертеп, җәяүлеләр

тротуарларын чистартудан алынган көпшәк чиста карны яшел утыртмалар саклану һәм кар сулары агып китүне тәэмин итү шарты белән яшел территориядә җыеп алу рөхсәт ителә.

118. Җирлек территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

118.1.урамнарда, мәйданнарда, яшел утыртмалары булган участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләрдә өзәргә;

118.2.каты коммуналь (көнкүреш) калдыкларны урнаштырырга, шулай ук контейнер мәйданчыкларында урнаштырылган контейнерлардан һәм бункерлардан тыш эре габаритлы калдыкларны складлау эшләрен башкарырга.

118.3.гамәлдәге законнар нигезендә бирелгән гомуми файдаланудагы территорияләрдә мемориаль намогия корылмаларын (истәлекле корылмаларны, коймаларны) билгеләргә;

118.4.бу максатларда каралмаган урыннарда, шул исәптән җәмәгать транспорты муниципаль маршрутларының соңгы пунктларында, юу, салонны чистарту һәм транспорт чараларына техник хезмәт күрсәтү;

118.5.биналарны һәм корылмаларны төзекләндерү элементларын, һәйкәлләрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һәм гомуми файдалану территорияләрендә төзекләндерүнең башка элементларын ватарга һәм җимерергә, шулай ук аларны үзбелдекле үзгәртеп корырга, үзгәртеп корырга һәм үзгәртеп корырга;

118.6.язулар, рәсемнәр төшерергә, мәгълүмати-басма продукцияне ябыштырырга һәм ябыштырырга, җәмәгать транспортын, стеналарны, баганаларны, коймаларны һәм бу максатларда каралмаган башка объектларны көтү тукталышларында граффити ясарга;

118.7.бирелгән җир кишәрлекләренең чикләреннән һәм (яисә) коймаларыннан читтә күчемле мөлкәтне берләштерергә һәм сакларга;

118.8.тротуарларда, газларда, юлларда тара, сәнәгать товарлары һәм башка сәүдә предметлары урнаштырырга һәм урнаштырырга;

118.9.ачыкланмаган урыннарда кар өеп кую;

118.10.тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар ярдәмендә квартал эчендәге машина юлларын һәм тротуарларны үз белдеге белән ябарга.

119. Җирлекнең торак пункты территориясендә калдыклар (чүп-чар, кар, грунт һ.б.) ташланган очракта, мондый хокук бозуларга юл куйган затлар ачыкланган хокук бозуларны 10 көннән дә артмаган вакытта бетерү буенча чаралар күрә.

120. Санап алынмаган урыннарда калдыклар урнаштырган затлар үз исәбенә әлеге территорияне җыештыралар һәм чистарталар, ә кирәк булганда җир кишәрлеген рекультивациялиләр.

Әгәр дә 20 тәүлек дәвамында рөхсәтсез урында калдыкларны урнаштырган зат билгеләнмәгән булса, калдыкларны алып ташлау һәм рөхсәтсез чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү әлеге территорияне җыештыру өчен җаваплы оешмалар (яисә, әлеге төр хезмәт күрсәтүләрне шартнамәдә каралган булса, калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы махсуслаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.

121. Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектәге җир кишәрлекләрендә (территорияләрдә) стихияле барлыкка килә торган чүплекләрне бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын җыю

122. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба - юллар) җыю юлларны, тротуарларны, парковкаларны (парковка кесәләрен), җәмәгать транспортын, пычрактан, чүп-чардан, кардан һәм боздан ясалма юл корылмаларын даими чистарту буенча чаралар комплексын үз эченә ала.

123. Язгы-җәйге чорда юлларны җыештыру юуны, су сибүне, тузанны бетерү, себерүне үз эченә ала һ.б.

Көзге-кышкы чорда юлларны җыештыру чүп-чар, кар һәм боз җыюны һәм чыгаруны, пычракны, юлларга ком-тоз катнашмасы сибүне, тротуарларга коры ком сибүне күздә тота.

124. Юлларны, төп һәм резерв полосаларны, машина юлларын себерү көндез 8.00 дән 21.00 сәгатькә кадәр, ә магистральләр һәм транспорт хәрәкәтенең интенсив хәрәкәте булган урамнарны төнлә 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр башкарыла.

125. Мәйданнар, магистральләр, урамнар һәм юлларның ясалма өслекләре, ясалма юл корылмалары, аерымланган трамвай юллары төнлә (23.00 дән 7.00 гә кадәр) һәм көндезге (7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр) вакыт аралыгында юыла.

Юл читендә юылганда, су агымын тротуарларга агызу, газоннарга чүп-чар төшерү, җәмәгать транспортын көтү тукталышы, биналарның фасадына, сәүдә объектлары һ.б. якын урнашу рөхсәт ителми.

Эссе көннәрдә (һава температурасы 25 °С тан югары булганда) юлга су сибү 12.00 дән 16.00 сәгатькә кадәр 2 сәг интервал белән башкарыла.

126. Юл буенда урнашкан урналарны чистарту көненә кимендә бер тапкыр башкарыла, тукталыш мәйданчыкларында - көнгә ике тапкыр.

127. Автобус мәйданчыклары тулысынча чүп-чардан чистартылырга тиеш.

128. Җәмәгать транспортының ахыргы мәйданчыклары калдыклар җыю өчен биотуалет һәм контейнерлар белән җиһазландырыла.

Җәйге чорда мәйданчыклар чүп-чар, пычрак һәм тузаннан чистартыла, кышкы чорда кар чистартыла һәм чыгарыла, бозлавык вакытында бозлавыкка каршы сибелә.

129. Җәмәгать транспортының көтү павильоннары тузанланмаган, буялган һәм юылган, санкцияләнмәгән мәгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылган булырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

Җәмәгать транспортын көтү павильоннарын җыю - җәйге чорда айга кимендә сигез тапкыр, кышкы чорда - кирәк булган саен башкарылырга тиеш.

130. Аерым элементлар буенча юлларны җәйге җыештыруга таләпләр:

130.1. юл төрле пычраклардан тулысынча чистартылырга һәм бөтен киңлеге юылырга тиеш. Юл хәрәкәтен тәртипкә салу сызыклары белән билгеләнгән күчәр, резерв полосалар комнан һәм вак чүп-чардан даими чистартылырга тиеш;

130.2. ике метрлы лоток зоналарында грунт-комлы катнашма һәм пычрак булырга тиеш түгел. Махсуслаштырылган машиналарның эш цикллары арасында

барлыкка килергә мөмкин комлы кисәкчәләр һәм төрле вак чүп-чар белән пычранулар рөхсәт ителә;

130.3. тротуарлар һәм аларда урнашкан җәмәгать транспортын көтү тукталышлары грунт-комлы катнашмалардан, төрле чүп-чардан һәм юылудан тулысынча чистартылырга тиеш. Җыештыру цикллары арасында барлыкка килергә мөмкин булган вак ком һәм вак чүп-чар белән пычранулар рөхсәт ителә;

130.4. Юл кырыйлары эре габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

130.5. Бүленү полосалары бөтен өслектә ком, пычрак һәм вак чүп-чардан даими чистартылырга тиеш. Тавыштан саклау стеналары, металл киртәләр, юл билгеләре һәм күрсәткечләр елына кимендә ике тапкыр юылырга тиеш.

Газон рәвешендә эшләнгән бүлү полосалары чүп-чардан чистартылырга тиеш, үлән капламының биеклеге 10 - 15 см дан артмаска тиеш;

130.6. юлларның бүленгән полосасында үлән капламының биеклеге 10 - 15 см дан артмаска тиеш.

131. Юлларны кышкы җыештыруга таләпләр:

131.1. юлларны кышкы чорда җыю түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) юл йөрү өлешен кар һәм боздан чистарту, җәмәгать транспорты көтү тукталышлары, себерү, карны өемнәргә күчерү һәм кар чыгару;

2) юлларны, тротуарларны, кар яву башлаган һәм бозлавык барлыкка килгән вакыттан алып бозга каршы материаллар белән эшкәртү;

131.2. юлларның, тротуарларның, парковкаларның (парковка кесәләренең) юл өлешендәге кар җыештыру, җәмәгать транспорты тукталышларын кар капламыннан чистарту;

131.3. кар яуганда тротуарларда урнашкан җәмәгать транспортын көтү тукталышларын җыештыру тәүлегенә ике тапкыр башкарылырга тиеш. Җәмәгать транспорты тукталышларыннан, юл чатларын, җәяүлеләр өчен кичүләрне кар тәүлек дәвамында чыгарылырга тиеш;

131.4. машина юлларын механикалаштырылган ысул (урып-җыю техникасы комплекслары) белән җыештырганда һәм кар өемнәре хасил булганда җәяүлеләр өчен чыгу урыннары урыннарында, парковкалар (парковка кесәләре) алдында, җәмәгать транспорты тукталышларында, машина узу юлларында карны таратырга кирәк;

131.5. юлларның һәм аларга якын тротуарларның юл өлешеннән чистартыла торган кар киң урамнарда, мәйданнарда һәм проспектларда - юл читендәге юлларга, башка урамнарда - юлның лоток өлешенә таба эттерелә (юлның бер яисә ике яктан киңлеге белән бәйле рәвештә) һәм күчләргә өелә.

Урам чатларында, җәмәгать транспорты тукталышларында, җәяүлеләр өчен чыгу юлларында, яңгыр сулары коелары урнашкан урыннарда кар өемнәре түбәндәгечә чистартыла: юл чатында - юл чаты киңлегенә, җәмәгать транспорты тукталышларында - утырту мәйданчыгы озынлыгында, җәяүлеләр өчен чыгу юлларында - күчеш киңлегендә, ләкин 5 метрдан да ким булмаган, яңгыр сулары агу коелары урнашкан җирдә - 1,5 м дан да ким булмаган киңлектә.

Кар өеменең киңлеге 2 м дан артмаска тиеш;

131.6. кар чыгару беренче чиратта күперләрдән һәм юлүткәргечләрдән, җәмәгать транспорты маршруты хәрәкәт иткән тар урамнардан, пассажир

транспорты тукталышларыннан һәм җәяүлеләр һәм транспорт чаралары җыелу мөмкинлеге булган башка урыннардан алына;

131.7. кар яуган вакытта юлларның юл өлешендәге кар кар эретү станцияләренә яисә билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарга, кар тәмамланган вакыттан алып алты сәгатьтән дә соңга калмыйча чыгарылырга тиеш.

Кар эрү станцияләре йә махсус билгеләнгән урыннар подъездлы юллар, яктырту, көнкүреш биналары һәм киртәләр белән җиһазландырыла;

131.8. юлларны җыештырганда тышкы яктырту терәкләрен, идарә итү шкафлары һәм башка корылмалар, агачлар, куакларны саклауны, шулай ук юл кырые буйлап кар җыештырганда яшел үсентеләрнең сакланышын тәэмин итәргә кирәк.

132. Экстремаль шартларда юлларны җыештыру өчен вәкаләтле орган юлларны җыештыру буенча чаралар комплексын күздә тоткан эшләрнең авария планын әзерләргә тиеш.

133. Рөхсәт ителми:

133.1. кар, бозны җәяүлеләр йөри торган урыннарга, юлларның юл өлешен, квартал эчендәге машина юлларыннан, ишегалды территорияләреннән, предприятиеләр, оешмалар, төзелеш мәйданчыкларыннан, шулай ук юл өлешен җыештыручы зат белән шартнамә булмаганда, 8.00 сәгатьтән соң, җибәрергә яисә тротуарларга күчерергә;

133.2. җәмәгать транспортын көтү тукталышлары, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка җәяүлеләр зоналарында һәм яшел утыртмалары булган территорияләрдә, тротуарларда бозга каршы реагент сыйфатында техник тоз һәм сыек хлорлы кальций кулланырга;

133.3. ком-тоз катнашмалары белән пычранган карны, шулай ук газоннарга, чәчәклекләргә, куаклыкларга һәм башка яшел утыртмаларга күчерергә;

133.4. кар эрү станцияләренә җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычранган карны кабул итәргә;

133.5. билгеләнгән тәртиптә килештерелмәгән урыннарда кар чыгарырга һәм өяргә;

133.6. кар өемнәре формалаштыру:

1) күрү өчпочмагы зонасында бер дәрәҗәдә һәм тимер юл аша чыгу юлларының һәм урамнарның киселешендә;

2) җәмәгать транспортын көтү тукталышыннан 20 метрга якынрак;

3) транспорт киртәләре яисә югары бордюр белән җиһазландырылган юллар участокларында;

4) тротуарларда;

5) янәшәдәге территорияләргә (ишегалларына, квартал эчендәге машина юлларына һәм территорияләргә) керә торган урыннарда;

133.7. автотранспортның грунтын һәм пычрагын юлларга алып чыгу;

133.8. грунт, чүп-чар, төзелеш материаллары, җиңел тара, агачларны брезент белән капланмыйча, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эремәләрен (шул исәптән цемент-ком эремәсен, известь, бетон катнашмаларын) юлларга, тротуарга, юл кырыена яки юл кырыена якын газон полосасына салу мөмкинлеген юкка чыгармый торган чаралар күрмичә генә күчереп йөртергә.

Кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарын чистарту, санитар карап тоту һәм төзекләндерү

134. Кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарына түбәндәгеләр керә:

1) мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, пляжлар;

2) актив ял итү һәм мавыктыргыч чаралар урыннары - стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һ.б.

3) җәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнештәге, көнкүреш хезмәте күрсәтү сәүдә объектлары территорияләре (ваклап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вак ваклап сату челтәре объектлары комплекслары);

4) административ һәм иҗтимагый биналарга, учреждениеләргә якын территорияләр.

135. Гомуми файдаланудагы мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буен һәм башка территорияләрне җыю:

135.1. мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буен 23.00 дән 8.00 гә кадәр җыярга кирәк. Көндез чүп-чар калдыклары белән тутырылган урна һәм чүп савытлары бушатыла;

135.2. кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял итү зоналарында юлларны җыештырганда яшел утыртмаларны саклаган һәм кар суларын агызу шарты белән, химик реагентлары булмаган карны шул максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга, вакытлыча җыеп кую рөхсәт ителә.

136. Пляжларны җыештыру һәм санитар карап тоту:

136.1. пляжны төп җыештыру ул ябылганнан соң башкарыла һәм яр буйларын, чишенү урыннарын, яшел зоналарны һәм бәдрәфләрне җыештыру һәм дезинфекцияләүне үз эченә ала. Көндез чүп-чар җыю һәм чүп савытларын бушату үткәрелә.

Каты көнкүреш калдыкларын чыгару көн саен 8.00 сәгатькә кадәр башкарыла;

136.2. пляж территориясе чүп савытлары белән җиһазландырыла. Урналар арасындагы ераклык 40 м дан артмаска тиеш;

136.3. пляжлар җәмәгать бәдрәфләре белән җиһазландырыла. Җәмәгать бәдрәфеннән су коену урынына кадәр ераклык кимендә 50 м һәм 200 м дан ерак булмаска тиеш;

136.4. пляж комының өске катламын йомшарту, чүп-чарны, башка калдыкларны юк итү һәм алга таба комны көн саен тигезләү башкарылырга тиеш;

136.5. коену өчен билгеләнгән урыннарда кер юу һәм хайваннарны коендыру тыела.

137. Каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәт күрсәтүләргә килешү төземичә пляж ачу рөхсәт ителми.

138. Ваклап сату базарларын җыю һәм санитар карап тоту:

138.1. ваклап сату базарлары территорияләре (алга таба - базар) төзекләндерелергә, бәдрәфләр, хуҗалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм урналар белән җиһазландырылырга, яңгыр суларын агызу өчен каты өслек һәм сүзәклек булырга, шулай ук суүткәргеч һәм канализация булырга тиеш;

138.2. базар һәм аның янындагы территорияләрне төп җыештыру аны япканнан соң башкарыла. Көндез чүп-чар җыючыларның каты көнкүреш калдыклары белән тутырылган чүп-чар җыештыру һәм чистарту эшләре башкарыла;

138.3. елның җәйге чорында базар территориясендә атна саен мәҗбүри рәвештә дымлы җыештыру башкарыла;

138.4. базар территориясе 40 кв. м га бер урна исәбеннән җиһазландырыла, өстәвенә алар арасындагы ераклык 10 м дан артмаска тиеш;

139. Базар территориясендә һәм аның янәшәсендә урнашкан оешмаларның, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренең, киоскларның, сәүдә палаталарының һәм павильоннарның эшчәнлеге каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә шартнамә төземичә рөхсәт ителми.

140. Сәүдә һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектларын җыю һәм санитар карап тоту:

140.1. сәүдә объектлары һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектлары һәм аңа якын территорияләрне тулысынча җыештыру тәүлегенә кимендә ике тапкыр (иртән һәм кич) башкарыла. Көндез чүп-чар җыю һәм чүп-чар белән тутырылган урналарны бушату башкарыла;

140.2. сәүдә һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектларына керү юлында кимендә бер урна билгеләнә;

140.3. вакытлыча сәүдә итү урыннарында якындагы территорияләрне 10 м радиуста җыялар. Газон һәм тротуарларда тара һәм товарларны саклау рөхсәт ителми;

140.4. калдыкларны чыгару тәэмин ителә.

141. Башка сәүдә мәйданчыклары территорияләрен, стационар булмаган вак сугару челтәре объектлары комплексларын, социаль-мәдәни билгеләнештәге территорияләрне җыю алар елның җылы вакытында мәҗбүри рәвештә алдан поливка белән ябылганнан соң башкарыла. Агымдагы урып-җыю көн дәвамында башкарыла. Көн саен каты көнкүреш калдыкларын чыгару тәэмин ителә.

142. Кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарын төзекләндерү:

142.1. кешеләр ял итү һәм массакүләм булу урыннарында төзекләндерүнең мәҗбүри исемлегенә каты өслек төрләре (плитә куәте яки асфальт рәвешендә), өслекләрне бәйләү элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп-чар өчен кечкенә контейнерлар, урам техник җиһазлары, яктырту җиһазлары, архитектура-декоратив яктырту җайланмалары, мәгълүмат йөртүчеләр, кишәрлекләрне яклау элементлары (металл киртәләр, өслекнең махсус төрләре һ.б.) керә;

142.2. кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарының барлык территорияләрендә, пляжлардан тыш, кипкән үләннәр яисә яшел үсентеләр булган каты өслек яисә үсемлек грунты булырга тиеш;

142.3. ял итү һәм кешеләр күпләп җыела торган территорияләрдә яшелләндерү участокларын чәчәклекләр, газоннар, ялгыз, төркемле, рәт белән утыртылган агачлар, вертикаль, күпкатлы, мобиль яшелләндерү формалары рәвешендә проектларга кирәк;

142.4. кешеләр ял итә һәм массакүләм була торган урыннар җиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары белән комплектланган

булырга, бәдрәф куюга һәм эчтәлегенә карата таләпләр үтәлергә тиеш;

142.5. пычранган саен, халыкның ялы яисә массакүләм җыела торган урыннары территорияләрендә фонтаннар, буалар, елга ярлары чистартылырга тиеш;

142.6. массакүләм чаралар уздырганда аларны оештыручылар чараны үткәрү урынын, аңа якын территорияләрне җыештыруны һәм бозылган төзекләндерү эшләрен торгызуны тәэмин итәләр. Чараны үткәрү урынын, аңа якын территорияләрне җыештыру һәм төзекләндерү эшләрен торгызу тәртибе чараны үткәрүгә билгеләнгән тәртиптә тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

143. Кешеләр ял итү һәм массакүләм булу урыннары территорияләрендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

143.1. билгеләнмәгән урыннарда тара һәм сәүдә җиһазларын сакларга, урнаштырырга;

143.2. территорияне җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычратырга;

143.3. каты коммуналь калдыклар урнаштырырга, шулай ук контейнер мәйданчыкларында урнаштырылган контейнерлардан һәм бункерлардан тыш эре габаритлы калдыкларны өеп куярга;

143.4. автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, эшкәртелгән ягулык-майлау сыеклыкларын агызырга;

143.5. автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар уздырырга, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләре урнаштырырга;

143.6. газоннарны, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларын зарарларга;

143.7. кече архитектура формаларын зарарларга һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчерергә;

143.8. өстәлләрдә һәм эскәмияләрнең аркаларында утырырга;

143.9. тротуарларга, газоннарга һәм юлларга сыек продуктлар калдыкларын, сатуратор җайланмаларыннан су, квас һәм сыра цистерналарын агызырга;

143.10.законсыз автотранспорт чараларының түләүле стоянкалары оештырырга;

143.11.үз белдеге белән стационар булмаган объектлар урнаштырырга;

143.12.тротуарларның асфальт-бетон өслеген, янәшәдәге яшел зоналарның бөтенлеген һәм территорияләрне төзекләндерүнең башка элементларын бозарга;

143.13.территориядә сәүдә-суыткыч җайланмасы куярга;

143.14.каты коммуналь (көнкүреш) калдыкларны халыктан каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга), урнаштыру өчен шартнамә булмаса, идарәче оешмалар белән каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен каты коммуналь (бункерлар) калдыкларны берләштерергә;

143.15.тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән тротуарларны үз белдеге белән капларга;

143.16.товарны сәүдә объектыннан читтә чыгарырга;

143.17.учак ягарга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар уздырырга, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар кулланырга.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен җыештыру, карап тору һәм төзекләндерү

144. Йорт яны территориясен җыештыру:

144.1. җыештыру түбәндәге тәртиптә башкарылырга тиеш: тротуарларны, җәяүлеләр өчен юлларны (бозлавык һәм тайгак очрагында - ком сибү), ә аннары - ишегалды территорияләрен;

144.2. кар явганда кар чистартудан тыш, җыештыру 8.00 сәгатькә кадәр башкарыла.

Көндезге вакытта җыюны 4 км/сәг тизлек белән механикалаштырырга мөмкин.

145. Җәйге җыештыру:

145.1. йорт яны территорияләрен җәйге җыештыру: себерү, юу яисә су сибү - махсус машиналар ярдәмендә - күбесенчә иртә, иртәнге һәм соң, кичке, сәгатьләрдә башкарылырга тиеш;

145.2. тротуарлар юуны бары тик ачык тротуарларда гына, аларны лоток полосасы белән турыдан-туры чиктәш ачык тротуарларда һәм биналардан урамның машина юлына таба юнәлештә генә башкарырга кирәк;

145.3. Эссе вакытта тротуарларга су сибү кирәк кадәр башкарылырга тиеш, ләкин тәүлегенә ике тапкырдан да ким булмаска тиеш.

146. Кышкы җыештыру:

146.1. түбәләрдә җыела торган кар үз вакытында җиргә ташланырга һәм лоток полосасына күчәргә, ә киң тротуарларда - валларга формалашырга тиеш;

146.2. җыештырыла торган кар тротуарлардан лоток полосасындагы юл өлешенә, ә ишегалларында - төзелеш урыннарына күчәргә тиеш;

146.3. квартал эчендәге юллардан күчерелгән карны борт ташына параллель урнашкан өемнәргә һәм өемнәргә салырга яисә, кагыйдә буларак, ротор кар чистартучылары ярдәме белән юл буена салырга кирәк;

146.4. 6 м дан артык киңлектәге тротуарларда, урамнарның узу өлешеннән газлар белән аерылып, карны тротуар уртасына алга таба юк итү өчен җибәрергә рөхсәт ителә;

146.5. кар өемнәренә һәм өемнәргә салу эшләре кар яву тәмамланганнан соң алты сәгатьтән дә соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча төгәлләнергә тиеш;

146.6. чиста, пычранмаган куллану калдыклары, ком-тоз катнашмалары һәм реагентлар белән, ишегалларында һәм квартал эчендәге юлларда, яшел утыртмаларны һәм кар суларын саклауны тәэмин итеп, яшелләндерелгән территориядә кар складлау рөхсәт ителә.;

146.7. тротуарларны кулдан җыештырганда һәм квартал эчендәге юлларда кар тулысынча җыелырга тиеш. Камилләштерелгән япмалар булмаганда, карны аннары аны тыгызлау өчен кар катламы калдырыы җыярга кирәк;

146.8. юл капламаларын эшкәрткәндә бозлавык барлыкка килгәндә, ком-тоз катнашмасы белән эшкәртү 0,2 - 0,3 кг/м нормасы буенча башкарылырга тиеш;

146.9. бозны йомшартылган катнашмаларны, ачык грунтка, агачларга яки газларга эләгүгә юл куймыйча, күчерергә кирәк.

147. Яз җитү белән түбәндәгеләр башкарыла:

147.1. кар суларын нормаль чыгару өчен таләп ителә торган урыннарда су агып китүне тәэмин итү өчен, канауларны юдырту һәм чистарту;

147.2. кар суын люкларга һәм коеларга системалы рәвештә куылуы;

147.3. кар эреп беткәннән соң ишегалды территорияләрен кар һәм боз калган чүп-чардан чистарту.

148. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен карап тоту:

148.1. күпфатирлы йортның йорт яны территориясен (алга таба - йорт яны территориясе) карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) даими җыештыру;

2) күзәтү һәм су агукоеларын, дренажларны, лотокларны, үрелгән торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

3) инженерлык челтәрләре күзәтү коеларына, янгын сүндерүне су белән тәэмин итү чыганакларына (гидрантларга, сулыкларга һ.б.) каршылыксыз үтеп керүне тәэмин итү;

4) каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны җыю һәм алып китү;

5) яшелләндерү һәм булган яшел утыртмаларны карау;

6) кече архитектура формаларын карап тоту, агымдагы һәм капиталь ремонтлау.

149. Каты коммуналь калдыклар контейнер мәйданчыкларында урнаштырыла торган контейнер һәм бункерларга каты көнкүреш калдыкларын туплау нормалары нигезендә җыелырга тиеш.

150. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданнар:

150.1. йорт яны территорияләрендә чисталык һәм тәртип саклыйлар;

150.2. каты коммуналь һәм эре габаритлы калдыкларны контейнер мәйданнарында урнашкан контейнер һәм бункерларга гына урнаштыралар.

151. Идарә итүче оешмалар түбәндәгеләрне тәэмин итә:

151.1. йорт яны территорияләрен 8.00гә кадәр җыештыру һәм көн дәвамында чисталыкны саклау;

151.2. каты коммуналь калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру, ә канализациясез биналарда - моннан тыш, сыек көнкүреш калдыклары өчен җыю савытлары урнаштыру;

151.3. расланган график нигезендә каты коммуналь (көнкүреш) һәм эре габаритлы калдыкларны чыгару;

151.4. контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын, аларга илтүче подъездларны чиста һәм төзек хәлдә тоту;

151.5. подъездларга керү урыннарында чүп савытлары, эскәмияләр урнаштыру һәм аларны вакытында чистарту;

151.6. кар эрегәннән соң территорияне сезонлы эксплуатацияләүгә әзерләү, шул исәптән су агызып китүне тәэмин итү өчен канаулар юдырту һәм чистарту, кар суларын люкларга һәм коеларны су белән тәэмин итү өчен системалы рәвештә куу, кар эрегәннән соң территорияне чистарту һәм башка кирәкле эшләрне башкару;

151.7. тайгак кишәрлекләрне ком-тоз һәм (яисә) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән эшкәртү;

151.8. яшел үсентеләрне һәм газоннарны саклау һәм аларга квалификацияле карау;

151.9. тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту һәм аларны караңгы төшү

белән кабызу.

152. Йорт яны территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

152.1. яфракларны, калдыкларның теләсә нинди төрләрен һәм чүп-чарны яндырырга;

152.2. хуҗалык мәйданчыгыннан тыш эчке кием, кием-салым, келәмнәр һәм башка предметлар элергә;

152.3. контейнер мәйданчыкларына илтә торган подъездларны томаларга;

152.4. урамнарның һәм юлларның юл өлешендә, тротуарларда, газоннарда һәм яшел зоналарда контейнерлар (бункерлар) куярга;

152.5. йорт яны территорияләренең, шул исәптән, шлагбаумнарның яки автомат капканың билгеләнгән тәртипне бозуда, рөхсәтсез рәвештә киртәләрен үз белдеге белән куярга;

152.6. үз белдегең белән ишегалды корылмалары төзергә;

152.7. йорт янындагы территорияне металл ватыклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак, көл һәм җитештерү һәм куллану калдыклары белән капларга;

152.8. чүплекләр тотарга, калдыкларны һәм чүп-чарны ташларга, шулай ук каты коммуналь калдыкларны урнаштырырга, шулай ук контейнер мәйданчыкларында урнаштырылган контейнерлардан һәм бункерлардан тыш эре габаритлы калдыкларны складларга;

152.9. автотранспорт чараларының түләүле стоянкасын оештырырга;

152.10.тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка җайланмалар кую юлы белән квартал эчендәге машина юлларын үз белдегең белән ябарга;

152.11.автомашиналар юу, ягулык һәм майлар агызу, тавыш сигналларын, тормоз һәм двигательләрне көйләү;

152.12.кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эшләр башкарырга;

152.13.сәүдә һәм җәмәгать туклануының теләсә нинди предприятиеләрен, шул исәптән палаткаларны, киоскларны, ларькаларны, мини-базарларны, павильоннарны, җәйге кафеларны, җитештерү объектларын, автомобильләрне, көнкүреш техникасын, аяк киемнәрен, шулай ук кунак бүлмәләреннән тыш, автостоянкаларны урнаштырырга. Тиешле тәртиптә төзелгән һәм дәүләт кадастр исәбенә куелган милекчеләр өчен, әгәр бу Россия Федерациясе законнарында каралган мәҗбүри таләпләрне бозмаса, аларда стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру турында карар кабул ителә;

152.14.йорт яны территориясенең эчке юллары буйлап транспортның транзит хәрәкәтен гамәлгә ашырырга;

152.15.учак ягарга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар уздырырга, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар кулланырга;

152.16.транспорт чараларын, шул исәптән яшелләндерелгән территорияләрдә, балалар, спорт һәм хуҗалык мәйданчыкларында, ел фасылларына карамастан, әлеге территорияләрдә кирәкле эшләр башкару очракларыннан тыш, торгызу эшләрен мәҗбүри уздыру шарты белән, транспорт чараларын урнаштырырга.

153. Йорт яны территорияләрен яшелләндерү:

153.1.йорт яны территорияләрен яшелләндерү, яшел утыртмаларның сакланышы әлеге Кагыйдәләрнең 164 - 169 пунктлары таләпләре нигезендә идарәче оешмалар тарафыннан тәэмин ителә;

153.2.йорт яны территориясен яшелләндергәндә торак йортлар стеналарыннан алып иң кечкенә диаметрлы агач кәүсәләренең күчәренә кадәр 5 м дан да ким булмаган ераклыкны исәпкә алырга кирәк. Зуррак агачлар өчен ара 5 м дан артык, куаклыклар өчен - 1,5 м булырга тиеш. Куаклыкларның биеклеге беренче каттагы тәрәзә уемының аскы почмагыннан артмаска тиеш.

154. Идарә итүче оешмалар түбәндәгеләрне тәэмин итә:

154.1. яшел утыртмаларның сакланышы һәм бөтенлеге;

154.2. җәй көннәрендә һәм коры көннәрдә газоннарга, чәчәклекләргә, агачларга һәм куакларга су сибү;

154.3. газоннарның төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз һәм башка төзелешләрдән материалларыннан;

154.4. агач һәм куакларны яңадан утырту, юллар челтәрен үзгәртү һәм җиһазларны билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проектлар буенча гына яңадан планлаштыру, агротехник шартларны үтәп урнаштыру;

154.5. яшелләндерелгән территорияне (яшелләндерү участокларын) борт биеклеге 0,5 метрдан артмаган декоратив киртәләр рәвешендә саклау элементларын урнаштыру яки транспорт чаралары заездына комачаулаучы 0,5 метрдан да артык булмаган биеклектәге баганалар урнаштыру.

155. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

155.1. һәр йорт биләмәсе территориясендә, кагыйдә буларак, түбәндәгеләр булырга тиеш:

1) йорт кирәк-яракларын киптерү өчен хуҗалык мәйданчыгын, кием-салымны, келәмнәрне һәм йорт кирәк-яракларын чистартуны;

2) өлкәннәрне ял итү мәйданчыгы;

3) балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары яшелләндерү һәм балаларның җәйге һәм кышкы ялы өчен кече архитектура формаларын кирәкле җиһазлау.

156. Хуҗалык мәйданчыгында кер киптерү җайланмасы, кием киптерү өчен штангалар, элгечләр, комлы тартма, чүп савыты, эскәмияләр булырга тиеш. Мәйданны тере киртә белән әйләндереп алырга кирәк. Мәйданчыкларны, ял итү урыннары элементларын төзү һәм төзекләндерү билгеләнгән таләпләргә туры китереп башкарылырга тиеш.

157. Йортларга керү өчен мәйданчыклар, юл йөрү һәм җәяүлеләр өчен юллар каты өслекле булырга тиеш. Каты өслекләр салганда, яңгыр суларын буш агызу мөмкинлеге каралырга тиеш.

158. Торак йортларга төзелгән җәмгать корылмалары йортның торак өлешеннән изоляцияләнгән керү юлларына ия булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспортын кую ишегалды территориясеннән читтә булырга тиеш.

159. Торак йортның тәрәзәләре һәм фатирларга керү урыннары урнашкан ишегалды ягыннан җәмгать билгеләнешендәге урыннар өчен материаллар, продукция төяү рөхсәт ителми. Йөкне тәрәзәләре булмаган торак йортларның ян диварыннан, җир асты тоннельләреннән яки ябык дебаркадерлардан, юллар ягыннан башкарырга кирәк.

160. Квартал эчендәге территорияләрдә транспорт чараларын урнаштыру кешеләрнең, шулай ук урып-җыю һәм махсус техниканың тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеше территорияләрен җыештыру

161. Торак йортларның хуҗалары көн саен җир кишәрлеген (шул исәптән кардан) һәм аның тирәсен җыештыра.

162. Шәхси торак төзелеше территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

162.1. кар өяргә, чүп ташларга, шлак ташларга, йорт биләмәсе территориясенә сыек көнкүреш калдыкларын агызырга;

162.2. ишегалды һәм аның янындагы территориядән чистартылган кар һәм бозны юлларның бер өлешенә күчерергә;

162.3. каты коммуналь калдыклар урнаштырырга, шулай ук контейнер мәйданчыкларында урнаштырылган контейнерлардан һәм бункерлардан тыш эре габаритлы калдыкларны складлау эшләрен башкарырга.

V. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

163. Төзекләндерүнең киләсе элементлары билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проект (паспорт) нигезендә тулысынча урнаштырыла:

- аерым торучы күрсәткечләр;
- тышкы мәгълүмат чаралары;
- мобиль һәм вертикаль яшелләндерү, су җайланмалары, типлаштырылган муниципаль җиһазлар, коммуналь-көнкүреш җиһазлары рәвешендәге кече архитектура формалары;
- капиталь булмаган объектлар, шул исәптән индивидуаль башкаруда сезонлы объектлар һәм стационар булмаган сәүдә объектлары;
- биналарның, корылмаларның, шул исәптән, аерым витриналардан һәм керү төркемнәреннән тыш, архитектур яктырту;
- фасадларның төсләр чишелеше, шул исәптән декоратив-сәнгати бизәлеш рәвешендә;
- гомуми файдаланудагы, чикләнгән файдаланудагы территорияләрне комплексы төзекләндерү;
- кондиционерларның тышкы блокларын комплексы урнаштыру.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияне төзекләндерү элементларына проект (паспорт) мәдәни мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Озын яисә даими файдаланудагы территорияне төзекләндерүнең стационар элементлары аларны кулдан күчерү мөмкинлеген булдырмас өчен ныгытылырга тиеш.

Йорт билгеләрендәге, тышкы мәгълүмат чараларындагы мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы законнар таләпләрен үтәгән килеш урнаштырылырга тиеш. Ике яки аннан да күбрәк тел кулланган очракта, текстлар эчтәлек һәм техник бизәлеш буенча тиңдәш

булырга, грамоталы һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

Яшелләндерү

164. Яшел утыртмалар территорияне төзекләндерүнең мәҗбүри элементы булып тора.

Төзекләндерү эшләрен башкарганда гамәлдәге яшел утыртмаларны мөмкин кадәр күбрәк саклап калырга кирәк.

165. Авыл җирлеге территориясендә яшелләндерүнең ике төре: стационар - туфракка үсемлекләрне утырту һәм мобиль урыннарга утырту - үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазоннар һ.б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшелләндерүне рельефның табигый һәм ясалма элементларында, түбәләрендә (түбә яшелләндерү), фасадаларында (вертикаль яшелләндерү) архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, бакчалар, чәчәк түтәлләре, куаклар һәм агачлар булган мәйданчыклар) төзү өчен файдаланалар.

166. Яшелләндерү объектларын тоту - яшел утыртмаларны карау һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементларын карап тоту, күләм корылмаларның конструктив элементларын аз гына деформацияләүне һәм зарарлануларын бетерү, шулай ук җәйге һәм кышкы чорда күчмә кече формаларны җыю эшләре комплексы ул.

167. Яшелләндерү объектларында эшләр җитештерүгә таләпләр:

167.1. яшелләндерү объектлары янындагы төзелеш мәйданчыкларын оештырганда, туфракны тыгызлауны кисәтү максатларында проектта сакланучы, тәбәнәк һәм киң ябалдашларны өлешчә кисеп алу, агач кәүсәләрен саклау, куакларның ябалдашларын бәйләү, җир участокларын чүпләү юлы белән чүпләү юлы белән, туфракны чүпләү юлы белән янәшә урнашкан үсемлекләрдә үскән агачларның бөтенлеген саклап калу чараларын күрергә кирәк;

167.2. территорияне вертикаль планлаштыру, җир асты коммуникацияләре салу, юлларны, машина юлларын һәм тротуарларны төзекләндерү яшелләндерү алдыннан төгәлләнергә тиеш;

167.3. туфрак катламын бозуга бәйле ремонт, төзелеш һәм башка эшләр башкарганда, аны яшел төзелештә алга таба куллану өчен туфракның уңдырышлы катламын төшерергә һәм сакларга кирәк. Югарыда күрсәтелгән эшләрне башкарганнан соң бозылган җир кишәрлекләрен һәм утыртмаларны торгызырга кирәк. Яңадан торгызу эшләре җитештерү проектында каралырга тиеш;

167.4. яфракларны һәм үләнне билгеләнгән тәртиптә җыйнап яисә юкка чыгарып, бер өемгә җыярга кирәк;

167.5. биеклеге 0,5 м дан артмаган декоратив киртәләр рәвешендә яшелләндерү объектын саклау элементларын урнаштыру яки транспорт чаралары керүгә комачаулаучы 0,5 м биеклектәге баганалар урнаштыру.

168. Яшел утыртмалар хуҗалары:

168.1. яшел утыртмаларның сакланышын һәм аларны квалификацияле карауны тәэмин итәләр;

168.2. елның җәендә коры көннәрдә газлар, чәчәк түтәлләре, агач һәм куаклар сиптерә;

168.3. газоннарның сакланышын һәм бөтенлеген тәэмин итәләр;

168.4. агач һәм куакларны яңадан утырталар һәм күчереп утырталар, шулай ук юллар, мәйданчыклар, газоннар челтәрләрен планлаштыруны бары тик җирле үзидарәнең башкарма органы белән килештерелгән проектлар буенча гына үзгәртәләр;

168.5. яшелләндерү объектларында сулыклар булса, аларны чиста тоталар һәм кимендә 10 елга бер мәртәбә чистарталар;

169. Яшелләндерелгән территорияләрдә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

169.1. төзелешләрне хезмәт күрсәтүне тәэмин итү өчен билгеләнгән төзелешләрдән тыш, урнаштырырга;

169.2. агач һәм куакларны рөхсәтсез утырту һәм кисүне, газоннарны һәм чәчәкләрне юкка чыгаруны;

169.3. гомуми файдаланудагы яшелләндерү объектлары булган бульварларда бакчалар, скверлар, паркларның мемориаль зоналарында ял итү һәм уеннар өчен урнашырга;

169.4. яшелләндерү объектларында чаңгыда һәм чаналарда махсус билгеләнгән урыннардан тыш шуарга;

169.5. агачларга һәм башка яшел утыртмаларга гамак, таган, турник, кер киптерү өчен бау ясарга, агачларга тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын, күрсәткечләрне, игъланнарны, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмати тәэмин итү чаралары, баганалардан, коймалардан, реклама калканнарыннан, электр чыбыкларыннан, лампалардан, чәнечкеле коймалардан аерырга;

169.6. стационар булмаган объектларны, шулай ук юл сервисы объектларын билгеләргә, шул исәптән, ел вакытына карамастан, автостоянкалар һәм парковкалар урнаштырырга;

169.7. тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын, күрсәткечләрне (бирелгән рөхсәттән, паспорттан башка), агитация материалларын, техник конструкцияләрне, юл хәрәкәте катнашучыларын мәгълүмати тәэмин итү чараларын урнаштырырга;

169.8. төзелеш һәм башка материалларны, калдыкларны, чүп-чарны, бозлавыкка каршы материалларны һәм башка зарарлы матдәләрне, шулай ук ком һәм бозга каршы реагентлар белән пычранган кар, бозны өеп куярга;

169.9. яшелчә бакчалары өчен казырга;

169.10.йорт хайваннарын газоннарда һәм чәчәкләрдә йөртергә;

169.11.кар чистарту машиналарын карның үсентеләргә эләгүен булдырмый торган махсус җайланмалардан башка файдаланырга;

169.12.яфракларны, үләннәрне, ботакларны яндырырга, шулай ук аларны лотокларга һәм башка суүткәргеч җайланмаларга җыярга;

169.13.катнашманы һәм чүпне газоннарга ташларга;

169.14.учак ягарга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар уздырырга, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар кулланырга;

169.15.сок алу өчен агачлар, сумалалар кисеп алырга, аларга башка механик зыян китерергә;

169.16.җитештерү һәм куллану калдыкларын, шул исәптән автомобиль покрышкаларын, территорияне төзекләндерү, җирлек территориясендә клумба оештыру өчен файдаланырга;

169.17.күпьеллык чәчәкләр белән капланган җир кишәрлекләреннән кар чыгарырга, шулай ук кардан салкынга бирешүчән үсентеләрне ачарга;

169.18.торак пункт территорияләрендә агач кәүсәләрен санитария таләпләре югары булган урыннардан тыш (чүп контейнерларына, җәмәгать бәдрәфләренә якын булу һ.б.) агартырга;

169.19.яшел территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт җиһазларын бозарга;

169.20.агач тамырларын кәүсәдән 1,5 м ераклыкта ачарга һәм агач муеннарын җир яки төзелеш калдыклары белән күмәргә;

169.21.әлеге территорияләрдә торгызу эшләрен мәҗбүри уздыру шарты белән кирәкле эшләр башкару очракларыннан тыш, урман паркларының, паркларның, бакчаларның, бульварларның яшелләндерелгән территорияләрендә транспорт чараларын, шул исәптән комплектланган (төзек булмаган) транспорт чараларын урнаштыру;

169.22.әлеге территорияләрдә торгызу эшләрен мәҗбүри уздыру шарты белән кирәкле эшләрне башкару очракларыннан тыш, транспорт чараларын, шул исәптән комплектланган (төзексез), дәвалау, балалар һәм фәнни учреждениеләрнең яшелләндерелгән территорияләрендә, сәнәгать предприятиеләрендә, спорт комплексларында һәм торак кварталларда урнаштыру.

Коймалар

170. Коймалар кую өстәмә төзекләндерү элементы булып тора.

171. Коймалар бер-берсеннән түбәндәгечә аерыла:

1) билгеләнеше (декоратив, саклау, аларның ярашуы);

2) биеклеге (тәбәнәк - 1,0 м га кадәр, уртача - 1,1 - 1,7 м, биек - 1,8 - 3,0 м);

3) материалның төре (металл, тимер-бетон һ.б.);

4) үтә күренүчәнлеге (үтә күренмәле, буяулы);

5) стационар (даими, вакытлыча, күчмә) һәм башка коймалар.

Коймаларны проектлау аларның урнашу урыннарына һәм билгеләнешенә карап, гамәлдәге дәүләт стандартлары, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларына, индивидуаль проектлау проектларына карап башкарыла.

172. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен киртәләү әлеге территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарылырга тиеш.

Иҗтимагый, торак, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә үтә күренмәле булмаган һәм тимер-бетон коймалар проектлау рөхсәт ителми.

Сәнәгать, махсус территорияләрне киртәләү декоратив тимер-бетон панельләрдән башкарылырга мөмкин.

Коймаларның урта һәм югары төрләрен проектлаганда җир асты корылмалары белән кисешү урыннарында ремонт яки төзелеш эшләре башкарырга мөмкинлек бирә торган коймалар конструкцияләре каралган.

Агачлар интенсив җәяүлеләр хәрәкәте зонасында яки төзелеш һәм реконструкция эшләре башкару зоналарында үскән очракта, саклауның башка төрләре булмаганда, 0,9 м һәм аннан да күбрәк диаметрлы саклагыч коймалар, яшенә, агач токымнарына һәм башка характеристикаларга бәйле рәвештә 0,8 м

диаметрлы һәм аннан да күбрәк саклау корылмаларын күз алдында тотарга кирәк.

Җир өсте өслеге

173. Авыл җирлеге территориясендә өслекләр имин һәм уңайлы хәрәкәт итү шартлары тәэмин итә, шулай ук торак пунктта төзелгән корылмаларның архитектур йөзен формалаштыра.

Төзекләндерү максатларында түбәндәге төр өслекләр билгеләнгән:

1) каты (капиталь) өслекләр - монолит яисә җыелма өслекләр, шул исәптән асфальт-бетоннан, цементобетоннан, табигый таштан башкарыла;

2) йомшак (капиталь булмаган) өслекләр - табигый халәттәге, тыгызланган яисә беркетелгән сүс материаллары белән сакланган, табигый яисә ясалма сыпылучан материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит вагы, керамзит, резин валчык) башкарыла торган өслекләр;

3) үлән капламын әзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган газон өслекләре;

4) катнаш өслекләр - өслекләрнең үрелмәләрен тәшкил итүче өслекләр (рәшәткә плитәсе яисә газонга баткан газ рәшәткәсе яисә йомшак өслек).

174. Яфрак төрләрен сайлауны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә башкарырга кирәк:

1) каты - мөмкин булган йөкләнешләрне, сыйфатны һәм хәрәкәт составын, проектлау вакытына гамәлдә булган янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;

2) йомшак - территорияләрнең аерым төрләрен (шул исәптән балалар, спорт мәйданчыкларын, этләрне йөртү өчен мәйданчыкларны, урамда йөрү юлларын) төзекләндергәндә аларның үзенчәлекләрен исәпкә алып;

3) газонлы һәм катнаш (иң экологик) күрсәткечләр.

Ябык өслекнең каты төрләрендә коры хәлдәге эләктерү коэффициенты кимендә 0,6, юештә 0,4 булса, кытыршы өслек булырга тиеш.

Җәяүлеләр коммуникацияләре, җир өсте һәм җир асты кичүләрендә, бина түбәләренең баскычларында һәм мәйданчыкларында кафель, метлах плиткасын, җәяүлеләр коммуникацияләре территориясендәге ясалма һәм табигый таштан шома яисә тозланган плиталарны куллану рөхсәт ителми.

175. Авыл җирлегенең гомуми кулланылыштагы территорияләрендә барлык киртәләр (чыгынты, баскычлар, пандуслар, агачлар, яктырту, мәгълүмати һәм урам техник җиһазлары), шулай ук җәмәгать транспортын көтү зоналарында һәм урам аша чыгу зоналарында тротуар чите тактиль өслек полосалары белән аерылып тора.

Тактиль өслек киртәләргә, урамның кырыйлары, куркыныч участокның башы, хәрәкәт юнәлеше үзгәрү һ.б. кадәр 0,8 метрдан да ким булмаган ераклыкта башланырга тиеш. Әгәр тактиль өслектә 15 мм киңлектәге һәм тирәнлеге 6 мм булган буй буразналар булса, аларны хәрәкәт юнәлеше буенча урнаштырырга ярамый.

176. Яктылыкның башка төрләре булмаганда (шул исәптән багана яны рәшәткәләре, бордюрлар, периметраль эскәмияләр) хасил булган агачлар өчен радиуста көпшәдән кимендә 1,5 м ераклыкта саклагыч өслекләр: вак таш, галка, газон рәшәткәләре ясала. Саклау өслеге җәяүлеләр коммуникацияләренең бер дәрәҗәдә яисә югарырак өслекләрендә башкарылырга тиеш.

177. Кулланучы төрдәге өслекнең төсе формалаша торган тирәлекнең төсләр чишелешен исәпкә алырга тиеш.

Өслекләрнең чикләшүе

178. Өслекләрнең чикләшүе элементларына гадәттә борт ташларының төрле төрләрен, пандусларны, баскычларны, басмаларны кертәләр.

Борт ташлары

179. Юл борт ташлары тротуар һәм юл өслеге ремонтланган очракта да сакланырга тиеш булган кимендә 150 мм дан артмаган юл өлеше тоташкан урында урнаштырыла.

Машина транспорты газонга менү мөмкин булган урыннарда газонга менүне булдырмау өчен, югары борт ташы куллану кирәк.

Җәяүлеләр коммуникацияләре газон белән чикләшкәндә, газон өсте тигезлегеннән кимендә 0,5 м ераклыктагы кимендә 50 мм дан да артык булган бакча бортын урнаштырырга мөмкин, бу газонны саклый һәм аның хезмәт итү вакытын арттыра.

Җәяүлеләр зоналары территориясендә төрле өслекнең төрләрен тоташтыру өчен табигый материаллар (кирпеч, агач, таш, керамик борт һ.б.) кулланырга мөмкин.

Баскычлар, басмалар, пандуслар

180. Сөзәклек булганда җәяүлеләр коммуникацияләре юнәлешендә баскыч төзүне күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм күпләп йөрүнең башка объектлары урнашкан урыннардагы төп җәяүлеләр коммуникацияләрендә, инвалидлар һәм картлар йортлары урнашкан җирләрдә авышканда басмалар, пандуслар булырга тиеш.

Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 кабул ителә.

Баскычларның беренче баскычларын төшкәндә һәм күтәрелгәндә, ачык төстәге капма-каршы төстәге сызыклар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Бер марш чикләрендә тышкы баскычларның барлык баскычлары да баскычларның киңлеге һәм биеклеге буенча бертөрле итеп билгеләнә.

Киртәләнүче пандус булмаганда, конструкцияләр кимендә 75 мм биеклектә киртәләүче бортик һәм тоткычлар күздә тотарга кирәк.

Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участоклары әйләнә-тирәдәге өслекләрдән текстура һәм төс белән аерылып тора.

Баскычның ике ягында да яки пандуста да 800 - 920 мм озынлыктагы, колачлау өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм ераклыктагы турыпочмаклы кисемтә каралган.

Мәйданчыклар

181. Җирлек территориясендә түбәндәге мәйданчыклар урнашкан: балаларның уеннары, өлкәннәрнең ялы, спорт белән шөгыльләнүе, каты коммуналь калдыклар туплау, этләрне йөртү, автомобильләр кую урыннары.

Теркәлгән мәдәни мирас ядкарьләренең һәм махсус сакланылучы табигать территорияләренең саклау зоналары чикләрендә мәйданчыклар урнаштыру

истәлекләрне саклау, табигатьтән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау вәкаләтле органнары белән килештерергә тәкъдим ителә.

Йорт тирәсендәге территорияләр, кагыйдә буларак, балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш. Мәйданчыклар төзек һәм җәрәхәтләнү куркынычы булмаган инвентарь белән тәэмин ителергә тиеш.

Каты коммуналь калдыкларны туплау мәйданчыклары

182. Җирлек территориясендә каты коммуналь калдыкларны туплау урыннары (мәйданчыклары) булдырыла, шулай ук каты коммуналь калдыкларны туплау урыннары (мәйданчыклары) реестры алып барыла.

183. Каты коммуналь калдыкларны туплау әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге законнар һәм халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итү өлкәсендәге законнар таләпләрен үтәп гамәлгә ашырыла.

184. Каты коммуналь калдыкларны урнаштыру һәм туплау каты коммуналь калдыклар милекчеләре тарафыннан каты коммуналь калдыкларны туплау урыннарында (мәйданчыкларда) тәэмин ителә.

185. Физик һәм юридик затлар контейнер мәйданчыкларында урнашкан контейнерларга, бункерларга каты коммуналь калдыкларны берләштерә. Эре габаритлы калдыклар контейнер мәйданчыкларында урнашкан бункерларга туплауна.

186. Җәмәгать урыннарында һәм гомуми файдаланудагы территорияләрдә барлыкка килә торган чүп-чар туплау гомуми файдаланудагы территорияләрдә, җирле үзидарә органнары билгеләгән урыннарда урнашкан урам урналарыннан файдаланып гамәлгә ашырыла.

Урам урналары гомуми файдаланудагы территорияләрдә, транспортта, сәүдә объектларында (вак сугару корылмаларын да кертеп) халык тарафыннан товарлар һәм хезмәт күрсәтүләр куллану нәтиҗәсендә барлыкка килгән калдыкларны туплау өчен генә кулланыла.

187. Контейнер аның капкачы ябыла алган күләмгә кадәр генә тула ала (контейнерның өске почмагыннан югары түгел). Шул рәвешле контейнерда калдыкларны пресслау яки тыгызлау тыела, бу аның эчендәге әйберне чүп ташу машинасына бушатырга мөмкинлек бирми. Куелган күләмнән тыш, контейнерны тутыру тыела.

188. Каты коммуналь калдыклар өчен контейнерларга янган, кызган яисә кайнар калдыкларны, эре габаритлы калдыкларны, автомобиль шиналарын һәм покрышкаларын, кар һәм бозны, сыек матдәләрне, авыл хуҗалыгы калдыкларын, биологик калдыкларны, биологик һәм химик актив калдыкларны, утлы приборларны һәм химик ток чыганакларын (батарея һәм аккумуляторлар), медицина калдыкларын, җир участокларында эшләр нәтиҗәсендә барлыкка килгән үсемлек калдыкларын, төзелеш калдыкларын, шулай ук гражданнарның гомеренә һәм сәламәтлегенә зыян китерергә мөмкин булган башка калдыкларны, биологик һәм химик актив калдыкларны, калдыклар белән пычратуны яисә калдыкларны эшкәртү режимын бозарга, чүп җыю һәм калдыкларны эшкәртү режимын бозарга һәм калдыкларны эшкәртү режимын бозарга мөмкин булган калдыкларны салырга ярамый.

189. Каты коммуналь калдыкларны һәм контейнерлардан һәм бункерлардан тыш эре габаритлы калдыкларны урнаштыру тыела.

190. Физик һәм юридик затлар милкендәге җир кишәрлекләре территориясендә барлыкка килә торган газоннарны, чәчәклекләрне, агач-куакларны карап йөргәндә үсемлек калдыкларын бары тик язгы-көзге чорда гына урнаштырыла торган эре габаритлы калдыклар өчен бункерларга гына салырга рөхсәт ителә. Агач-куаклы утыртмалар, агачлар һәм ботаклар 1 метрдан артмаган күләмдә киселергә тиеш. Агачларның ботаклары кәүсәдән аерылган булырга тиеш.

191. Төзелеш чүп-чарын, бина һәм корылмаларны сүтүдән барлыкка килгән чүп-чарны бункерларга урнаштыру тыела.

192. Контейнерларга яисә бункерларга урнаштыру тыелган төзелеш чүп-чарын һәм чүп-чарның башка төрләрен чыгару калдыклар хуҗалары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә яисә коммуналь хезмәтләргә заявканы үз исәбенә полигоннарга бирү юлы белән (калдыкларны урнаштыру өчен билгеләнгән махсус җиһазландырылган корылмалар) гамәлгә ашырыла.

Балалар мәйданчыклары

193. Балалар мәйданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар рәвешендә яисә яшь мәнфәгатьләре буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары буларак оештырыла.

Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең йомшак төрләре, мәйданчыкның газон белән тоташу элементлары, яшелләндерү, уен җиһазлары, эскәмия һәм урналар, яктырту җиһазлары.

Торак йортлар һәм җәмәгать биналары тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 метрдан, кече һәм урта мәктәп яшендәге балалар мәйданчыклары - 20 метрдан кимрәк, комплекслы уен мәйданчыклары 40 метрдан да ким булмаска, спорт-уен комплекслары 100 метрдан да ким булмаска тиеш.

Балалар уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларыннан кимендә 20 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

194. Балалар мәйданчыклары:

194.1. җәй көннәрендә ком белән тигезсезлекләр салынган өслекле;

194.2. даими рәвештә себерелергә һәм иртәнге вакытта дымландырылырга;

194.3. буялырга, киртәләрне һәм корылмаларны буярга һәм мәйданда елга кимендә бер тапкыр, ә ремонтлауны - кирәк булган саен;

194.4. транзит җәяүлеләр хәрәкәтеннән, машина узу юлларыннан, ачык капка мәйданчыкларыннан, стоянкалардан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру өчен мәйданчыклардан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлы саклау участокларыннан изоляцияләнергә тиеш.

Травматизмны булдырмас өчен, мәйданчык территориясендә чыгып торучы тамырлар яки түбәнгә төшеп торган ботаклар, җир өслегендә урнашкан иске, киселгән җиһазлар калдыклары (стойкалар, фундаментлар) булу рөхсәт ителми (кагыйдә буларак, турникларда һәм качельләрдә).

Янындагы территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территориясендә эшләр алып бару һәм төзелеш материалларын складлау рөхсәт

ителми.

Яктырту җиһазлары, кагыйдә буларак, мәйданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

Яктырту җайланмаларын 2,5 метрдан да ким булмаган биеклектә урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен җиһазларын урнаштыру норматив куркынычсызлык параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

195. Балалар мәйданчыкларын карап тоткан өчен җаваплылык һәм аларда куркынычсызлыкны тәэмин итү аларны эксплуатацияләүче затларга йөкләнә.

Спорт мәйданчыклары

196. Спорт мәйданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәре физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

Спорт мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең йомшак яисә газон төрләре (җәйге чорда), спорт җиһазлары.

Спорт мәйданчыклары яшелләндерелә һәм челтәрле койма белән әйләндереп алына. Яшеллек мәйданчык периметры буйлап урнаштырыла, вертикаль яшелләндерү кулланырга мөмкин. Койманың биеклеге 2,5 - 3 м, мәйданчыкларның бер-берсенә тоташкан урыннарында биеклеге 1,2 м.

Спорт жиһазлары спорт, физкультура мәйданчыкларында йә махсус җиһазландырылган җәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) рекреацияләр составында урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендә спорт җиһазлары травмалар алуны булдырмый торган махсус эшкәртелгән өслек (ярыклар, ярыклар булмау һ.б.ш.) заводта җитештерелгән булырга тиеш.

Урнашканда сертификацияләнгән җиһазлар каталогларына таянып эш итәргә кирәк.

Ял итү мәйданчыклары

197. Торак төзелеше территориясендә тыныч ял итү һәм өлкәннәр өчен өстәл уеннары уздыру өчен билгеләнгән ял мәйданчыклары оештыру мөмкин. Торак йортлар тәрәзәләреннән алып ял итү мәйданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмаска тиеш, шау-шулы өстәл уеннары мәйданчыклары - 25 метрдан да ким булмаска тиеш.

Ял мәйданчыгында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә гадәттә каты өслек төрләре, мәйданчыкның газон белән тоташу элементлары, яшелләндерү, ял итү өчен эскәмияләр, эскәмияләр һәм өстәлләр, урналар (ким дигәндә һәр эскәмиядә), яктырту җиһазлары керә.

Мәйдан плитә белән капларга тәкъдим ителә. Ял мәйданчыкларын һәм балалар мәйданчыкларын берләштергәндә, балалар уеннары зонасында өслекнең каты төрләрен куллану киңәш ителми.

Парклар территорияләрендә чирәмдәге ял мәйданчыклары оештырылырга мөмкин.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар

198. Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар вәкаләтле органнар белән билгеләнгән тәртиптә билгеләнгән урыннарда урнаштырыла.

Этләрне йөртү өчен мәйданчык территориясендә төзекләндерү элементлары исемлегенә төрле өслекләр, коймалар, эскәмияләр, урна, экскрементларны утильләштерү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмат җиһазлары керә. Периметраль яшелләндерүне күздә тотарга тәкъдим ителә.

Этләрне йөртү өчен мәйданчыклар микрорайонның һәм торак районның гомуми кулланылыштагы территорияләрендә, яшел утыртмалардан азат, 110 кВт артык көчәнешле электр линияләре астында, беренче һәм икенче поясларны су белән тәэмин итү чыганакларының санитар зонасыннан читтә урнаштырылырга тиеш.

Торак билгеләнештәге территорияләрдә урнашкан этләрне йөртү өчен мәйданнар күләме 400 - 600 кв.м, башка территорияләрдә - 800 кв.м, барлыкка килгән төзелеш шартларында мәйданчыкларның кечерәйтелгән күләме, булган территориаль мөмкинлекләрдән чыгып, кабул ителергә мөмкин.

Мәйданчык чигеннән алып торак һәм җәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр ара кимендә 25 метр, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт мәйданчыклары участокларына, ял мәйданчыкларына кадәр кимендә 40 метр булырга тиеш.

Мәйданны төзү, кагыйдә буларак, биеклеге 1,5 м булган җиңел металл челтәрдән башкарыла. Чикләү элементлары һәм секцияләре арасындагы ераклык, аның аскы кырые һәм җире хайванга мәйданчыктан чыгып китәргә рөхсәт итәргә яки имгәнү китерергә тиеш түгел.

Мәйданчык территориясендә мәйданчыктан файдалану кагыйдәләре булган мәгълүмати стенд урнаштырылырга тиеш.

199. Йорт хайваннары хуҗалары үз хайваннарының экскрементларын үзләре җыя һәм утильләштерә.

Хайваннар хуҗалары үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмаска, шулай ук әйләнә-тирәдәгеләр өчен санитария нормалары нигезендә тынлыкны тәэмин итәргә, гамәлдәге санитария-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Автостоянкалар мәйданчыклары

200. Авыл җирлеге территориясендә автомобильләрне кыска вакытлы һәм озак саклау кебек автостоянкаларның түбәндәге төрләре урнаштырыла.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең каты төрләре, өслекләрне бәйләү элементлары, коймаларны яисә чүп-чар өчен кечкенә контейнерлар, яктырту җайланмалары, мәгълүмати җиһазлар (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участокларына килү юллары җәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән кисешмәскә тиеш.

Автотранспорт чараларын озак вакытлы һәм кыска вакытлы саклау участогы аша җәяүлеләр өчен транзит юллар оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы 3 м дан да

ким булмаган киңлектәге яшел утыртмалар полосасы белән башка территориядән аерылырга тиеш.

Кече архитектура формалары

201. Кече архитектура формаларын урнаштыру биналарны һәм корылмаларны төзүнең, реконструкцияләүнең һәм капиталь ремонтлауның проект документациясен, шулай ук төзекләндерү яисә эскиз тәкъдимнәрен «төзекләндерү» бүлеге нигезендә гамәлгә ашырыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга тәкъдим ителә. Тарихи төзелеш зоналары, торак пунктның үзәге, авыл күп функцияле үзәкләре һәм зоналары өчен кече архитектура формалары индивидуаль проект эшләнмәләре нигезендә проектланырга тиеш.

202. Кече архитектура формаларына төп таләпләр түбәндәгеләр:

202.1. архитектура һәм ландшафт даирәсе характерына, территорияне төзекләндерү элементларына туры килү;

202.2. материалларның югары декоратив һәм эксплуатация сыйфатлары, тышкы мохит йогынтысын исәпкә алып, озак вакыт дәвамында аларны саклап калу;

202.3. конструкциянең ныклыгы, ышанычлылыгы.

Җәмәгать транспорты көтү павильоннары конструкциясе

203. Җәмәгать транспорты көтү павильоннары конструкцияләре яктырту, түбәләр, эскәмияләр, чүп савытлары һәм гражданнар һәм оешмалар белдерүләре өчен аерым щитлар белән җиһазланырга тиеш. Павлильонда тукталыш исеме, җәмәгать транспорты номеры һәм маршрутлары расписаниесе күрсәтелә.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

204. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

204.1. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.

Учреждение такталарыннан һәм режимлы табличкалардан тыш, тышкы мәгълүмат чаралары Кайбыч муниципаль районы башкарма комитеты белән килештерелгән паспорт нигезендә урнаштырыла һәм файдаланыла.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хуҗалары аларны тиешенчә тәэмин итә, тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары урнаштыру урыннарын ремонтлау һәм җыештыруны үз вакытында башкара.

Реклама яки мәгълүмати хәбәрләр урнаштырмыйча тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырын зарарлау, шулай ук мәгълүматны тышкы реклама чаралары һәм полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән ябыштыру рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмат конструкциясе хуҗасы территорияне төзекләндерү һәм (яки) фасадның тышкы кыяфәтен монтаждан соң (демонтаждан) өч тәүлек дәвамында торгыза.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә күчерелергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын беркеткәндә объектлар

корылмаларына зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын һәм тотрыклылыгын киметү рөхсәт ителми.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларын тиешенчә тотмаган өчен, җир кишәрлеген һәм аның тирәсендәге территорияне җыештыру һәм санитар карап тоту өчен тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хуҗалары җаваплы.

204.2. Реклама конструкцияләренең тышкы төренә һәм урнашу урынына таләпләр җирле үзидарә органының аерым карары белән билгеләнә.

204.3. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының түбәндәге төрләргә мөмкин:

- стена конструкциясе;
- декоратив панно;
-консоль конструкциясе;
-түбә конструкциясе;
-витрин конструкция;
-гамәлгә кую тактасы;
- режимлы табличка;
- модульле конструкция;
- күләм-киңлек композициясе;
- калкан конструкциясе;
- флаглар композициясе;
- махсуслаштырылган конструкция.

204.4. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр.

204.4.1. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, әзерләү һәм урнаштыру төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарьләре) турында Россия Федерациясе законнары таләпләре, аларны саклау һәм куллану таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

204.4.2. Тышкы мәгълүмат чараларында мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы законнар таләпләрен үтәп урнаштырылырга тиеш.

Ике яки аннан да күбрәк тел кулланган очракта, текстлар эчтәлек һәм техник бизәлеш буенча тиңдәш булырга, грамоталы һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

204.4.3. Мәгълүмат конструкциясе хуҗасы куркынычсызлык кагыйдәләрен теләсә нинди бозулар, шулай ук мәгълүмати конструкцияләрне монтажлау һәм эксплуатацияләү шартларын бозганда төзексезлекләр һәм авария хәлләре өчен җаваплы.

204.4.4. Тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру:

1) күпфатирлы торак йортлар фасадларында:

– торак урыннар чикләрендә, беренче һәм икенче катлар арасында урнашкан конструкцияләрдән тыш, торак булмаган бина биләгән урында;

– торак йорт чикләреннән 1,5 метрдан артмаган һәм мәгълүмат конструкциясен урнаштыручы зат били торган габаритларында урнашкан торак булмаган биналарның чикләрендә, беренче һәм икенче катлар арасында урнашкан конструкцияләрдән тыш, торак булмаган бина өстеннән турыдан-туры урнашкан

конструкцияләр;

– әлеге кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, тәрәзә һәм ишек уемнарының, шулай ук витраж һәм витриналарның, шул исәптән төзелгән-кушып төзелгән биналарның тулысынча яисә өлешчә ябылуы рәвешендә;

– әгәр дә бу керү төркеме проект тәкъдиме белән каралмаган булса, көймә, балконнар конструкцияләрендә;

– бер ишек булганда бер конструкциядән артыграк урнаштырырга ярамый.

2) торак булмаган билгеләнештәге биналар фасадларында:

- биш каттан артык биеклектәге биналарда вертикаль консоль конструкцияләр;

- әлеге кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, икенче кат тәрәзәләренең аскы дәрәҗәсеннән югарырак;

3) керү төркемнәренең фризларында, козырекларында:

- бер керү юлы булганда, бер конструкциядән артыграк;

- бер керү урыны булган керү төркеме фризында урнаштырыла торган яктылык тартмалары, фон конструкцияләре рәвешендә;

4) административ-офис, сәүдә, мәдәни-күңел ачу, мондый объект проектында каралмаган 400 кв. метрдан артык мәйданлы спорт объектларында;

5) индивидуаль яисә күпфатирлы торак йортлар территориясендә аерым торучы конструкцияләр рәвешендә;

6) әлеге кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, проемнар, витриналар, тәрәзәләр, арка, архитектура детальләре һәм декоратив-сәнгати бизәлеш, биналарда суперграфиканы яба һәм каплап тора торган;

7) фасадның архитектура үзенчәлекләрен исәпкә алмыйча;

8) эркерларда, колонналарда, пилястраларда, балконнарда;

9) мемориаль такталардан 2,0 м дан якынрак арада;

10) адреслы атрибутиканы каплый торган (урам исемнәре һәм йорт номерлары күрсәткечләре);

11) 2 каттан артык биеклектәге биналарның аркылы кисемендә;

12) декоратив паннодан, модульле конструкцияләрдән, шулай ук банк операцияләрен гамәлгә ашыручы оешмалар өчен автозаправка станцияләрендә күләм-киңлек композицияләре рәвешендәге конструкцияләрдән тыш, алмаш мәгълүмат белән;

13) мәгълүмат кырының гомуми мәйданының 10% тан артыгын «Кулланучылар хокукларын яклау турында» Федераль законның 9 статьясы үз көченә мәҗбүри булмаган мәгълүматка (фирма исеме (исеме), аның урнашкан урыны (адресы) һәм аның эш режимы турында мәгълүмат), ә атап әйткәндә, товарларның һәм хезмәт күрсәтүләрнең юнәлешләрен, аренда турындагы мәгълүматны, биналарны сатуны, модульле конструкцияләр, шулай ук щит һәм витрина конструкцияләре рәвешендәге мәгълүматтан тыш, күрсәтүне үз эченә алган мәгълүмат;

14) текстлы мәгълүматтан башка сурәтләр генә булган;

15) фасадның архитектур фоны белән төсләре буенча туры килмәүче;

16) яктыртуның ачык ысулын кулланып;

17) флаглы композицияләрдән, тыш, тукыма материаллар кулланылган;

18) мәгълүмат конструкциясенең бер төрен кулланып, мәгълүматны кабатлаучы, моңа түбәндәгеләр керми:

- Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы законнар таләпләрен үтәү нигезендә башкарылган мәгълүмат;

- берничә урам киселешендә яисә ике урам арасындагы территориядә урнашкан бинаның һәр фасадында урнаштырылган мәгълүмат;

- автозаправка станцияләре фасадларында урнаштырыла торган мәгълүмат;

19) кабартылган конструкцияләр, штендерлар рәвешендә;

20) түбәнең (парапетның, фризның) өске тамгасыннан югарырак;

21) телефон номерларын, сайтларын, электрон почта адресларын күрсәтеп мәгълүмат урнаштыру рөхсәт ителми.

204.5. Тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының аерым төрләренә таләпләр.

204.5.1. Стена конструкциясе - диварларның тышкы өслегендә, фризлар, козыреклар, фронтоннар биналарында, керү яки тәрәзә (витриналар) өстендәге стационар булмаган сәүдә объектларында, диварлар өслегеннән тәрәзәләр арасында 0,2 м дан ераграк булмаган, фонсыз конструкция рәвешендә, яктырту тартмасы рәвешендә, текстлы мәгълүматны, декоратив элементларны, билгеләр, стена өслегенә турыдан-туры ясалган сурәтләрне үз эченә алган мәгълүмати кыр рәвешендә урнаштырыла торган мәгълүмат конструкциясе.

Стена конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) тәрәзәләр, стационар булмаган сәүдә объекты биеклегенең 2/3 артык биеклектә;

2) стационар булмаган сәүдә объектында арка тәрәзәләре булганда тәрәзә араларыны 1/2 нән артык биеклектә;

3) текстлы мәгълүматның биеклеге фриз биеклегеннән 2/3 артык (шул исәптән төзелгән-кушып төзелгән биналар);

4) бер катлы биналарда (шул исәптән кушып төзелгән биналарда) керү төркемнәре, ут тартмалары, фризда урнаштырыла торган фонлы конструкцияләр рәвешендәге стационар булмаган сәүдә объектларында фриз биеклегеннән аерыла торган;

5) бинаның, стационар булмаган сәүдә объектының фронтон биеклегеннән 1/2 артык биеклектә;

6) козырегында 0,5 м дан артык биеклектә;

7) фасад озынлыгының 70%тан артыграгын;

8) 0,5 м биеклектәге беренче кат чикләрендә, проемнар һәм биеклек арасында 1,5 м дан артык, почмак участокларында 50% тан артык озынлыкта;

9) мәгълүматны башка телләрдә кулланганда, әлеге кагыйдәләрдә билгеләнгән конструкциянең озынлыгы 50%тан артыгракка арттырылган озынлык;

10) төрле телләрдә язуларның тиңдәшсез зурлыкларын һәм шрифтларын кулланып;

11) беренче, цоколь яисә подвал катларының тышкы стеналарын өслектә урнаштырганда җир өсте дәрәҗәсеннән түбәнге кырыйга кадәр 0,6 м түбәнрәк;

12) проемнар булган очракта, тоташ пыяладан тору, фриз, фронтон булмаган очракта икенче каттан югарырак;

13) икенче каттан югарырак тоташ пыялалда урнашканда бер конструкция

күләмендә;

14) әлеге кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, бер-берсе өстендәге фонлы конструкцияләр һәм яктылык тартмалары рәвешендә;

15) өслеге бина стенасына, стационар булмаган сәүдә объектына, керү төркеменә, козырекларга параллель урнашмаган фризда фонлы конструкцияләр һәм яктылык тартмалары рәвешендә;

16) бинада фонлы конструкцияләр фоны төсен, фриз төсеннән аерылып торган стационар булмаган сәүдә объектын кулланып;

17) беренче каттагы яисә беренче каттагы проемнар арасында урнашканда фон конструкцияләре һәм яктылык тартмалары рәвешендә;

алмаштырыла торган мәгълүмат белән;

19) бинаның фасадларында стена конструкцияләренең башка төрләрен куллануны күздә тота торган стенага турыдан-туры ясалган сурәт белән;

20) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулыннан файдаланып;

21) әлеге бинада конструкцияне фаразланган урнаштыру урыны өстендә урнаштырылган түбә конструкциясе булганда, фронтонда, югары кат фризында, рөхсәткә (килештерүгә) ярашлы рәвештә билгеләнгән, гамәлдә булу срогы тәмамланган, моңа бердәм мәгълүмати эчтәлекле түбә конструкциясе белән берләштерелгән түбә конструкциясеннән тыш (бер эшчәнлек турында гомуми мәгълүмат);

22) түбә яссылыгын бина стенасыннан, кәрниз дәрәҗәсеннән алып скат түбә очына кадәр кимендә 3,0 м биеклектә стационар булмаган сәүдә объектыннан югарырак;

23) бер конструкция күләмендә түбә яссылыгын бинаның диварыннан, стационар булмаган сәүдә объектыннан аеручы карниз дәрәҗәсеннән югарырак.

204.5.2. Декоратив панно - гомуми мәйданы 1500 кв. метрдан артык булган сәүдә-офис, мәдәни-күңел ачу, җитештерү, склад һәм спорт билгеләнешендәге аерым объектларның фасадларында гына урнаштырыла торган мәгълүмати конструкция.

Әлеге конструкциянең мәгълүмати кыры каты яки тукыма нигезендә башкарылырга тиеш, мәгълүмати кыр һәм каркасның тоташу урыннары яшерелергә һәм декоратив бизәлгән кырыйларга (шул исәптән багет, сәнгать декоры элементларына) ия булырга тиеш.

Декоратив панноларны урнаштыру рөхсәт ителми:

1) беренче кат дәрәҗәсеннән түбәнрәк;

2) витриналардан тыш ишек һәм тәрәзә уемнары арасында;

3) эчке яктылыксыз баннер тукыма кулланып;

4) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып.

204.5.3. Консоль конструкция - кече конструкцияләр рәвешендәге диварның композицион тышкы өслеге буенча бинаның фасады яссылыгына туры почмак белән куелган мәгълүмати конструкция.

Консоль конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) биеклеге һәм озынлыгы 1,0 м дан артыграк;

2) фасад өстеннән 0,2 м дан артыграк ераклыкта;

3) бер-берсеннән 10 м ераклыкта;

4) фасад читеннән 0,2 м ераклыкта һәм конструкциянең аскы кырыена кадәр

җирдән 2,5 м дан кимрәк булса;

5) бинага керү урыннарында;

6) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып, банк операцияләрен гамәлгә ашыручы оешмалар өчен консоль конструкцияләрдән тыш.

204.5.4. Түбә конструкциясе - оешма тарафыннан әлеге бинаның гомуми мәйданының 100% ын алып торган яссы түбәнең (парапетның) югары тамгасыннан яисә бинаның сөзәк түбәсенең, стационар булмаган сәүдә объектының югары ноктасыннан (очы) тулысынча югарырак булган яктыртылучы хәрефләр һәм символлар (логотиплар, саннар, билгеләр, нәфис элементлар) рәвешендә күләмле мәгълүмати конструкция:

Түбә конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) текстлы мәгълүматның биеклеге:

- бер катлы биналар, стационар булмаган сәүдә объектлары өчен 0,5 м дан артык;

- 2,0 м артык - 2 - 5 катлы биналар өчен;

- 2,5 м дан артык - 6 - 9 катлы биналар өчен;

- 3,0 метрдан артык - 10 - 15 катлы бина өчен;

- 4,0 м дан артык - 16 һәм аннан да күбрәк катлы биналар өчен;

- биеклеккә карата чикләүләрсез - төзелеш мәйданы 15 мең кв. метрдан артык булган эре сәүдә үзәкләре биналары өчен;

2) озынлыгы:

- алар урнаштырылган фасадның туры төгәлләнү озынлыгының 1/2 өлешеннән күбрәге;

- фасадның йомгаклау өлеше (парапет) биеклеге төгәлләнү фрагменты озынлыгының 2/3 еннән артыгы;

3) күпфатирлы торак йортларда;

4) Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы законнар таләпләре нигезендә башкарылган мәгълүматны кабатлый торган конструкцияләрдән тыш, бинада, стационар булмаган сәүдә объектында бердән артык;

5) әлеге бинада гамәлдә булу вакыты тәмамланмаган рөхсәт нигезендә билгеләнгән рөхсәт булганда, реклама конструкциясе түбә җайланмасы рәвешендә;

6) әлеге бинада куюга аның гамәлдә булу срогы тәмамланмаган рөхсәткә (килештерүгә) ярашлы рәвештә билгеләнгән булса, вертикаль тәртиптә, фронтонда, югары каттагы фризында, түбә конструкциясе белән бердәм мәгълүмати эчтәлек белән берләштерелгән (бер эшчәнлек турында гомуми мәгълүмат);

7) алмаша торган мәгълүмат белән;

8) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулыннан файдаланып;

9) биеклеге текстлы мәгълүматтан 1/3 тән артык биеклектәге өстәмә символларның (логотипларның, саннарның, билгеләрнең, сәнгать элементларының).

204.5.5. Витрина конструкциясе - бинада урнашкан фонлы конструкция яки яктылык тартмасы рәвешендәге мәгълүмат конструкциясе, витринаның эчке ягыннан стационар булмаган сәүдә объекты, тәрәзә уемы, ул каркастан, декоратив бизәлешле кырыйлы мәгълүмат кырыннан, тәрәзә уемы мәйданыннан 1/4 артык

булмаган эленгән элементлардан тора (витринаның биеклеге буенча витринаны ябыштыру күләменең яртысы һәм озынлыгы буенча клевитринаны ябыштыру күләменең яртысын).

Витрина конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) мәйданы 2,0 кв. м булган тәрәзә уемында;

2) витринаның пыялалануыннан алып витрин конструкциягә кадәр ара ераклыгында урын ягыннан 0,15 м дан кимрәк;

3) тәрәзә үрелешен исәпкә алмыйча;

4) витрина пыяласы өслегенең бизәкләре һәм декоратив пленкалары рәвешендә;

5) яктылык тартмалары витринасына пыяла кую юлы белән;

6) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулыннан файдаланып;

7) витрина конструкцияләре арасында 1,5 м дан кимрәк ераклыкта.

204.5.6. Учреждение тактасы, режимлы табличка - кулланучыларга хәбәр итү өчен билгеләнгән мәгълүмат конструкцияләре, анда «Кулланучылар хокукларын яклау турында» Федераль законның 9 статьясы нигезендә, оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә оешманың фирма исеме (исеме), индивидуаль эшкуар турында, аларның урнашкан урыны (адресы) һәм эш режимы турында мәгълүмат күрсәтелә торган, бинада, стационар булмаган сәүдә объектында яки коймада, уң һәм (яисә) сул якта керү урыннарыннан йә керү урыннарын турыдан-туры ябыштыру өчен мәҗбүри булган мәгълүмат конструкцияләре (режимлы табличка).

Учреждение тактасында урнаштырыла торган мәгълүмат кулланучыларга Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә дә җиткерелергә тиеш.

Учреждение тактасын, режим тактасын урнаштыру рөхсәт ителми:

1) 0,6 м озынлыгынна һәм 0,8 м биеклектән зуррак (учреждение тактасы);

2) озынлыгы 0,4 м һәм биеклеге 0,6 м дан артык (режимлы табличка);

3) озынлыгы 0,6 м һәм 0,4 м дан артык биеклектә (трафарет басу ысулы белән керү төркемнәренең пыяласына урнаштырыла торган режимлы табличка);

4) стационар булмаган сәүдә объекты, коймада, бер бинада оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә бер оешма өчен икедән артык, бер шәхси эшкуардан артык;

5) конструкция әзерләнгән материал, зурлыгы буенча тиңдәшсез аерылып торучылар;

6) трафарет мөһере ясау ысулы белән башкарылган керү төркемнәре (ишекләре) пыяласында бердән артык;

7) коймадагы элмә такталардан тыш, яктырткычлар кулланып;

8) фонсыз конструкцияләр рәвешендә;

9) керү юлының бер ягыннан икедән артык;

10) койма секциясеннән читтә;

11) төзелеш, үтә күренмәле киртәләрдә, баскычлар , балконнар, лоджияләр коймаларында;

12) җәмәгать туклануы стационар предприятиеләре каршындагы сезонлы кафеларның киртәләү конструкцияләрендә;

13) коймадан югарырак;

14) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып.

204.5.7. Модульле конструкция - оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә берничә оешма, индивидуаль эшкуарлар урнашкан очракта, бинада яки ул урнашкан җир кишәрлегендә урнашкан бинага яисә шундый бина урнашкан җир кишәрлегендә урнашкан модульләр рәвешендә берничә оешма урнашкан очракта яисә аңа парковка урыннары оештыру яки оештыру өчен бирелгән җир кишәрлеге белән чиктәш җирдә урнашкан модульләр рәвешендә урнаштырылган элмә такталарның бер төре.

Модульле конструкция түбәндәгеләр рәвешендә урнаштырылырга мөмкин:

- декоратив панно;
- консоль конструкциясе;
- элмә такталар, режим табличкасы, керү төркемнәре пыяласында башкарылган тактадан тыш;
- зур форматтагы күләмле-киңлек композициясе.

Модульле конструкцияләргә әлеге пунктта каралган үзенчәлекләрне үтәгәндә мәгълүмат конструкциясенең тиешле төре өчен билгеләнгән таләпләр кагыла.

Модульле конструкцияләр урнаштыру рөхсәт ителми:

1) биеклеге 6,0 м дан артык һәм 2,0 м дан да кимрәк (консоль конструкция);

2) биш каттан артыграк биеклектәге биналарда (консоль конструкция);

3) күпфатирлы торак йортлар фасадларында, төзелгән-янкормалы биналардан (консоль конструкция) тыш;

4) бер блокта һәм бер бинада модуль элементларының мәгълүмати кырын һәм яктырту ысулларын әзерләүнең төрле материалларын кулланып;

5) бер конструкциядә кимендә өч модульле элемент саны;

6) декоратив панно рәвешендәге модульле конструкция булганда консоль;

7) кронштейн рәвешендә модульле конструкция булса, декоратив панно рәвешендә;

8) бер корылма рәвешендәге бер бинада икедән артык блок;

9) биеклеге һәм озынлыгы 1,5 метрдан артык (гамәлгә кую тактасы, режимлы табличка);

10) куела торган ара озынлыгының 2/3 өлешеннән артык (гамәлгә кую тактасы, режимлы табличка);

11) керү юлының бер ягында бердән күбрәк (гамәлгә кую тактасы, режимлы табличка).

204.5.8. Күләмле-пространство композициясе - оешманың фирма атамасы турында кыскача мәгълүматны үз эченә алган, оешманың фирма исеме турында кыска мәгълүмат булган фундаменттан, каркастан торган аерым торучы декоратив-мәгълүмати конструкция. 1500 кв. метрдан артык мәйданлы кеше күп килүче биналар, корылмалар өчен -бренд

Күләмле-пространство композицияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшкуарның бинасы һәм урнашкан урыны, шулай ук аны эксплуатацияләү яисә парковка урыннарын оештыру өчен бирелгән җир кишәрлеге булган милекчесенә, хуҗасына, кулланучыга караган җир кишәрлеге чикләрендә;

2) фундаментны декоратив бизәлешеннән башка тирәнгә урнаштыру техник мөмкинлек булмаган очракларда;

3) бер җир кишәрлеге чикләрендә, гамәлдәге төзелеш, янгын һәм санитария

нормаларын һәм кагыйдәләрен исәпкә алып башкарылган территорияне төзекләндерү буенча проект карары белән нигезләмичә, бер җир кишәрлеге чикләрендә берәр аерым урнаштырылган мәгълүмат конструкциясе булганда;

4) мондый объект проектында каралмаган җир кишәрлеге чикләрендә бердән артыграк йә аерым торучы башка мәгълүмат конструкциясе булганда;

5) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яисә күпфатирлы торак йорт белән шөгыльләнүче җир кишәрлеге чикләрендә;

6) конструкция фундаментыннан бинаның нигезенә кадәр 6,0 м ераклыкта;

7) тротуарларда һәм җәяүлеләр өчен юллар, юл йөрү юлларында, машина кую һәм машина кую урыннары өчен билгеләнгән урыннарда;

8) яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынына;

9) агач кәүсәләреннән 5,0 м дан якынрак томаланган фундаментка ия;

10) әзерләгәндә профнастил, тукыма материаллар файдаланып;

11) кече форматлы мәгълүмати өслекләрне алмаштырыла торган сурәтле, шулай ук медиа-экраннар белән берләштерелгән кече форматта урнаштыру;

12) мәгълүмати кырда фоторәсем белән;

13) автомобильләргә ягулык салу станцияләреннән тыш, гомуми мәйданы 5000,0 кв. метрдан кимрәк булган биналар өчен эре форматта;

14) мәгълүматны тапшыруның динамик ысулын кулланып, медиа-экраннардан тыш, ягулыкка бәяләр турындагы мәгълүмат белән автозаправка станцияләренең стеллалары;

15) гомуми мәйданы 1500 кв. м дан артык булган биналар, массакүләм килү корылмалары өчен бренд кулланмыйча.

204.5.9. Щитлы корылма - мәйданы 6,0 кв. м дан артмаган эчке яисә тышкы яктырткычлы аерым мәгълүмати конструкция, биеклеге 4,0 м дан артмаган, фундаменттан, каркастан, декоратив элементлардан, мәгълүмат кырыннан нык нигездә 6,0 кв. м дан артмаган.

Щитчы конструкцияләрне урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшкуарның бинасы һәм урнашкан урыны, шулай ук аны эксплуатацияләү яисә парковка урыннарын оештыру өчен бирелгән җир кишәрлеге булган милекчесенә, хуҗасына, кулланучыга караган җир кишәрлеге чикләрендә;

2) фундаментны декоратив бизәлешеннән башка тирәнгә урнаштыру техник мөмкинлек булмаган очракларда;

3) бер җир кишәрлеге чикләрендә, гамәлдәге төзелеш, янгын һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен исәпкә алып башкарылган территорияне төзекләндерү буенча проект карары белән нигезләмичә, бер җир кишәрлеге чикләрендә берәр аерым урнаштырылган мәгълүмат конструкциясе булганда;

4) мондый объект проектында каралмаган җир кишәрлеге чикләрендә бердән артыграк йә аерым торучы башка мәгълүмат конструкциясе булганда;

5) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яисә күпфатирлы торак йорт белән шөгыльләнүче җир кишәрлеге чикләрендә;

6) конструкция фундаментыннан бинаның нигезенә кадәр 6,0 м ераклыкта;

7) тротуарларда һәм җәяүлеләр өчен юллар, юл йөрү юлларында, машина кую һәм машина кую урыннары өчен билгеләнгән урыннарда;

8) яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынына;

9) агач кәүсәләреннән 5,0 м дан якынрак томаланган фундаментка ия;

10) әзерләгәндә профнастил, тукыма материаллар файдаланып;

11) мәгълүмат конструкциясен декоратив-сәнгать бизәлешеннән башка;

12) гомуми файдаланудагы территориянең чикләрен билгеләүче кызыл сызыклы җир кишәрлеге чигеннән 6,0 м ераклыкта;

13) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып.

204.5.10. Флаглы композициясе - нигездән, бер яки берничә флагштоктан һәм йомшак тукымалардан (мәгълүмати кырлардан) торган аерым торучы мәгълүмати конструкция.

Флаг композицияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшкуарның бинасы һәм урнашкан урыны, шулай ук аны эксплуатацияләү яисә парковка урыннарын оештыру өчен бирелгән җир кишәрлеге булган милекчесенә, хуҗасына, кулланучыга караган җир кишәрлеге чикләрендә;

2) фундаментны декоратив бизәлешеннән башка тирәнгә урнаштыру техник мөмкинлек булмаган очракларда;

3) бер җир кишәрлеге чикләрендә, гамәлдәге төзелеш, янгын һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен исәпкә алып башкарылган территорияне төзекләндерү буенча проект карары белән нигезләмичә, бер җир кишәрлеге чикләрендә берәр аерым урнаштырылган мәгълүмат конструкциясе булганда;

4) мондый объект проектында каралмаган җир кишәрлеге чикләрендә бердән артыграк йә аерым торучы башка мәгълүмат конструкциясе булганда;

5) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яисә күпфатирлы торак йорт белән шөгыльләнүче җир кишәрлеге чикләрендә;

6) конструкция фундаментыннан бинаның нигезенә кадәр 6,0 м ераклыкта;

7) тротуарларда һәм җәяүлеләр өчен юллар, юл йөрү юлларында, машина кую һәм машина кую урыннары өчен билгеләнгән урыннарда;

8) яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынына;

9) агач кәүсәләреннән 5,0 м дан якынрак томаланган фундаментка ия;

10) киңлеге буенча флагштоклар арасыннан зуррак булган мәгълүмати кыр габаритлары белән.

204.5.11. Махсуслаштырылган конструкция - халыкны яклау һәм куркынычсызлыкны тәэмин итү өлкәсендә социаль әһәмияткә ия мәгълүмат турында халыкка хәбәр итү өчен билгеләнгән аерым мәгълүмати конструкция, шулай ук фундаменттан, каркастан, нейтраль төсле материал белән уратып алынган спорт-массакүләм чаралар турында мәгълүмат кыры, электрон экран рәвешендәге мәгълүмат кыры, ул эре сәүдә һәм спорт-, мәдәни-күңел ачу комплексларының җир кишәрлекләре мәйданы 3 гектардан артык булган җир участокларында урнашкан видеосурәтләрне күрсәтергә мөмкинлек бирә.

Махсуслаштырылган конструкцияләрне урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшкуарның бинасы һәм урнашкан урыны, шулай ук аны эксплуатацияләү яисә парковка урыннарын оештыру өчен бирелгән җир кишәрлеге булган милекчесенә, хуҗасына, кулланучыга караган җир кишәрлеге чикләрендә;

2) фундаментны декоратив бизәлешеннән башка тирәнгә урнаштыру техник мөмкинлек булмаган очракларда;

3) бер җир кишәрлеге чикләрендә, гамәлдәге төзелеш, янгын һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен исәпкә алып башкарылган территорияне төзекләндерү буенча проект карары белән нигезләмичә, бер җир кишәрлеге чикләрендә берәр аерым урнаштырылган мәгълүмат конструкциясе булганда;

4) мондый объект проектында каралмаган җир кишәрлеге чикләрендә бердән артыграк йә аерым торучы башка мәгълүмат конструкциясе булганда;

5) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яисә күпфатирлы торак йорт белән шөгыльләнүче җир кишәрлеге чикләрендә;

6) конструкция фундаментыннан бинаның нигезенә кадәр 6,0 м ераклыкта;

7) тротуарларда һәм җәяүлеләр өчен юллар, юл йөрү юлларында, машина кую һәм машина кую урыннары өчен билгеләнгән урыннарда;

8) яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынына;

9) агач кәүсәләреннән 5,0 м дан якынрак томаланган фундаментка ия;

10) профнастил, тукыма материаллар әзерләгәндә файдаланып.

VI. Коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләрен уздыруга төп таләпләр

205. Юл өслекләрен ачу яисә ачу белән бәйле эшләр (җир асты коммуникацияләрен салу, реконструкцияләү яисә ремонтлау, свай һәм шпунт тутыру, электр тапшыру линияләренең терәкләрен урнаштыру (алмаштыру), яктырту терәкләре урнаштыру, грунт планировкасы, инженер эзләнүләрендә эшләү һәм башка эшләр) Татарстан Республикасы Кайбыч муниципаль районы башкарма комитеты биргән язма рөхсәт (җир эшләрен җитештерүгә ордер) булганда гына башкарыла.

206. Торак пункт территориясен төзекләндерүгә бәйле җир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм уздыру, җир эшләрен җитештерүгә ордер алу Кайбыч муниципаль районы җирле үзидарә органнарының хокукый актларының билгеләнгән таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

207. Агач һәм куакларны кисү, ябалдашларын кисү яисә утырту кирәк булганда, билгеләнгән тәртиптә Олы Кайбыч авылы башкарма комитетында агач кисү, ябалдашларын кисү яисә утырту өчен рөхсәт кәгазе рәсмиләштерергә кирәк.

208. Торак пункт юллары буенча хәрәкәтне вакытлыча чикләү яисә туктату авыл җирлеге башкарма комитетының вәкаләтле органы тарафыннан бирелә торган рөхсәт нигезендә, юлның ике ягыннан да заказчылар һәм эшләр җитештерүчеләр турында кирәкле барлык белешмәләрне, эшләр срокларын, әйләнешнең мөмкин булган маршрутларын мәҗбүри урнаштыру белән гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән щитның формасы һәм эчтәлеге рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

209. Вакыты узган ордерлар буенча коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләре башбаштаклык дип таныла.

VII. Уңайлы мохиткә аерым таләпләр

210. Торак мохитен төзекләндерү объектларын, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда өлкән яшьтәге

затлар һәм инвалидлар өчен торак пунктлар тирәлеген һәркем файдалана алырлык булу, әлеге объектларны өлкәннәрнең һәм инвалидларның күчеп йөрүенә ярдәм итә торган элементлар һәм техник чаралар белән тәэмин итү күздә тотыла.

Өлкән яшьтәге затларны һәм инвалидларны хәрәкәткә китерүче техник чаралар һәм җайланмалар проектлау, төзү, урнаштыру, расланган проект документациясе нигезендә яңа төзелештә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырылырга тәкъдим ителә.

VIII. Биналар (алардагы бүлмәләр) һәм корылмалар милекчеләренең янәшәдәге территорияләрне төзекләндерүдә катнашу тәртибе

211. Авыл җирлеге территорияләренең һәм торак пунктларның тиешле санитар торышын тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитне пычратудан саклау һәм яклау чараларын гамәлгә ашыру максатларында авыл җирлеге территориясен җыештыру һәм санитар карап тоту өчен аларны хуҗалык итүче субъектларга һәм физик затларга янәшәдәге территорияләр буларак беркетәләр.

212. Территорияләрне (җир кишәрлекләрен) җыештыру, чистарту һәм санитар карап тоту эшләрен җитештерү бурычлары, аларның оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә, физик һәм юридик затларга законда яисә шартнамәдә башкасы каралмаган булса, түбәндәге тәртиптә йөкләнә:

212.1. идарәче оешмалар - күпфатирлы йортларның йорт яны территориясе, шулай ук күп фатирлы йорт территориясе каршындагы җир кишәрлеге, төп фасад ягыннан 10 м радиуста йә урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);

212.2. социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территорияләр, шулай ук учреждение территориясе алдындагы җир кишәрлеге, 10 м радиустагы төп фасад ягыннан йә урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта) башка яктан - 10 м радиуста;

212.3. күпфатирлы торак йортларда төзелгән торак булмаган биналарны эксплуатацияләүче затлар якын территорияне озынлыкка - биналарның бөтен озынлыгы буена, киңлегенә - 10 м ераклыктагы яисә юл өлеше бордюрына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта) идарәче оешма белән шартнамә булмаган очракта җыештыра;

212.4. сәнәгать предприятиеләре һәм барлык милек рәвешләрендәге оешмалар - аларга килү юллары, тротуарлар, аларга якын коймалар, санитар-яклау зоналары. Предприятиеләрнең санитар-яклау зоналары гамәлдәге санитария кагыйдәләре һәм нормалары таләпләре нигезендә билгеләнә;

212.5. төзүче - 50 м радиуста төзелеш мәйданчыклары янындагы территорияләр һәм гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә аларга килү юллары 50 м радиуста;

212.6. торак йортлар хуҗалары - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә (яки, җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән) һәм йорт биләмәсе периметры буенча территорияләр урамның машина юлына кадәр (юл буйлап

объект урнашкан очракта);

212.7. стационар булмаган объектлар (киосклар, павильоннар һәм башка стационар булмаган сәүдә объектлары) һәм сезонлы кафелар хуҗалары - җир участогы объектын урнаштыру өчен бирелгән территория һәм аның янәшәсендәге территория урынның тышкы чигеннән алып урам юлына кадәр 10 м ераклыкта (юл буйлап объект урнашкан очракта);

212.8. базарларның идарәче компанияләре, сәүдә һәм җәмәгать туклануын оештыру (рестораннар, кафе, кибетләр) - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территорияләр һәм җир кишәрлеге чикләреннән 50 м радиуста якын территория һәм урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);

212.9. биналарның, корылмаларның милекчеләре яисә башка хокук ияләре - бина, корылма периметры, бирелгән җир кишәрлегенең корылмасы яисә чикләре һәм җир кишәрлеге чикләреннән 10 м радиустагы якын территория (юл буйлап объект урнашкан очракта);

212.10.автомобиль юлының бүленгән полосасы чикләрендә һәм башка җир кишәрлекләрендә урнашкан ягулык салу станцияләре - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территорияләр һәм җир кишәрлеге чикләреннән 50 м радиуста якын территория һәм урамның машина узу өлешенә кадәр;

212.11.гараж кооперативлары - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территория, кишәрлек чикләреннән 50 м радиуста аның янәшәсендәге территория һәм урамның юл өлешенә һәм аларга килү юлларына кадәр;

212.12.гражданнарның бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача коммерциягә карамаган берләшмәләре - бирелгән җир кишәрлеге территориясе һәм аның янындагы территория участок чикләреннән 10 м радиуста һәм урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);

212.13.җирләү урыннары - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә һәм участок чикләреннән 10 м радиуста якын территория;

212.14.гомуми файдаланудагы территорияләр - бурычлар вәкаләтле органнарга йөкләнә;

212.15.җир кишәрлекләренең хокук ияләре - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә (яки, җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә) һәм җир кишәрлегенең тышкы чигеннән 10 м ераклыкта йә урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта) территорияләр;

212.16.автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау урыннары хуҗалары - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендәге территория һәм җир кишәрлегенең тышкы чигеннән 10 м ераклыктагы һәм урамның юл өлешенә кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта).

IX. Кагыйдәләр таләпләренең үтәлешен тикшереп тору.

213. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар әлеге кагыйдәләрдә билгеләнгән авыл җирлеге территориясен төзекләндерү таләпләренең үтәлешен тәэмин итәләр.

214. Әлеге кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә (Административ хокук бозулар

турында Россия Федерациясе кодексы нигезендә җаваплылыкны үтәмәгән өчен федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында каралган нормалар һәм кагыйдәләр булган әлеге Кагыйдәләрнең нигезләмәләреннән тыш) җаваплылыкка тартыла.

215. Төзекләндерү өлкәсендә кануннар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка җәлеп итү затны күрсәтелгән таләпләрне үтәүдән һәм кертелгән хокук бозуларны бетерүдән азат итми.

216. Торак йорт милекчесе (милекчеләре) , торак йорт өлеше, ике яки өч фатирлы йорт, торак булмаган бина (бүлмә) бер яки берничә фатир, объектны тиешенчә булмаган рәвештә эксплуатацияләгән һәм карап торган очракта, әлеге кагыйдәләрнең фасадка, тышкы кыяфәтенә, түбәсенә (түбәсенә), объектның башка конструкцияләренә таләпләрне берничә тапкыр бозуында чагылган очракта, шул исәптән, гамәл кылмау һәм объектны тузган яки авария хәленә китергәндә, һәм әгәр әлеге хәлләр административ җаваплылыкка җәлеп итү турындагы законлы көченә кергән карарлары белән алты календарь ай дәвамында ике тапкыр расланса, вәкаләтле орган объектның милекчесенә капиталь ремонт ясауны (яки) гамәлгә ашырырга һәм объектның милекчеләренә, әлеге объектның милекчесенә тиешле хәлдә, әлеге объектны хуҗаларына илтеп тапшырырга һәм (яисә) әлеге объектның милекчеләренә карата әлеге объектны төзүне гамәлгә ашырырга тиеш.